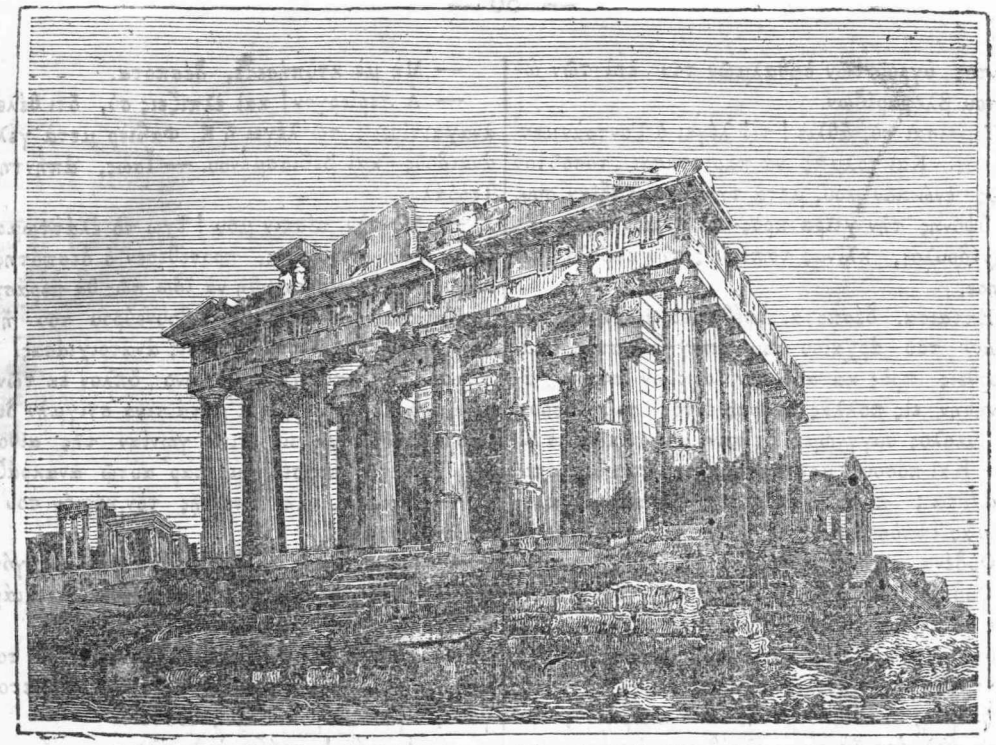

ΕΥΤΕΡΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

Φυλλάδ. 27. *Τόμος.* Ζ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1853.

ΟΙ ΧΡΥΣΟΘΗΡΑΙ.

[Συνέχεια, ὅρα φυλ. 25.

— Παρὰ τῷ Μὰξ Βιρμὰν, ἐπανέλαβε μετὰ μανίας ὁ Γοντράν. Καὶ δὲν ψεύδεσαι ;

Καὶ κατὰ τὴν παραφορὰν τῆς μανιώδους ὀργῆς του (διότι διὰ τὸ πεπορωμένον καὶ ἄνευ ἀρχῶν τοῦτο πνεῦμα, διὰ τὸν ἐξηχρειωμένον αὐτὸν εὐγενῆ ὡς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἀπείρου πλούτου καὶ τῆς δυστυχίας, ὁμοία τις ἀπάτη ἦτο χείρων τοῦ θανάτου) ἥρπασε τὸ βούνευρον δι' οὗ ἔδερε τοὺς ὀκνηρούς του δούλους καὶ τὸ ὕψωσε κατὰ τῆς ἐντρόμου καὶ ἀτυχοῦς ἐκείνης γυναικὸς, λέγων πρὸς αὐτήν.

— Ἐπανάλαβε λοιπὸν τοῦτο, Κυρία! κάμε με νὰ ἐννοήσῳ καλῶς ὅτι παντάπασι εἴμεθα κατεστραμμένοι.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν στιβαρὰ χεὶρ συλλαβοῦσα τὸν βραχίονα τοῦ Γοντράν, ἀπέτρεψεν ἐλαφρῶς τὸ ὑψωμένον κατὰ τῆς Ἐλισάβετ βούνευρον.

IV

Κατὰ τὴν ἐπαφὴν ταύτην, τὰ χείλη τοῦ Κ. Φαβιὲρ κατέστησαν ὠχρὰ, τὸ ὀξύχολον πρόσωπόν του ἔλαβε χροιὰν πελιδνὴν, καὶ στρέψας τὴν κεφαλὴν ἀνέκραξε.

— Τὶς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ μᾶς ἀκούσῃ ;

Καὶ τὸ βλέμμα του ἀπαντᾷ τὸ ἥρεμον καὶ μελαγχολικὸν τοῦ ἡμιδούλου του (peor) (1) Ζερβὰλ ὄμμα.

Οὗτος ἦτο νεανίας ὑψηλοῦ ἀναστήματος, κραταιὸς καὶ σφόδρα ἀνάλογος κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος· ἡ εὐθεῖα αὐτοῦ ῥὶν, τὸ κατά τι ἐξέχον μέτωπον, ἡ λεπτὴ σιαγὼν, καὶ τὸ τοξοειδὲς στόμα του, παρίστανον φυσιογνωμίαν εὐγενῆ καὶ διακεκριμένην. Ἡ μέλαινα καὶ βοστρυχώδης κόμη του, στέφουσα καὶ διαχωρίζουσα τὸ μέτωπόν του, τῷ παρεῖχεν ἀγέρωχόν τινα ἐκφραστικότητα, ποιοῦσαν ἐντύπωσιν μεγαλητέραν διὰ τοῦ

(1) Οὕτω καλοῦνται οἱ ἐλεύθεροι κάτοικοι τοῦ Μεξικοῦ, οἵτινες ὑποτάσσονται εἰς τὴν δουλείαν ἄλλων ἐπὶ μισθῷ καὶ δύνανται ἑκουσίως ν' ἀπαλλαχθῶσι.

λάμποντος ὑγροῦ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐπὶ τῶν ὡραίων του βλεφαρίδων.

— Τί, εἶσαι σύ, ἄθλιε! τῷ λέγει ὁ Γοντράν μετ' ἐκπλήξεως. Καὶ τολμᾷς νὰ παρίστασαι τοσοῦτον αὐθαδῶς ἐνώπιόν μου, μετὰ τὴν λειποταξίαν σου, καὶ νὰ ὑψόνῃς τὴν χεῖρα πρὸς τὸν κύριόν σου;

Ὁ ἠμίδουλος, κλίνας ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν τῷ ἀπήντησε.

— Ἔπταισα, δέσποτα. Ἀφέθην εἰς μίαν ἄφρονα ἐνθύμησιν τοῦ ἀρχαίου μου ἐπαγγέλματος, καὶ παρασυρθεὶς πρὸς καταδίωξιν ἀγρίων ἵππων, ἀπεπλανήθην εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐντὸς τοῦ δάσους.

— Εὔκολος συγγνώμη! εἶπεν εἰρωνικῶς ὁ Κ. Φαβιέρ. Καὶ πόσους μοῦ κατέβαλες ἵππους, ἐπιδέξιε *ἀλύτα*; πόσους ἐκόμισες εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ μας ἱππωστάσια;

— Οὐδένα, ἀπήντησεν ὁ Τερρὰλ.

— Οὐδένα! ὑπέλαβεν ὁ ἐξόριστος· τότε γνωρίζεις τί σὲ περιμένει, ἀξιότιμε τυχοδιῶκτα. Ἐὰν ἦσουν δοῦλος—καὶ εἴθε νὰ εἶχον ἐξ αὐτῶν πολλοὺς πρὸς ἀνταλλαγὴν—ἤθελες σήπεσθαι κάλλιστα ἐντός τινος στέρνης κατοικουμένης ἀπὸ σκορπιοὺς καὶ ἐχίδνας· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶσαι ἐλεύθερος ἐργάτης, καὶ ἐθελοντὴς ὑπήκοος, θέλω σὲ θέσει ἐπὶ δέκα ἓξ ὥρας ἐπὶ τοῦ σανιδώματος· σὲ μεταχειρίζομαι ὡς ἄξιον εὐγενῆ τοῦ ἐφιππίου καὶ τῆς ὕγγλας.

— Δέκα ἓξ ὥρας ἐπὶ τοῦ σανιδώματος; ἐψιθύρισεν ἡ Ἐλισάβετ μετὰ συγκινήσεως θεωροῦσα τὸν γενναῖον ἠμίδουλον, ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὴν ἐπίπληξιν ταύτην ἀκίνητος μέχρις ἀπολιθώσεως.

— Τοῦτο δὲν θέλει μ' ἀντικαταστήσει τὸν χρόνον τὸν ὁποῖον μ' ἔκλεψεν, ἀποκρίνεται μετὰ σκυθρωπότητος ὁ Γοντράν, ἀλλὰ θέλει καθησυχάσει τὰς παραλόγους ὀρέξεις του.

Ὁ Τερρὰλ ἔδηξε τὰ χείλη του, ψυχρὸς δὲ ἱδρὼς κατέβρεξε τὰς ῥίζας τῆς κόμης του· ἐντοσούτῳ ὑπέμεινε σιωπῶν.

— Δέκα ἓξ ὥρας! ἐπέμενε λέγουσα ἡ νέα γυνή. Ἀλλὰ δὲν βλέπεις, Γοντράν, πόσον κεκοπιακὼς εἶναι ὁ πτωχὸς αὐτὸς Τερρὰλ, καὶ πόσον ἀπηυδημένος; Τὸ ἐπανωφόριόν του εἶναι *κουρέλλι*, οἱ δὲ πόδες του καθημαγμένοι! λοιπὸν αὐτὸς δὲν θὰ ὑπέφερεν ὀλίγον!

— Σιωπή, Κυρία, τῇ λέγει ὁ Κ. Φαβιέρ· ὑπέφερε διὰ τὰς διασκεδάσεις του· θέλει ὑποφέρει ἤδη καὶ διὰ τὸ καθῆκόν του. Δὲν εὑρισκόμεθα πλέον εἰς Παρισίους ὥστε νὰ δεικνυώμεθα εὐσπλαγχνοι ὡς ὁ Κ. Ραϊνὰλ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἀβάδες σου οἱ τῶν δρομίσκων καὶ ἀνωγείων. Ὑπὸ τὸ τοιοῦτον σύστημα, καὶ ἐν μέσῳ τοιαύτης ἐρήμου θέλομεν ἅπαντες ἀπολεσθῆ. Ἐμπρὸς, ἀχρεῖε, εἰς τὸ σανίδωμα!

Καὶ ὕψωσε κατὰ τοῦ Τερρὰλ τὸ βούνευρον μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε πρὸ ὀλίγου ἀπειλήσει τὴν Ἐλισάβετ, ἐπὶ μᾶλλον ἐξαπτόμενος ἕνεκα τοῦ ἠρέμου καὶ ἐπιτακτικοῦ ὕφους, ὅπερ ἐδείκνυεν ὁ ἀτυχὴς ἠμίδουλος· ὁ τελευταῖος ὅμως οὗτος ὑπέλαβεν ἀταράχως καὶ χωρὶς οὔτε πάτημα νὰ κινηθῇ.

— Μὴ μὲ κτυπήσετε, δέσποτα.

— Ἄ περίεργον! καὶ ἐλπίζεις σὺ, ὅτι θέλεις μὲ ἀναχαιτίσει; τῷ λέγει ὁ Κ. Φαβιὲρ μετὰ γέλωτος ἀναιδοῦς καὶ βεβιασμένου. — Ἴσως, ἀπήντησεν ὁ Τερρὰλ.

— Μὰ τὴν πίστιν μου! ἔχω τὸ ἐλάττωμα νὰ ἦμαι πάνυ περίεργος, προσέθεσεν ὁ δεσπότης, καὶ θέλω πολὺ εὐχαριστηθῇ νὰ ἴδω πῶς θὰ περάσῃς.

Καὶ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ βουνεύρου του ἤγγισε τὸν ὦμον τοῦ Τερρὰλ, ὅστις ἀνατριχιάσας, ἀπέσπασε τὸ ἀτιμωτικὸν ἐκεῖνο ὅπλον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Κ. Φαβιὲρ, καὶ μετά τινα στιγμὴν δισταγμοῦ, τὸ ἔρριψεν εἴς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἐνῷ ἡ νεᾶνις προσέδραμε παρ' αὐτῷ ἀνακράζουσα.

— Ἰάκωβε, μὴν ἀπειλῇς τὸν κύριόν σου! μὴ τῷ ἀνθίστασαι!

— Μὴ φοβῆσθε οὐδαμῶς διὰ τὸν σύζυγόν σας, Κυρία, τὴν ἀποκρίνεται μετὰ ἠρέμου μειδιάματος ὁ Τερρὰλ.

Ὁ δὲ Γοντράν τὸν ἐθεώρει ἀφρίζων ἐκ τοῦ θυμοῦ, διότι τοιαύτη ἀντίστασις τῷ ἐφαίνετο γεγονὸς τερατῶδες καὶ ἀνήκουστον.

— Ἀκακία! κράζει ἐπὶ τέλους.

— Δέσποτα! μὴ ζητῆτε νὰ μεταχειρισθῆτε κατ' ἐμοῦ κτηνώδη δύναμιν, τῷ ἀπαντᾷ ὁ ἠμίδουλος· λησμονεῖτε ὅτι δὲν εἶμαι μαῦρος, δὲν εἶμαι δοῦλος, οὔτε πρᾶγμα τοῦ ὁποίου καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἠγοράσατε, τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνήκει ὡς τὸ πυροβόλον καὶ ὁ ἵππος σας, καὶ κατὰ τοῦ ὁποίου δύνασθε πᾶν ὅ,τι σᾶς ἀρέσκει νὰ κάμετε. Εἶμαι εἷς ἀτυχὴς διάβολος, καθυπαχθεὶς ἐθελουσίως καὶ ἐλευθέρως ὑφ' ὑμᾶς. Εἶμαι μία ἀγορὰ τὴν ὁποίαν ὁμοῦ ἐνηργήσαμεν. Ὑμεῖς μὲ ὀφείλετε οἰκίαν, τροφὴν καὶ τριάκοντα νομίσματα ἐτησίως. Ἐγὼ δὲ, ὡς ἀνταλλαγὴν, σᾶς παραχωρῶ τὴν ἐργασίαν μου καὶ τὸν χρόνον μου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, διότι κατάγομαι ἐξ ἀρχαίου χριστιανικοῦ αἵματος. Ἐὰν ἠμέλησα τοῦ χρέους μου ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ διατάξητε τὴν τιμωρίαν μου, καὶ ἀγογγύστως θέλω ὑποστῇ τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ δὲν ἔχετε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μὲ περιυβρίζητε· διότι τότε δίδετε καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως καὶ ἱκανοποιήσεως. Εἶμαι τίμιος ἠμίδουλος, δέσποτα, διότι οὐδὲν μ' ἠνάγκαζε νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν κατοικίαν, ὁ δὲ Ἀκακίας δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐπανεύρῃ τὰ ἴχνη μου.

Ὁ Κ. Φαβιὲρ καταβληθεὶς ἐκ τῆς ἀταραξίας ταύτης, οὐδὲν ἀπήντησεν· ἐσύρισε μόνον ἠχόν τινα κυνηγετικὸν ἐντὸς τῶν ὀδόντων του, καὶ ἐποίησε σημεῖον εἰς τὸν προσελθόντα ἄραβα, νὰ θέσῃ ἀμέσως τὸν Τερρὰλ ἐπὶ τοῦ σανιδώματος. Ὁ Ἀκακίας ἔτεινε νὰ συλλάβῃ διὰ τοῦ βραχίονος τὸν Τερρὰλ ὅπως τὸν ὁδηγήσῃ, ἀλλ' οὗτος τὸν ἀπώθησε, λέγων.

— Ἐμπρὸς σύ! καὶ σὲ ἀκολουθῶ.

Καὶ τὸν ἠκολούθησε μεθ' ὑπεροψίας ἀξιοπρεποῦς.

— Ἀκακία, λέγει ὁ ἐξόριστος, δὲν θὰ ἀπαλλάξῃς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἐκ τῆς καταδίκης, ἢ τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ τὸν δώσῃς νὰ πίῃ τίποτε!

Ἔπειτα στραφεὶς πρὸς τὴν Ἐλισάβετ.

— Ἤδη, Κυρία, προσέθεσε μετὰ ψυχρότητος, ἐπιθυμῶ νὰ μείνω μόνος, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ συγχωρήσῃς τὴν παραφοράν μου. Εἶναι ἀγενὲς καὶ ἄτιμον δι' ἕνα εὐγενῆ νὰ ὑψώσῃ χεῖρα κατὰ γυναικὸς, ἀλλ' ἡ ἀπάτη εἰς ἣν ὑπέκυψα πρὸ στιγμῆς, μὲ ἐπροξένησε στιγμιαίαν παραφορὰν καὶ ἐρεθισμόν. — Γοντράν, οὔτ' ἐνθυμοῦμαι πλέον τὸν θυμόν σου, τῷ ἀπαντᾷ ἡ νεᾶνις, ἀλλ' εἰπέ μοι ὅτι δὲν μὲ μισεῖς! — Καὶ ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα ν' ἀγαπᾷ ἢ νὰ μισῇ εἷς ἐπαίτης; λέγει μετὰ σοβαρότητος ὁ ἐξόριστος· δὲν ὀφείλει εἰμὴ νὰ αἰτῆται τὴν ἐλεημοσύνην ἢ μετὰ ἱκεσιῶν εἰς τὸ στόμα, ἢ διὰ ὅπλου εἰς τὰς χεῖρας. Ἤδη, δὲν ἔχω ἄλλην δύναμιν ἢ τοῦ μίσους, κατ' ἐκείνων οἵτινες εἰσίν, ὡς ἤμην καὶ ἐγὼ ἄλλοτε, πλούσιοι, ἡ δὲ καρδία μου εἶναι ἀναίσθητος πλέον πρὸς τὸν ἔρωτα.

Ἡ Ἐλισάβετ ὠπισθοπόρησε πρὸς τὸν τοῖχον, ἠμιθανὴς καὶ κλονιζομένη Δάκρυα δὲ σιωπηρὰ διέβρεξαν τὸ μῆκος τῶν ὠχρῶν παρειῶν της.

— Δάκρυα! ἰδοὺ τί αἱ γυναῖκες γνωρίζουν νὰ μᾶς δίδωσι, ἀφοῦ μᾶς καταβυθίσωσι ἐντὸς τῆς ἀβύσσου, ἀνέκραξεν ἀποτόμως ὁ Κ. Φαβιέρ. Δὲν ἠθέλατε δακρύει, Κυρία, ἂν ἐκρατούσατε τοὺς ἀδάμαντας τοὺς ὁποίους παρεχωρήσατε πρὸς τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον Βιρμάν. Ἠθέλατε ἔχει περιουσίαν, καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἐπανίδωμεν τὸ τέκνον μας, ἐνῷ ἤδη εἴμεθα ἠφανισμένοι, καὶ παρηγκωνισμένοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου, καὶ δὲν θέλει τοῦτο οὐδέποτε ἀκούει τὴν ἐλαχίστην περὶ ἡμῶν ὁμιλίαν. — Ὦ! εἶσαι πολὺ σκληρὸς διὰ μίαν μητέρα, Γοντράν, ἐψιθύρισεν ἡ ἀτυχὴς γυνὴ, τεθορυβημένη καὶ κρύπτουσα τὸ κατάψυχρον μέτωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν της.

Ὁ Κ. Φαβιὲρ ὅμως ὑψώσας τοὺς ὤμους, ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης καὶ ἀπεσύρθη ἐντὸς τοῦ θαλάμου του, ὅπου ἤρχισε νὰ περιπατῇ κατὰ μῆκος καὶ πλάτος μετὰ σπασμωδικῆς συγκινήσεως.

Ἐντοσούτῳ ὁ ἠμίδουλος ἠκολούθησε τὸν Ἀκακίαν εἰς τὴν μικρὰν αὐλὴν, τὴν ἐκτεθειμένην εἰς τὸν ἥλιον, ἔνθα εὑρίσκετο τὸ σανίδωμα.

Δέσας δὲ περὶ τὸ μέτωπόν μου ἓν τετράγωνον ῥινόμακτρον, ἀφῆρεσε τὸ δερμάτινον φόρεμά του μὲ κομβία ἐξ ἀμαυροῦ ἀργύρου, καὶ παρήτησεν ἑαυτὸν δέσμιον εἰς τὸν ἄραβα, ὅπως τεθῇ ἐπί τινος τραπέζης, ἐσχηματισμένης ἐκ δύο ξύλων τοῦ δάσους, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἐπιτεθειμένον· τοξοειδὲς δὲ λωρίον, ἐνυπάρχον εἰς ἕκαστον τῶν ξύλων τούτων, περιέδεσε τὰς κνῆμας καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ ἠμιδούλου· ἦσαν δὲ ταῦτα ὑψωμένα οὕτως, ὥστε αἱ κνῆμαι τοῦ θύματος νὰ ἦναι ὑψηλότεραι τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἐστρίζετο ἐπὶ τοῦ ἰνίου μόνου. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἤργησε νὰ καταστῇ ἀνυπόφορος, ἡ δὲ σκληρότης τῆς τιμωρίας ἦτο πολλῷ τρομερωτέρα ὡς ἐκ τῶν ἀκτίνων καυστικοῦ ἡλίου, αἵτινες ἔπιπτον ὡς μόλυβδοι ἐπὶ τοῦ σανιδώματος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει ὁ μαῦρος.

Ὁ Τερρὰλ, διαρκουσῶν τῶν ἑτοιμασιῶν τῆς ποινῆς του, οὔτε ἕνα προέφερε λόγον· ὁ μαῦρος ὅμως ἅμα εἶδεν αὐτὸν σφιγκτῶς δεδεμένον ἐπὶ τοῦ σανιδώματος καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ κάμῃ τὸ ἐλάχιστον κίνημα, τὸν ἐθεώρησε μετὰ θριαμβευτικοῦ ὕφους, καὶ τὸν λέγει.

— Καλὰ, ὁ ἠμίδουλος εἶναι δεμένος ὡς δοῦλος· ὁ λευκὸς, ὁ τόσον ὑπερήφανος διὰ τὸ χαλκόχρουν δέρμα του, τὸ ὁμοιάζον τὸν ἔβενον, ἀφέθη νὰ καταδικασθῇ εἰς τὰς τιμωρίας τῶν δούλων ἐνώπιον τῆς κυρίας, αὐτὸς, ὅστις ἐκαυχᾶτο, ὡς καλὸς χριστιανὸς τοῦ Μεξικοῦ, ὅτι δὲν θέλει ποτὲ πλησιάσει πρὸς τὰ σανιδώματα ἢ διὰ νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτῶν τὸν Ἀκακίαν!

— Σιώπα, ἄθλιε, τῷ ἀπαντᾷ μετὰ καταφρονήσεως ὁ Τερρὰλ· ὁ κύριος δὲν μὲ κατεδίκασε ν' ἀκούω τὰς ὕβρεις σου!

— Νὰ μὴ μὲ διατάξῃ νὰ σὲ δείρω διὰ τοῦ βουνεύρου του μέχρις οὗ τὸ αἷμα ἀναδώσῃ εἰς τὸ δέρμα σου! Θὰ ἐβλέπαμεν, ἐὰν τὸ αἷμά σου διαφέρῃ κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ αἵματός μου, διότι σὺ εἶσαι τόσον ὑπερήφανος, καὶ καταφρονεῖς ὅσους εἶναι ὡς σὺ θεράποντες τοῦ Δον-Γοντράν!

— Τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξύ μας, Ἀκακία; τὸν ἐρωτᾷ ψυχρῶς ὁ Τερρὰλ. Σὺ καὶ ἐγεννήθης καὶ θ' ἀποθάνῃς δοῦλος· τὸ σῶμά σου καὶ ἡ ψυχή σου, καὶ αἱ σκέψεις σου αὐταὶ ἀνήκουσιν εἰς ἄλλον· ἐγὼ δὲ ἐξ ἰδίας θελήσεως ἔγινα δοῦλος· λήξαντος τοῦ χρόνου δύναμαι νὰ διατρέξω τὴν ἔρημον, διὰ τοῦ ἐγχειριδίου καὶ τῆς χειρός μου, δύναμαι μ' ὅλας τὰς δυσχερείας νὰ κερδήσω γενναίως τὴν ζωήν μου!

— Τότε διατὶ ἔγινες δοῦλος; διὰ νὰ κερδήσῃς ὀλίγα τινὰ νομίσματα, ἀφοῦ ὁ πατήρ σου σ' ἐγέννησε ἐλεύθερον ὡς τὸ πτηνὸν τοῦ δάσους; Ὦ! βλέπεις κάλλιστα ὅτι εἶσαι ἄνανδρος, Ἰάκωβε Τερρὰλ. — Ἄνανδρος! ἐπανέλαβεν ὁ ἠμίδουλος, μετὰ πυρρωδῶν ὀφθαλμῶν καὶ στρεφόμενος περὶ τὸ σανίδωμα ὡς διὰ ν' ἀπαλλαγῇ τῶν δεσμῶν του.

— Ἄ! μήπως αἱ χορδαὶ αὗται σὲ ἐνοχλοῦν; εἶπεν εἰρωνικῶς ὁ ἄραψ. Μήπως φοβεῖσαι μὴ πέσῃς; Περίμενε, θέλω σὲ τὰς σφίγξει στερεότερον.

Καὶ ἐπανέδεσε τοὺς δεσμοὺς περὶ τὰς κνήμας καὶ τοὺς βραχίονας τοῦ Τερρὰλ, ὅστις τῷ ἀπήντησε διὰ μειδιάματος μόνον καταφρονητικοῦ, εἰ καὶ ἀπεινῶς ὑπέφερε.

— Μάτην προσποιεῖσαι τὸν ἀνδρεῖον, ὑπέλαβεν ὁ Ἀκακίας, ἀποτείνων ἐπ' αὐτοῦ ὄμμα σαρδονικὸν, θέλω τὸ εἴπει καὶ πρὸς τὸν Δὸν Γοντράν καὶ πρὸς τὴν δέσποιναν Ἐλισάβετ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος ἄνευ καρδίας καὶ ἄνευ γενναιότητος, καθόσον μάλιστα ἐξ ἐλευθέρου ἀλύτου, ἐγένεσο ἠμίδουλος! — Ἡ δέσποινα δὲν θέλει σὲ πιστεύσει, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Τερρὰλ. τοῦ ὁποίου αἱ μεμαυρισμέναι παρειαὶ ἐφλέγοντο ὑπὸ στιγμιαίου ἐρυθήματος. Αὕτη δὲν θέλει μὲ κρίνει ὡς ἐκ τῶν λόγων ἑνὸς ἑρπετοῦ ὡς εἶσαι σύ!

— Ἑρπετοῦ! ἐπανέλαβεν ὁ Ἀκακίας· καὶ δια-

τὶ τοῦτο; διότι ἐγεννήθην ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς δούλων, καὶ ἐπωλήθην ὡς ἵππος δαμασθείς! εἰς ποῖον εἶναι τὸ σφάλμα!

— Ὄχι δ' αὐτό, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Τερρὰλ, ἀλλὰ διότι ἡ καρδία σου εἶναι ποταπὴ, μισητὴ καὶ κακόβουλος, διότι ἕρπεις γελῶν πρὸς τοὺς δεσπότας σου, ἀσπαζόμενος τὴν μάστιγα ἥτις σὲ τιμωρεῖ, καὶ ἐντοσούτῳ δεν ἐπιθυμεῖς ἄλλο τι ἢ νὰ κατακαύσῃς τὴν οἰκίαν των καὶ δηλητηριάσῃς τὸ ποτὸν δι' οὗ ἤθελον βρέξει τὰ χείλη των! ὤ! σὲ γνωρίζω, τίμιε Ἀκακία!

— Τί ἄριστος μάντις! κράζει μετὰ βεβιασμένου καγχασμοῦ ὁ μαῦρος· τὸ σανίδωμα σὲ καθιστᾷ προφήτην, γενναῖε Τερρὰλ! Καλὰ, θέλεις τώρα νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά μου, καὶ νὰ σὲ εἴπω διατὶ παρήτησες τὴν ἐλευθέραν τῆς ἐρήμου ζωὴν καὶ ἔγινες σύντροφός μου;

Ὁ Τερρὰλ ἠσθάνθη ῥῖγός τι διατρέχον ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα, μετὰ δὲ ταῦτα φλόγα πυρετώδη ἥτις ὤθει τὸ αἷμά του ἐντὸς τῶν ἀρτηριῶν του, ὡσανεὶ ἔκειτο ἐπὶ ἀνθράκων, καὶ τὰ ὦτά του ἤρχισαν νὰ βομβίζωσι.

— Σιώπα, κράζει τέλος μετὰ πνιγηρᾶς φωνῆς, σιώπα, γλῶσσα ἰοβόλος! — Ἄ! μ' ἐνόησες πολὺ ταχέως, ἐπανέλαβεν ὁ ἄραψ, καὶ ἠθέλησες νὰ ἐμφράξῃς τὸ στόμα μου διὰ σιδηροῦ φιμώτρου; ἠθέλησες νὰ κρύψῃς ἀφ' ὅλων τὰ ὄμματα τὸ καταδαμάζον σε πάθος, σὺ ὁ ἀγέρωχος ἀλύτης, ὁ δαμάζων τοὺς διαβολικωτέρους ἵππους· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εἴπῃς εἰς τὸ πρόσωπόν σου νὰ μὴν γίνῃ πορφυροῦν καὶ ὠχρὸν, εἰς τὰ βλέματά σου νὰ μὴ λάμψουν ὡς οἱ ἀδάμαντες, εἰς τὴν φωνήν σου νὰ μὴ τρέμῃ ὁπότε ἡ Κυρία σὲ ὁμιλεῖ ἢ σὲ θεωρεῖ. Ἡ θέα της σὲ καθιστᾷ ἀνίσχυρον καὶ δειλὸν ὡς παιδίον. Ἠδυνάμην κάλλιστα νὰ ἐκδικηθῶ τὴν ὑπεροψίαν σου ἀνακοινόνων τὸ ὡραῖον τοῦτο μυστικὸν πρὸς τὸν Δὸν Γοντρὰν ἢ εἰς τὴν Κυρίαν Ἐλισάβετ. . . .

— Μὴ προφέρῃς τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀνακράζει ὁ ἡμίδουλος εἰς τὸ στόμα σου, τὸ ἅγιον τοῦτο ὄνομα εἶναι βλασφημία, ὕβρισον ἐμὲ ἀλλὰ σεβάσθητι τὴν δεσποίνην σου.

— Βεβαιώσου, τῷ λέγει ψυχρῶς ὁ Ἀκακίας· οὐδεὶς θέλει μάθει τι· ἀλλ' ἐὰν ἡ κυρία διέκρινεν ἐπὶ σοῦ ἄλλο τι ἢ τὸν χαμερπῆ ἡμίδουλον, τὸν ποταπὸν ὑπηρέτην, ἤθελα εἰδοποιήσει τὸν κύριον, ὡς ὀφείλει νὰ πράττῃ πᾶς τίμιος δοῦλος, ὅστις δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ δηλητηριάζῃ τὰ ποτά· ἀλλ' ἡ κυρία ἀγαπᾷ μόνον τὸν Δὸν Γοντρὰν, δι' αὐτὴν μόνος αὐτὸς εἶναι ὡραῖος, γενναῖος, ὑπηρήφανος καὶ εὐγενής. Εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον δὲν θέλει παρ' αὐτόν.

— Ἄπελθε, ἄπελθε, τῷ λέγει ὁ Τερρὰλ, καὶ ἄφες με νὰ ὑποστῶ ἐν ἠρεμίᾳ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Δὸν Γοντρὰν· ἢ κάλλιον, τῷ προσθέτει μετ' ὕφους σοβαροῦ, δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ σὲ εἴπω τὶ σὲ καθιστᾷ τοσοῦτον ἥρεμον καὶ ὑπομονητικὸν εἰς τὰς τιμωρίας, τί σὲ κωλύει νὰ κατακαύσῃς τὴν οἰκίαν καὶ νὰ δραπετεύῃς. — Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει μέγα μυστήριον, ἀπαντᾷ ὁ Ἀκακίας, καταδιωκόμενος πανταχόθεν ὡς ἐκ τοῦ μαύρου δέρματός μου, δὲν ἤθελα εὕρει καταφύγιον, μήτε πλησίον τῶν κλεπτῶν τῶν δασῶν. — Ψεύδεσαι, Ἀκακία, τῷ λέγει ὁ Τερρὰλ. Ἐὰν ἐγὼ ἐπέστρεψα εἰς τὴν κατοικίαν ταύτην ἑκουσίως, τὸ ἔκαμα διότι συνεφώνησα ἴσος πρὸς ἴσον, ἐλεύθερος πρὸς ἐλεύθερον, καὶ διότι ὑπεχρεώθην διὰ τοῦ λόγου μου, ὅστις εἶναι λόγος ἱερός· ἀλλ' ἂν σὺ δὲν φεύγῃς, τὸ κάμεις ὄχι ἀπὸ φόβον ἢ ἀπὸ ἀφοσίωσιν διὰ τὸν Δὸν Γοντράν, ἀλλὰ διότι ἐρᾶσαι μανιωδῶς τῆς σεμνῆς καὶ εὐγενοῦς ταύτης γυναικὸς τῆς ἁγίας καὶ ὡραίας Δεσποίνης, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἠδυνάμην νὰ γονυκλιτήσω, ὡς ἐνώπιον εἰκόνος τῆς ἀειπαρθένου! Ἄ! ἐνόμισες λοιπὸν ὅτι οὐδὲν δύναταί τις νὰ ἀναγνώσῃ ἐπὶ τῆς ἐξ ἐβένου μορφῆς σου καὶ οὔτε νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τῶν διανοημάτων σου ὑπὸ τὸ δύσμορφον τοῦτο προσωπεῖον!

Ὁ Ἄραψ ἔμεινεν ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα, εἶτα δὲ, διασταυρῶν τὰς χεῖράς του ἐπὶ τοῦ στήθους:

— Δυστυχῆ Τερρὰλ, τῷ λέγει μετ' εὐσπλαγχνίας τινὸς εἰρωνικῆς, ἐὰν ὀρθῶς ἐμαντεύσαμεν ἀλλήλους ἀμφότερο', ὁ δύσμορφος Ἀκακίας ὑπῆρξε σήμερον εὐτυχέστερος τοῦ ὡραίου δαμαστοῦ!

— Τί θέλεις νὰ εἰπῇς; τὸν ἐρωτᾷ ἔκπληκτος ὁ Τερρὰλ.

— Αἱ γυναῖκες ἀγαποῦν κάλλιον τοὺς ἐξύπνους ἢ τοὺς ὀκνηροὺς, ἀπήντησεν ὁ Ἀκακίας. Ἡ κυρία θέλει σὲ ἴδει ἐξαπλωμένον ἐπὶ τοῦ σανιδώματος καὶ δοκιμάζοντα μετὰ ἐξευτελισμοῦ τὴν αἰσχίστην ταύτην τιμωρίαν τῶν κλεπτῶν ἢ ὀκνηρῶν δούλων, ἐνῷ εἶδε τοὐλάχιστον ὅτι ἐγὼ, ὁ ἀπεχθὴς καὶ δύσμορφος μαῦρος, δὲν ὑπῆρξα ἄνανδρος καὶ ὀκνηρὸς, καὶ ὅτι δὲν ὀπισθοπορῶ ἐνώπιον τῶν ὄφεων.

Ὁ ἡμίδουλος διὰ βιαίας προσπαθείας ἀπήλλαξε τὰς χεῖράς του ἐκ τῶν δεσμῶν, καὶ ἀνορθώσας τὴν κεφαλὴν, ἐθεώρησεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν Ἀκακίαν· αἱ ὀδύναι του ὑπῆρξαν σκληραὶ ἀλλ' οὔτε κραυγὴν ἐξέβαλε.

Ὁ δὲ μαῦρος ὑπομειδιάσας ἐξηκολούθησε.

— Θαυμάζεις, σύντροφε; λοιπὸν, ναὶ, τὴν πρωΐαν ταύτην ἡ δέσποινά μας ἐκοιμᾶτο, καὶ δύο βήματα πλησίον της ὑπῆρχεν εἷς ὄφις, τὸν ὁποῖον εἶδα ριπτόμενον ἐπ' αὐτῆς. — Εἷς ὄφις! ὑπέλαβεν ὁ Τερρὰλ, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον κατελήφθη ὑπὸ πρασίνης χροιᾶς. Νὰ μὴν ἦμαι ἐκεῖ νὰ προστατεύσω τὴν Δόνα-Ἐλισάβετ!

Οἱ ὀφθαλμοί του συνεπληρώθησαν αἵματος, οἱ δὲ βραχίονές του ἐξετάθησαν μετὰ τοσαύτης βίας, ὥστε συνετρίβη ἡ συνδέουσα τοὺς καρποὺς τῆς χειρός του χορδή. Τὸ σανίδωμα ἔτριξεν ὑπὸ τὸν ἀπερίγραπτον αὐτὸν σπασμόν.

— Ἀλλ' ἤμην ἐγὼ ἐκεῖ, ἀνέκραξε θριαμβευτικῶς ὁ μαῦρος, καὶ συνέτριψα ὑπὸ τοὺς πόδας μου τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως.

Ὁ Τερρὰλ ἀνώρθωσε τὸ πρόσωπόν του, ὅπερ περιεῖχεν ὅλους τοὺς βαθμοὺς τοῦ φόβου· ῥανίδες αἵματος ἔβαψαν τὸν γυμνόν του αὐχένα ἀποσπασθέντα ἐκ τοῦ τόξου τοῦ σανιδώματος διὰ βίας ὑπερανθρωπίνης.

Ἐθεώρει τὸν Ἀκακίαν μετὰ ζηλοτυπίας καὶ θαυμασμοῦ!

— Ἔκαμες τοῦτο, σύντροφε! τὸν ἐρωτᾷ μετὰ φωνῆς ἔτι μᾶλλον ἠλλοιωμένης ἐκ τῆς συγκινήσεως, ὡσανεὶ εἶχε καταπίει βόλους θερμῆς ἄμμου.

Ὁ μαῦρος ὠπισθοπόρησεν· εἶχε φόβον εὑρισκόμενος ἐνώπιον τοῦ ἰσχυροῦ τούτου καταδίκου, τοῦ ἱκανοῦ νὰ κατασυντρίψῃ τὸ ὄργανον τῆς τιμωρίας του καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τοῦτο ὡς ὅπλον.

— Σὺ ἔσωσες τὴν κυρίαν; τὸν ἐρωτᾷ μετ' ἀγωνίας ὁ ἡμίδουλος.

— Ναὶ, ἀπαντᾷ ὁ Ἀκακίας.

Δάκρυ ἔῤῥευσεν ἐκ τῆς γωνίας τῶν βλεφάρων τοῦ Τερρὰλ. Μειδίαμα ὑπεξέφυγε ἐκ τῆς περιφερείας τῶν χειλέων του. Καὶ ἐκτείνας τὰς πληγωμένας χεῖρας πρὸς τὸν ἄραβα.

— Ἀκακία, τῷ λέγει· σὲ ἀπεύθυνα ὑβριστικοὺς λόγους. Ἔσφαλα. Σοὶ συγχωρῶ τὸ κατ' ἐμοῦ μῖσος. Ἀπὸ τοῦδε μὴ φοβῆσαι ποσῶς τὸν σύντροφόν σου· θὰ ἦναι, ὡς σὺ, πιστὸς θεράπων τοῦ Δὸν-Γοντράν. Ἤδη ὅμως ὕπαγε νὰ εὕρῃς ἄλλας χορδὰς καὶ δέσον στερεώτερον τὰς χεῖράς μου.

Καὶ ἀφῆκεν ἐκ νέου τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ τόξου τοῦ σανιδώματος.

(Ἀκολουθεῖ.)

Η ΚΥΡΙΑ ΜΑΡΙΝΙΑΝ

(Συνέχεια ὅρα φυλ. 26.)

Μεγάλως συνεκινήθη ὁ Φερδινάνδος ἰδὼν πάλιν τὴν Μαλβίνην καὶ διὰ τοῦτο ἡ θέρμη ἐπανῆλθε βαθμηδόν· ἡ μὲν φωνή του ἐγίνετο μᾶλλον ἀργυρᾶ, αἱ δὲ παρειαὶ ἐβάφοντο ἤδη διὰ τοῦ ψευδοῦς ἐκείνου χρώματος, τοῦ ὁμοιάζοντες τῷ ῥόδῳ τῆς ὑγείας, καὶ σπινθῆρες ἐγύνοντο ἐκ τῶν βλεμμάτων καὶ αἱ χεῖρές του ἦσαν πεφλογισμέναι. Καὶ ὅμως ὁ πάσχων εἶχε πλῆρες τὸ λογικὸν, διότι ἡ παρουσία τῆς κυρίας Μαρινιὰν ἀνεχαίτιζεν ἔτι τὴν παραφορὰν τοῦ πυρετοῦ. Ἠσθάνετο μὲν τὰς φρένας αὐτοῦ κλονιζομένας, ἀλλ' ὡς τις δαιτυμὼν ἐπιμένων νὰ σωφρονῇ ἐν τῇ κραιπάλῃ τοῦ δείπνου, μετὰ πολλῆς προσπαθείας ἐκράτει ἐν ἁρμονίᾳ τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ ἠκολούθει δυσκόλως τὴν σειρὰν τῆς νοημοσύνης, ἥτις ἐξέλειπεν ὁλονὲν ἐν τῇ παραφορᾷ, καὶ ἡ πάλη αὕτη ἐπέφερε βιαιοτάτην τινὰ κρίσιν. Αἴφνης δὲν ἠδυνήθη ὁ ἀσθενὴς νὰ προφέρῃ ἢ ἀσυναρτήτους τινὰς λέξεις πρὸς τὰς γινομένας αὐτῷ ἐρωτήσεις καὶ ἡ Μαλβίνη εἶδε μετὰ τρόμου τὰ παράδοξα σημεῖα τῆς παραφροσύνης, ἅτινα ἐπεχύνοντο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀτυχοῦς τραυματίου· οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἐμεγαλύνοντο, μειδίαμα δὲ ἀναίτιον καὶ διαρκὲς ἐπλανᾶτο ἐπὶ τὰ χείλη του. Ἡ παιδίσκη τότε ἐχύθη ἐκτὸς τῆς θύρας πρὸς ζήτησιν βοηθείας, ἀλλ' ἡ Μαλβίνη ἐγερθεῖσα, ἐστάθη ὀρθὴ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τῷ ὡμίλει μετ' ἀταραξίας πλαστῆς, ἐλπίζουσα νὰ πραΰνῃ οὕτω τὴν παραφοράν του. Ὁ δὲ Φερδινάνδος δὲν ἔβλεπε πλέον ὀρθῶς τὰ ἀντικείμενα, τὸ πνεῦμά του ἵπτατο ἤδη πρὸς τὸ ἄγνωστον τῶν ὀπτασιῶν καὶ ὀνείρων βασίλειον, κείμενον ἴσως ἐν ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ, καὶ ὁ ἀσθενῶν ἐγείρων τὴν δεξιὰν ἐδείκνυε τὴν ὀροφὴν, ὡς ἐὰν ἠκολούθει ὀπτασίαν τινὰ ἐπὶ τοῦ στερεώματος ἐπιφαινομένην.

— Ἰδέ την, ἔλεγε διὰ φωνῆς ὡσεὶ ἀπὸ μέταλλον ἐκχυνομένης, ἰδέ την! αὐτὴ εἶναι τὸ ἄστρον μου· πολὺν καιρὸν εἶχε νὰ ἔλθῃ . . . αὐτὴ ὁρμᾶται ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἀντίθετος τῶν λοιπῶν ἀστέρων . . . Τὴν αὐγὴν ἐκλείπει ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ἡλίου, ἰδὲ, φαίνονται ἔτι τὰ ἴχνη τοῦ δρόμου της· ὤ ἐπανῆλθε! ὤ τί εὐτύχημα!

Καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ὡς ἂν ἡ ὀπτασία ἐξέλιπε καὶ μετ' ὀλίγον ἰδὼν τὴν Μαλβίνην, δὲν τὴν ἐγνωρισε καὶ τῇ εἶπεν.

— Εἶδες ἄνθρωπόν ποτε μᾶλλον ἐμοῦ ἀξιοθρήνητον; εἶχον φίλην μίαν περιστερὰν, ἐπέταξε καὶ μὲ ἔφυγε. Ἀγαπᾷς τὰ μεγάλα δάση, τὰς λίμνας, τὰς σκοτεινὰς κοιλάδας; . . . Ἄνοιξόν μοι τὴν θύραν τῆς ἐρημίας, ποθῶ τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα . . . Ἐγὼ ἀγαπῶ μίαν παρθένον, εἶπε μετὰ φωνῆς ταπεινοτέρας, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι μυστήριον . . . τὴν ἔχουν δεμένην, λῦσον αὐτὴν . . . ἀνάγκη νὰ κρύψω τὸ αἴτιον τοῦ θανασίμου πάθους μου . . . σὺ, ἥτις μὲ βλέπεις, μήπως γνωρίζεις τὴν παρθένον; . . . εἶναι μυστικὸν ἀπαραβίαστον . . .

Ἡ κυρία Μαρινιὰν τώρα ἔβαλε εἰς τὸ στόμα τοῦ πάσχοντος τὸ ῥινόμακτρόν της. ἀλλ' αὐτὸς τὴν ἥρπασεν ἀπὸ τὸν βραχίονα, τὴν ὤθησε βιαίως καὶ ἐπεφώνησε μετὰ παραφροσύνης.

— Θέλεις νὰ μοῦ ἁρπάσῃς τὴν Μαλβίνην; . . . σύ; . .

Καὶ πολλοὶ ἔσπευδον εἰς βοήθειαν τοῦ ἀσθενοῦντος, ἀλλ' ἦτο ἀργὰ, τὸ μέγα δυστύχημα ἐτελέσθη — ἀπεκάλυψε τῇ Μαλβίνῃ τὸ ὄνομα ἐκείνης, ἣν ἔμελλε νὰ ἀγαπᾷ μέχρι τοῦ τάφου. Τότε δὲ εὗρον τὴν Μαλβίνην ὑπτίαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, λειποθυμοῦσαν καὶ εἷς χωρικὸς ἔσπευσεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἱερέως ἰατροῦ, ὅστις ἀπαντηθεὶς καθ' ὁδὸν, ἔφασε μετ' ὀλίγον. Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ἡ κυρία Μαρινιὰν, ἀναφέρουσα ἑαυτὴν, ἐκάθητο εἰς τὸ δωμάτιον τῆς χωρικῆς παιδίσκης, ἥτις δὲν τὴν ἄφινε πλέον συντροφευομένη καὶ ἀπὸ τὰς ἀδελφάς της. Ἀλλ' ἡ Μαλβίνη ἔνευσεν εἰς τὸν ἱερέα νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν πάσχοντα, δι' ὃν ἐκαλεῖτο καὶ παρεκάλεσε τὰ κοράσια νὰ τὴν ἀφήσωσιν ὀλίγας στιγμὰς μόνην, ὑπήκουσαν δὲ ταῦτα καὶ ἔκλεισαν τὴν θύραν. Ἐδῶ ὑπῆρχεν εἰκόνισμά τι τῆς Παναγίας ἐπὶ θυρίδος τινὸς κείμενον, εἰς τὴν γω-

νίαν τοῦ δωματίου, κύκλῳ δὲ ἠρτῶντο στέμματα ἴων μαρανθέντων ἤδη· ἔσπευσε λοιπὸν ἡ Μαλβίνη καὶ ἐγονάτισε πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου, δάκρυα δὲ ἔρρεον ἐπὶ τὰς χεῖρας ἄφθονα· δὲν προσηύχετο ἡ ἀνεσταυρωμένη ψυχή της, ἀλλ' ἐκ τῆς περιθορυβούσης τύρβης τοῦ κόσμου ἵπτατο πρὸς τοὺς οὐρανούς, ποθοῦσα νὰ διαῤῥήξῃ τὰ γήϊνα δεσμά της. Οὐαί! ἡ δυστυχὴς περιστερὰ κατέπιπτε πάντοτε εἰς τὴν γῆν. Μετὰ δὲ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν ἠκούσθη γλυκεῖά τις φωνὴ εἰς τὴν θύραν, ἡ φωνὴ τῆς παιδίσκης καὶ ἡ κυρία Μαρινιὰν, ἀπομάξασα τὰ δάκρυά της, ἐζήτησε νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρότοῦ μειδίαμα ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἐπίμοχθόν τινα ἀταραξίαν, ἀνωφελῶς κρύπτουσα τὴν ψυχικὴν ἀνεμοζάλην. Ἤνέῳξε δὲ τὴν θύραν καὶ μηχανικῶς πως λαβοῦσα ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τῆς παιδίσκης μετὰ περιπαθείας καὶ ἡ χωρικὴ ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τῆς ὡραίας δεσποίνης της λέγουσα μετὰ φωνῆς εὐθύμου.

— Ἡσύχασε, ἀρχόντισσα, ὁ ἄῤῥωστός μας εἶναι καλλίτερα, κοιμᾶται καὶ ὁ ἐφημέριος εἶναι εἰς τὸ πλευρόν του· ἡ ἁγιοσύνη του λέγει ὅτι εἶναι ἡ χθεσινὴ θέρμη καὶ ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἔλθῃ πάλιν, βεβαιόνει ὅτι ὁ κύριος Ἀρώνης θὰ περάσῃ τὴν νύκτα ἐξαίρετα.

Καὶ μετ' ὀλίγον ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς ἐβεβαίωσε καὶ αὐτὸς τὴν κυρίαν Μαρινιὰν, αὕτη δὲ τῷ εἶπεν, ὅτι ὁ κόμης θεῖός της θέλων νὰ συνδράμῃ τὰς γενναίας φροντίδας του, ἐκάλεσεν ἀπὸ τὴν πλησιεστέραν πόλιν ἕνα ἰατρὸν, ὅστις πιθανῶς ἔρθασεν αὐθημερόν. Ὁ ἱερεὺς ἐχάρη πολύ.

— Ἀγκαλὰ, ὑπέλαβεν ἡ Μαλβίνη, ὁ ἰατρὸς δὲν θέλει εἶναι χρησιμώτερος τοῦ ἀποστολικοῦ ἰατροῦ, ὄχι, βεβαίως, κύριε ἐφημέριε· ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀνταποδώσῃ τὸ καλὸν τὸ ὑπὸ τοῦ φίλου εἰς ὑμᾶς ὀφειλόμενον. Ἀλλὰ δύναμαι ἄρα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω καὶ διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν σας; Ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπαινῶμεν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν ὕψιστον νὰ ἀνταμείψῃ διὰ τῆς ἑαυτοῦ χάριτος καὶ τοῦ παραδείσου; . . , Ὑγιαίνετε, κύριε ἐφημέριε, ὡραία εἶναι ἡ ἐντολή σας! . . .

Καὶ ἡ κυρία Μαρινιὰν ἠσπάσθη τὰ περικυκλοῦντα αὐτὴν κοράσια καὶ ἔθλιψε τὰς χεῖρας τῶν καλῶν ὀρεινῶν, οἵτινες τῇ ὑπεσχέθησαν νὰ πέμπωσι καθ' ἑκάστην εἰς τὸν πύργον ἐπίτηδες ἄνθρωπον ἵνα ἀναγγέλλωσιν εἰς τὸν κόμητα Μαρινιὰν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ φίλου του. Εἶτα δὲ ἔσπευσε νὰ καταβῇ καὶ ἀνέλαβε τὸν δρόμον τὸν ἄγοντα εἰς τὸν πύργον. Οἱ ὀρεινοὶ ἠκολούθουν ἐπὶ πολὺ διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς τρεῖς ἵππους βαδίζοντας ἐπὶ τῆς χιόνος.

ΙΑ'.

Ἔλληγε μὲν τὸ φθινόπωρον, ἂν καὶ ἄνεμοι μαλακοὶ καὶ φωτεινόταται ἀκτῖνες ἡλίου ἐπανήρχοντο ἐπιπαίζοντα μέσῳ τῶν κοιλάδων καὶ εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν, τὰ δὲ λειβάδια ἐστρώθησαν πάλιν διὰ τῆς χλόης καί τινες ζῶναι χιόνος ἔνθα καὶ ἔνθα ἀναφαινόμεναι, ἐμαρτύρουν ὅτι εἰς τὴν Ἰωβέρνην ἐπανῆλθον αἱ ὡραῖαι καὶ ζωογόνοι ἡμέραι.

Καὶ βεβαίως ὁ ὡραῖος οὗτος καιρὸς ὠφέλησε σημαντικῶς τὴν ὑγείαν τοῦ Φερδινάνδου, ἀναλαμβάνοντος βαθμηδὸν τὰς δυνάμεις του. Ἠδύνατο δὲ ἀκινδύνως νὰ περιπατῇ κατὰ τὰς θερμοτέρας ὥρας καὶ νὰ κάθηται μόνος εἰς ἐρημίας, ὧν ἐγνώριζε καὶ τοὺς βράχους καὶ τὰ δένδρα, ἢ εἰς τὰς ὄχθας τῶν ῥυάκων, ὧν πολλάκις ἐγεύθη τὰ νάματα τὰ χρυσᾶ καὶ βαλσαμωμένα. Καὶ ἐπιστρέφων ἐκ τῶν μελαγχολικῶν περιπάτων, ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ ἄνθη τινὰ τοῦ ἔαρος, ὅσα ἢ ἐπὶ λόφων διατηροῦνται κατῳκημένων, ἢ καθρεπτίζονται, παρὰ τὰς ὄχθας, εἰς τὰ ὕδατα. Ἡ μαλάχη, ἡ ὅσῳ ταπεινὴ τοσοῦτον ἀγαθοεργὸς, ἡ ἀνεμώνη ἡ πολύχρους, φίλη τοῦ φθινοπώρου, πάντοτε ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ διαιτωμένη καὶ παρομοιάζουσα εἰς τὰ πνεύματα τὰ τολμηρὰ καὶ ῥεμβάζοντα, καὶ ὅλα τέλος τὰ ἐπαφρόδιτα ἄνθη, ὅσα μένουσιν εἰς ἡμᾶς ὡς τελευταῖοι φίλοι, οἵτινες δὲν μᾶς ἀφίνουσιν ὅταν ἔρχωνται ἡμέραι συμφορῶν καὶ θλίψεων· ὅλα ταῦτα ἔπλεκον τὰς ἀνθοδέσμας τοῦ Φερδινάνδου.

Ἐνῷ δὲ μίαν τῶν ἡμερῶν ἐβράδυνε παρ' ἔθος τὴν ἐπιστροφήν του, ἡ Ῥοδώπη, ἡ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς παιδίσκη, τὸν ἐπέπληξε διὰ χάριτος ἀφελοῦς ἀλλ' ἀμιμήτου, καὶ αὐτὸς, μειδιῶν διὰ τὸν ἐράσμιον θυμόν της, ἔπλεξε διὰ τῶν ἀνθῶν του ἓν αὐτοσχέδιον στέμμα καὶ τὸ ἀπέθηκεν εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς ἐρασμίας παιδίσκης. Αὕτη δὲ, οὕτως ἐστεμμένη, ἐφαίνετο ὡς νύμφη τις ἀρχαιοπρεπὴς καὶ ὁ Φερδινάνδος τῇ ἔλεγεν ὅτι οὐδέποτε πλάσματα ἀγγελικὰ, ὡς αὐτὴ, θυμόνουσιν ἀπὸ καρδίας, ἀλλὰ τὴν ἀκαριαίαν ταύτην φαιδρότητα τῆς ψυχῆς του, ἔσβεσεν ἀμέσως ἡ ψυχρότης τοῦ διαλογισμοῦ· ὤ ναί! ὑπάρχουσι θλίψεις ἐπίσημοι, αἵτινες, ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῶμεν, ὅπως καὶ ἂν σκεπτώμεθα, ποτὲ δὲν ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν νοῦν μας.

— Ἀλήθεια; ἀπεκρίθη ἡ Ῥοδώπη· ἂς ἦναι, ὅμως ἐγὼ σοῦ φανερόνω ὅτι εἶμαι κακὴ καὶ μαλλώτρα, ἂς μάθῃ ὁ ἀδελφός μου, ὁ ἀποστάτης ἄῤῥωστος ὅτι ἔχω δύο γράμματά του ἀπὸ τὸν πύργον, θὰ τὰ κρατήσω διὰ νὰ μάθω γράμματα.

— Ἀδελφὴ Ῥοδώπη, εἶπεν ὁ Φερδινάνδος ὅ,τι θέλεις κράτει, ἀλλὰ δός μοι τὰ γράμματα, θέλω νὰ μάθω πῶς εἶναι οἱ φίλοι μου.

Τὸ κοράσιον τότε ἔδωκεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοῦ κόμητος, ἣν ὁ Φερδινάνδος, καθήσας, ἀνέγνω οὕτω πως ἔχουσαν.

« Ἡ λύπη μου δὲν γράφεται! ἡ τύραννος ποδάγρα ἐπιμένει καὶ ὁλονὲν μὲ κρατεῖ αἰχμάλωτον. Ὦ φίλε! εἶμαι ἀπαρηγόρητος διότι ἀδυνατῶ νὰ σὲ ἐπισκέπτωμαι ἀσθενοῦντα, ἂν καὶ αἱ τακτικαὶ ἐπιστολαί σου μᾶς χαροποιῶσι, ἂν καὶ εὐλογῶμεν τὸν ὡραῖον καιρὸν, ὅστις βελτιόνει τοσοῦτον τὴν ὑγείαν σου. Οἴμοι! ὁ χειμὼν ἐπέρχεται, ὥς τις ἀπαίσιος δαίμων, φέρων πανταχόσε τὴν καταστροφὴν, ἄκουσόν με ἀγαθὲ φίλε, ἄκουσον εὐμενῶς τὴν διήγησιν τῶν θλίψεών μας.

« Γνωρίζεις ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἐκτιμᾷ, ὅσον ἐγὼ, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός σου, διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐφαντάσθην ὅτι δύνασαι θέλων νὰ μὲ λυπήσῃς. Ἀπόδειξις τῆς εἰς σὲ πίστεώς μου εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ μυστηρίου μου, ὁ δὲ Φερδινάνδος προετοίμα ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ νὰ φανῇ ἀχάριστος, ἢ νὰ διαψεύσῃ τὴν ἀβροφροσύνην του. Ὄχι, ὄχι! οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ ἐνθουσιασμός του, διὰ *τὴν ἄνασσαν τῶν χωρίων*, διὰ *τὴν δέσποιναν τῶν βουνῶν*, διὰ *τὸν ἄγγελον τῶν τεθλιμμένων*, ὁρκίζομαι εἰς τὸ εὐαγγέλιον ὅτι θέλει σιωπᾷ πάντοτε πρὸ τῆς Μαλβίνης.

« Ἀλλὰ, φίλε μου, μήπως πάθος τοσοῦτον κραταιὸν, ὡς τὸ πάθος σου, δὲν δύναται νὰ τὸ μαντεύσῃ ψυχὴ, ὡς ἡ ψυχή της; εἶναι ἀστέρες τινὲς συμφερόμενοι τῇ αὐτῇ ἀγωγῷ δυνάμει . . .

« Πρὸ δεκαπέντε ἤδη ἡμερῶν, ἀφ' ἧς ἐπεσκέφθημεν τὸν πληγωμένον ἡμῶν φίλον, τῆς Μαλβίνης ὁ χαρακτὴρ καὶ αἱ ἕξεις ἠλλοιώθησαν ἐπαισθητῶς. Φαίνεταί μοι ὅτι ὑπέπεσεν εἰς εἴδός τι μονομεροῦς συννοίας, ὅπερ εἶναι συνέπεια βιαίας τινὸς συγκινήσεως, ἀγγελίας τινὸς ἀπροσδοκήτου, παραδόξου τινὸς ἀποκαλύψεως. Οὕτω δὲ τὸ περιλαμπὲς ἐκεῖνο πνεῦμα ἐπισκιάζει ἐνίοτε ἡ μελαγχολία, οὕτω τὴν προτοῦ γλυκεῖαν καὶ ἀτάραχον ψυχὴν διαταράσσει ἡ ἀπόγνωσις· ὁποία τις κατηνέχθη ἐπ' αὐτὴν ἀνεμοζάλη; Πολλάκις ἡ Μαλβίνη γονυκλιτεῖ πρὸ τῶν εἰκόνων τῆς ἐκκλησίας, ἐκλύεται ὑπὸ τῶν δακρύων καὶ φεύγει ὅπως μὴ φωραθῇ ταλαιπωρουμένη. Χθὲς ἦλθε πρός με πάσχουσα καὶ ὠχρὰ καὶ λαβοῦσα τὰς χεῖράς μου μετὰ στοργῆς περιπαθεστάτης, μοὶ εἶπε τὰ παράδοξα ταῦτα λόγια. « Ἀγαπητέ μου θεῖε! εἶναι πολλαὶ ἡμέραι ἀφοῦ σκυθρωπῶ καὶ φοβοῦμαι μὴ σὲ λυπήσω, σὲ τὸν δεύτερόν μου πατέρα. Ἔπασχον, μοῦ ἠνώχλουν τὸ πνεῦμα ζοφεραὶ προαισθήσεις, ἐστέναζον ἀπὸ καρδίας ὡς στενάζουσιν οἱ ταλαιπωρούμενοι, ἀλλ' ἀγνοῶ τὴν αἰτίαν, θαῤῥῶ μόνον ὅτι ταῦτα προέρχονται ἀπὸ νευρικήν τινα προσβολὴν, ὑφ' ἧς καὶ ὁ πατήρ μου ἔπασχεν, ἥτις μὲ ἐνοχλεῖ κατ' ἔτος ὅταν ἄρχεται ὁ χειμών. »

« Αἴ φίλε μου! καὶ τὶ ἠδυνάμην νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὸ παιδίον τοῦτο; ἡ θλίψις μοῦ συνέτριβε τὴν καρδίαν καὶ ὅμως κατώρθωσα νὰ μειδιάσω καὶ νὰ τὴν ἐνθαῤῥύνω, καθὼς τις εὐθύμως ὑποκρύπτει τὸν κίνδυνον τοῦ ὁδοιποροῦντος, ἐλπίζων ὅτι τὸν σώζει ἀγνοοῦντα. Εἶπον ὅθεν ὅτι εἶναι τρελλὴ πλάττουσα ἀνύπαρκτα οὕτω παθήματα, ὅτι εἶναι ἐρασμιωτέρα ἢ πρὶν καὶ τὴν παρεκίνησα νὰ γράψῃ εἰς τὴν φίλην τῆς καρδίας της, τὴν θελκτικωτάτην Σοφίαν, περὶ ἧς πολλάκις τὴν ἤκουσες ὁμιλοῦσαν, ἥτις εἶναι ὡς αὐτὴ χαρίεσσα καὶ ἀγαθωτάτη καὶ περικαλλής. Ἐπὶ πολλὰς ὥρας τῇ ἔγραφεν ἡ Μαλβίνη, ἀλλὰ δὲν μοὶ ἔδειξε τὴν μακροτάτην ἐπιστολὴν, μόνον δὲ ὅτε κατέβη εἰς τὴν αἴθουσαν, παρετήρησα ὅτι ἦτο ὠχροτάτη, μοὶ ἐφαίνετο ὅτι οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ἤδη ἕτοιμοι νὰ δακρύσωσι.

« Βλέπεις, Φερδινάνδε, μέχρι τίνος πιστεύω εἰς τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρός σου, διηγούμενος τὴν ὀδύνην της εἰς τὸν ἀθῶον αἴτιον τῆς ὀδύνης, διὸ πᾶς τις ἄλλος ἠδύνατο νὰ καταχρασθῇ ἴσως ἀνηλεῶς τὴν πίστιν μου. Δὲν σοὶ γράφω τι περὶ ἐμοῦ, καὶ τὶ ἄρα σημαίνει ἡ πλήρης ἢ ἡ ἐλειπὴς εὐδαιμονία ἑνὸς γέροντος; ζωὴ ἄλλη πολιτιμοτέρα ἀπασχολεῖ τὸν νοῦν μου, ἡ ζωὴ τῆς Μαλβίνης, ἥτις ἐὰν ἐννοήσῃ παράνομον πάθος ἐμφωλεῦον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ὦ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ζῇ πλέον! πεφοβημένος ὁ ἄγγελος αὐτὸς θέλει ἐγκαταλείψει τὸν κόσμον. Ναί, τὴν γνωρίζω, ἀποθνήσκει — τὸ ἐράσμιον καὶ ἁγνὸν πλάσμα! — ἀποθνήσκει τηκομένη ἀπὸ τὴν αἰσχύνην καὶ ἀπὸ τὴν τύψιν τοῦ συνειδότος.

» Σὺ λοιπὸν μόνος δύνασαι νὰ τὴν σώσῃς, ἀλλ' ὁ καιρὸς σπεύδει καὶ σὲ ἐπικαλοῦμαι μετὰ δακρύων· ἀναχώρησον, κύριε Φερδινάνδε, ἀναχώρησον, φίλε μου, ἀπὸ τὸν ἀπαίσιον τοῦτον τόπον. Ὅτε ἦλθον εἰς ἐπίσκεψίν σου, τὴν προτεραίαν τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης μονομαχίας, ὡμίλησα μετ' ἀφροσύνης ἀναρμόστου εἰς τὴν ἡλικίαν μου, προετοιμάσας θανάσιμον δηλητήριον καὶ διὰ σὲ καὶ διὰ τὴν Μαλβίνην . . .

« Ἰδοὺ τὶ ἔπρεπε νὰ σοὶ εἴπω, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι οὔτε θὰ φαντασθῇς κἂν ὅτι ζηλοτυπία ἡ ἐλαχίστη ἐμφωλεύει εἰς τὴν καρδίαν μου . . . ἐλπίζω ὅτι οὔτε ἐπὶ στιγμὴν σοὶ ἐφάνην κατὰ τοῦτο γελοῖος ἀφοῦ ἐγνωρίσθημεν. Αἴ, Φερδινάνδε! σήμερον μάλιστα — καὶ τὸ λέγω μαρτυρόμενος τὸν Θεὸν — σήμερον ἐλεεινολογῶ τὸν παράλογον συνδυασμόν μου . . . Ἰδοὺ τὸ βάσανον τοῦ γήρατός μου, ἰδοὺ τὸ κρύφιον ἄλγος τῆς ψυχῆς μου! ἀλλὰ φθάνει τόσον, δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ μεμψιμοιρῶ διὰ τὴν τελευταίαν δοκιμασίαν, ἥτις μοὶ ἐπεβλήθη ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις μου.

« Ὑγίαινε λοιπὸν, Φερδινάνδε, ὁ φίλος καὶ ἡ θλίψις τῶν γηραιῶν ἐτῶν μου! χαῖρε, ὁ ποιητὴς ὁ ἀείποτε ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης καταδιωκόμενος, χαῖρε, ὁ ἄξιος ζωῆς εὐτυχεστέρας, ὁ ἄξιος πάθους ἀγνοῦ, ὡς τοῦ πάθους τῆς ὡραίας ψυχῆς σου! σὺ ἦλθες ἐν τῇ ἐρήμῳ νὰ ἀναπαυθῇς, ἦλθες νὰ πίῃς εἰς τὰ ζωηρὰ νάματα τῶν βρύσεων μας· σὺ δὲν ἐζήτεις ἢ τὰ φυλλώματα καὶ τὴν ἐρημίαν, τὰ ἄνθη τὰ ἄγρια καὶ τοὺς ῥεμβασμοὺς, ἀλλ' εὗρες ἀνεμοζάλην εἰς τὸ δάσος καὶ μᾶς φεύγεις ἤδη, ὡς προτοῦ ἔφευγες τὸν κόσμον. Ἂς χωρισθῶμεν κἂν χωρὶς ἀγανακτήσεως, διότι ἡ εὑροῦσά σε συμφορὰ εἶναι ἔργον τοῦ Ὑψίστου καὶ καρδία, ὡς ἡ καρδία σου, ὑπομένει ἀγογγύστως τὰ πάντα· ἡ βλασφημία εἶναι τὸ θάῤῥος τῶν πονηρῶν φύσεων. Ἡμεῖς δὲ, ἡμεῖς εἴμεθα φίλοι σου, πάσχομεν ὡς σὺ, πάσχομεν διὰ σὲ, ἀλλὰ σὲ εὐλογοῦμεν. Ὑγίαινε, Φερδινάνδε, ὑγίαινε, τέκνον μου! »

Καὶ τῇ ἐπαύριον ἓν ὄχημα διέβαινεν ἡσύχως ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Καντὰλ, πρὸς ἄρκτον διευθυνόμενον καὶ ἀπολιπὸν τὰς ὀρεινὰς ἐρημίας, κατέβη εἰς κοιλάδα περικαλλῆ καὶ εἰσέτι ἐπισκιαζομένην ἀπὸ χλόην καὶ ἀπὸ δρῦς παμμεγέθεις. Λίμνη δὲ ἐξε-

τείνετο ἐξ ἀνατολῶν, ὡσεὶ καθρέπτης ὀκτάγωνος, περιστεφομένη ὑπὸ ἰτεῶν μακροκλάδων, ἀλλ' ἀφύλλων καὶ τὸ ὄχημα διέβη ἀπὸ τὰς ὄχθας τῆς μεγάλης καὶ ὡραίας ταύτης λίμνης, φέρουσα τὸν Φερδινάνδον, τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ καὶ ἕνα ὀρεινὸν νεανίαν, ὅστις ἐπροθυμοποιήθη νὰ τὸν συνοδεύσῃ μέχρι τῆς ἐσχατιᾶς τῆς Ὠβέρνης. Καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐσιώπα μελαγχολικῶς διαλογιζόμενος οἱ δὲ ὀφθαλμοί του ἐπλανῶντο ἐπὶ τὴν λίμνην, ἀλλ' αἴφνης ἔδειξε διὰ τῆς χειρὸς πυκνόν τινα πλατανῶνα προφαινόμενον ἐπί τινος λόφου. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνησαν δύο ὑψηλοὶ προμαχῶνες καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πρόοψις τοῦ πύργου, πρὸς ὃν ὁ Φερδινάνδος ἀνέτεινε βλέμμα προσεχὲς καὶ μακρόν, καὶ μειδίαμά τι ἐπέψαυσε τὰ χείλη του ἐλαφρόν. Ὅτε δὲ ἡ ὀπτασία ἀνελήφθη, ἔκλινεν αὐτὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔπαυσε πλέον θεώμενος τὰ ὄρη καὶ τὰς περικαλλεῖς ταύτας ἐρημίας.

ΙΒ.

Κατά τινα ψυχρὰν τοῦ Δεκεμβρίου νύκτα, ὁδοιπόρος τις κατέβαινε ἀπὸ ταχυδρομικῆς ἁμάξης εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς ἀγυιᾶς **Richelieu**, τὰ δὲ δωμάτια ὅπου κατῴκησεν ἦσαν ταπεινά, ὅσον ταπεινὴ ἦτο ἡ θεραπεία του. Ὁ μόνος αὐτοῦ θεράπων ἐπέδειξεν εἰς τὸν ξενοδόχον τὸ διαβατήριον τοῦ κυρίου του, γνωστοποιῶν ὅτι ὁ κύριος Ἀρώνης δὲν θέλει διατρίψει πλέον τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν εἰς τοὺς Παρισίους καὶ μετὰ τοῦτο ὁ Ἀνδρέας ἐπέστρεψε παρὰ τῷ Φερδινάνδῳ.

Δύο τινὰ ἠνάγκασαν τὸν Φερδινάνδον νὰ ἀπέλθῃ εἰς Παρισίους, πρὶν ἀπέλθῃ διὰ παντὸς μακρὰν τῆς πατρίδος του, τὸ μὲν, ὅτι ἐπόθει νὰ ἐνταμώσῃ φίλον του τινὰ Ἄγγλον, ὅστις ὡς καλὸς Ἄγγλος, ὁδοιπορήσας πολλάκις καὶ πολλαχοῦ, ἔμελλε νὰ τὸν ἐφοδιάσῃ διὰ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ πληροφοριῶν, τὸ δὲ ἄλλο αἴτιον θέλομεν τὸ μάθει βραδύτερον.

Ὁ Ἄγγλος λοιπὸν πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Φερδινάνδος ἔφθασεν εἰς Παρισίους, ἦλθε πρωὶ, τὴν ἐπαύριον, εἰς τὸ δωμάτιόν του. Καὶ ὁ κύριος Κάρολος Βεδφὸρ ἦτο μὲν εὐγενὴς καὶ νεανίας διακεκριμένος, εἶχε δὲ καὶ συμπεριφορὰν ἀρίστην, καὶ παιδείαν οὐ τὴν τυχοῦσαν· ἐγνώριζε κατὰ σπιθαμὴν τὴν γηΐνην σφαῖραν, διότι ἐκκαιδεκαετὴς ἔτι περιῆλθε τὸν κόσμον, ὅθεν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὁπόσα εἶδε μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσιν ὀκτὼ ἐτῶν του. Ἅμα εἶδε τὸν Φερδινάνδον ὠχρότατον καὶ ἰσχνὸν, ἐπίστευεν αὐτὸν πάσχοντα νόσημα ὕπατος, δι' ὃ οἱ ἰατροὶ στέλλουσι τοὺς ἀσθενεῖς ὅσον ἔνεστι μακρότερον, προφασιζόμενοι μὲν ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κλίματος θέλει τοὺς ὠφελήσει, ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τοὺς στέλλουν νὰ ἀποθάνωσιν ὑπὸ ἄλλου ἰατροῦ ἐπισκεπτόμενοι.

Ὁ κύριος Κάρολος ἐν τούτοις συμβουλεύσας τὸν φίλον νὰ ἀπέλθῃ εἰς ἠπιώτερα κλίματα πρῶτον τῷ ὡμίλει περὶ τῶν ὡραιοτέρων τοῦ Κόσμου τόπων, καλῶν ἰδίως τὰς ὄχθας τῆς Γενούης, τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, τὸ Βυζάντιον, τὴν Μαύρην θάλασσαν, τὴν Ὀδησσὸν, οὐδ' ἐλησμόνησεν ἐπὶ τέλους τὴν Κίναν, ἀκολουθῶν πάντοτε εὐθεῖάν τινα γραμμὴν, ὡς τὸ πτηνὸν, ὅπερ ἀκολουθεῖ ἴσην τὴν πορείαν του, ἀδιαφορῶν διὰ τὰ ὄρη, τὰς λίμνας, τὰ δάση καὶ τὰς ἐρημίας. Ὁ δὲ Φερδινάνδος δὲν ἀπεκρίνετο, περιμένων νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐρεθίσῃ τὸν πόθον του ἐν τῷ ἀπεράντῳ πανοράματι τῶν εἰκόνων, αἵτινες ἐξετυλίσσοντο ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ φίλου του.

— Βλέπω, εἶπεν ὁ Ἄγγλος, ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν πάλιν τὴν ὀνοματολογίαν μας. Δὲν σοὶ λέγω τι περὶ τῆς Ἑλλάδος, οὔτε περὶ τῆς Ἰταλίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος ἀπέρχεται ἐκεῖ, ὅπου ἴσως θέλεις ἀπαντήσει ξενοδοχεῖα μεγαλοπρεπῆ καὶ *μυρωμένους* περιφήμους. Ἂς εἴπωμεν τὴν Πορτογαλλίαν, μηδόλως μακρυνόμενοι ἀπὸ τὴν Ἄρκτον, ὁποῖος παράδεισος! ἐλαιῶνες ἀνθηροὶ, λεμονέαι μοσχοβόλοι, δάση μυρίπνοα, ἐνδιαιτήματα μεμαγευμένα· ἀλλὰ μήπως φοβεῖσαι τὸν γείτονα ἐμφύλιον τῆς Ἱσπανίας πόλεμον, τὸν πρὸ ἐξαετίας καπνίζοντα καὶ βροντῶντα, δᾷδα ἀτελεύτητον ἢν δὲν θέλει νὰ σβύσῃ οὔτε ἡ πατρίς σου, οὔτε ἡ πατρίς μου; . . . Ἔστω, ἂς διαβῶμεν τὸν Ἀτλαντικὸν, ἂς φθάσωμεν εἰς τὴν νότιον Ἀμερικήν.

Ὁ δὲ Φερδινάνδος νεύσας τὴν κεφαλὴν εἰς δεῖγμα ἀπαρεσκείας, ἠρώτησε ταῦτα.

— Τίς εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς; ποῦ εἶναι αἱ ἀναμνήσεις της;

— Δὲν λέγω τὴν ἀρκτῴαν, ὑπέλαβεν ὁ Ἄγγλος ἂν καὶ τὸ κλίμα της ἦναι οὐράνιον διὰ τὸ νόσημά σου· ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς κλασικοὺς τόπους, πρὸς μέρη τὰ κάλλιστα. Ἐγὼ λατρεύω τὴν Ἑλλάδα· ἴσως δὲν τὴν θέλεις· γνωρίζω τὸν λόγον σου, διότι ἔχει συνταγματικὸν βασιλέα, ὅστις ἔχει τὴν αὐλὴν εἰς τὰς Ἀθήνας! . . .

Καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐστέναξε ταπεινόνων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἄπελθε λοιπὸν εἰς τὴν Ἀλβανίαν, εἶπεν ὁ Κάρολος. Ὁ συμπολίτης μου Βύρων τὴν ὕμνησεν, ἐγὼ δὲ σὲ βεβαιῶ ὅτι εἶναι λαμπρὸν τὸ κλίμα της, ὅτι ὁ τόπος εἶναι ζωγραφικὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀνδρεῖοι, ριψοκίνδυνοι, ποιητικοὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς προλήψεις, ἀπειθεῖς πρὸς κυβέρνησιν, φιλελεύθεροι, λῃσταί . . .

— Φθάνει τόσον, ἀδυσώπητε περιηγητὰ, ἐπεφώνησεν ὁ Φερδινάνδος, παρ' ὀλίγον ἐκφαυλίζεις τὴν Ἀλβανίαν μου, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχαία ἤπειρος καὶ ἡ ἑλληνικὴ Ἰλλυρία. Φίλε! ἔχεις παραγγελίας διὰ τὴν Ἀλβανίαν; . . .

Καὶ ὁ Κάρολος ἐδεξιώθη τὸν Φερδινάνδον καὶ ἔμεινε παρ' αὐτῷ ὅλην τὴν νύκτα.

ΙΓ'.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἐφίλευεν εἰς δεῖπνον τὸν φίλον ἐν τῷ ξενοδοχείῳ **Rocher de bancale**, δὲν κατώρθωνε δὲ διὰ τῶν φιλικῶν παρατηρήσεων νὰ

πείσῃ εἰς τοῦτο τὸν Φερδινάνδον, ἐὰν δὲν ὑπέσχετο ὅτι εἰς τὸ δεῖπνον ἀπεκλείετο πᾶς ἄλλος, οἷος δήποτε γνώριμός του. Καὶ ὁ μὲν Κάρολος ὠνόμασεν ἓξ ἢ ἑπτὰ δαιτυμόνας, ὁ δὲ Φερδινάνδος, οὔτε τὰ ὀνόματα γνωρίζων, ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν.

Ὀγδόην ἤδη ὥραν τῆς μεσημβρίας ἀνέβαινον οἱ δύο φίλοι εἰς τὸ ὄχημα τοῦ Καρόλου καὶ ἔφθασαν, πρεπόντως, πρῶτοι. Μετ' ὀλίγον δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον **Rocher** καί τινες δαιτυμόνες, ὑπάλληλός τις δικαστικὸς, ἀξιωματικός τις τοῦ ναυτικοῦ καὶ καλλιτέχνης τις ἀγαλματοποιὸς, νέοι πάντες καὶ πλήρεις ζωῆς, οὐδὲ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ ἐξαιρουμένου, ἂν καὶ ἦτον ὠχρὸς, ἂν καὶ ὁ ῥεμβασμὸς ἐζωγραφεῖτο εἰς τοὺς κυανοῦς ὀφθαλμούς του. Καὶ νεανίας μετ' ὀλίγον ἐπεφάνη, συνταγματάρχης τις Ῥῶσσος, δύο δὲ ἢ τρεῖς μόνον ἔλειπον, ἀλλὰ τὸν ἕνα ἀνήγγειλον ἤδη οἱ ὑπηρέται, τὴν κυρίαν Ξ... μελῳδὸν καὶ ὁ Κάρολος ἤτησε παρὰ τοῦ Φερδινάνδου σχεδὸν συγγνώμην διὰ βλέμματος ἐμφαίνοντος ὁλοκλήρους ἰδέας. Τέλος πάντων δύο ἔτι περιεμένοντο ἀμέριμνοι δαιτυμόνες, διότι χάριν τοῦ γένους αὐτῶν, δὲν εὐλαβοῦντο ποτὲ τὰς ὥρας τὰς ὡρισμένας· καὶ ὅμως οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ δείπνου, ἥτις ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Κάρολον, ὅτε ἤρχετο νὰ καταλύσῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐκεῖνο.

Ἐκ μὲν ἀριστερῶν τοῦ ἑστιάτορος ἐκάθητο ὁ Φερδινάνδος, ἐκ δεξιῶν δὲ ὁ νέος ἀγαλματοποιὸς καὶ ἀντικρὺ ἡ τεχνῖτις τοῦ μελοδράματος Ξ... ἐν μέσῳ τοῦ ἐπιτελείου, τοῦ Γαλλικοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ μοσχοβίτου στρατοῦ.

— Δειπνῶμεν! εἶπεν ὁ κύριος Βεδφόρ.

Ἡ λέξις ἦτο μαγική, διότι περιεῖχε στοιχεῖα εὐθυμίας, ἐλπίδος, λύπης καὶ εὐδαιμονίας· ἅμα ὁ εὐγενὴς Ἄγγλος εἶπε « *δειπνῶμεν!* » ὁ κόσμος ὅλος ἦτο εὐτυχής.

— Λείπουσιν ἔτι δύο προσκεκλημένοι καὶ λυποῦμαι πολὺ, εἶπεν ὁ Κάρολος, διὰ τὸν ἕνα μάλιστα . . . φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ . . . λέγει ὅτι εἶναι μὲ τὰ σωστά του ἐρωτευμένος καὶ οἱ πάσχοντες ἀπὸ τὸ πάθος τοῦτο πιστεύουσιν ὅτι εἶναι ἀνεύθυνοι πάσης κοινωνικῆς ἐλλείψεως· φαντάζονται ὅταν ἔχωσι *δίπλωμα ἐρωτευμένου*, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι κωμῳδία ὅπου αὐτοὶ δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ παίξωσι τὸ μέρος των.

— Εἶσαι ἀνηλεὴς κατὰ τῶν πληγωμένων τὴν καρδίαν, ἀγαπητὲ Κάρολε, εἶπεν ὁ Φερδινάνδος.

— Ὄχι, φίλε μου, εἶμαι δίκαιος, ἄλλως τε ὁμιλῶ μὲ ἀνοικτὴν καρδίαν, σὺ δὲ δὲν εἶπες εἰς ἐμὲ τὴν ἐλαχίστην περὶ ἔρωτος λέξιν.

— Καὶ ὅμως, Κάρολε, γνωρίζεις ὅτι εἶμαι ἀσθενής.

— Ναὶ, γνωρίζω καὶ μικρά τις περιήγησις θέλει σὲ ἀναῤῥώσει· ἰδοὺ ὁ ἱκανώτερος τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, ἂς σοὶ περιγράψῃ τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. δὲν σοὶ χρειάζεται οὔτε χάρτης γεωγραφικὸς, οὔτε στατιστικοὶ πίνακες . . . ἀλλ' ὁ φίλος μου δὲν ἔρχεται . . .

— Καὶ τίς εἶναι ὁ τόσῳ ποθούμενος ξένος; ἠρώτησεν ὁ Φερδινάνδος.

— Ἂν δὲν ἀπατῶμαι δὲν σοὶ εἶπον σήμερον τὸ ὄνομά του, διότι ἠγνόουν ἂν μοὶ ὑπέσχετο ὅτι ἔρχεται . . . ἰδὲ πῶς φυλάττει τὸν λόγον του! εἶναι ἐλαφρόνους καὶ μὲ ἀπελπίζει . . .

— Ἐὰν ἦναι ἐρωτευμένος, διατὶ ἐκπλήττεσαι; εἶπεν ὁ Φερδινάνδος, ἴσως τὴν στιγμὴν ταύτην εἶναι εἰς τοὺς πόδας . . .

— Ἐλπίζω, μὰ τὸν Θεὸν, εἶπεν ὁ Κάρολος, ὅτι δὲν ἔφθασεν ἔτι ἕως ἐκεῖ, διότι ἡ ἀδελφή μου εἶναι ἡ ἐρωμένη. Τὸ συνοικέσιον εἶναι σχεδὸν ἀποφασισμένον, ἡ δὲ ἀδελφή μου καὶ ἡ θεία μου Ἄννη Βεδφὸρ εὑρίσκονται ἐδῶ. Ἤθελον σὲ παρουσιάσει εἰς αὐτὰς, ἐὰν δὲν μοὶ ἔλεγες, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὅτι ἀποστρέφεσαι τὰς ἐπισκέψεις. Ἀλλ' ὅπως δήποτε, ὁ ἐρωτευμένος εἶναι ἀνυπόφορος . . .

— Καὶ λέγεται; ἠρώτησεν ὁ Φερδινάνδος.

Ἀλλ' ὁ ὑπηρέτης ἀνήγγειλε τὸν κόμητα Μομβάλ.

— Κόμης Μομβάλ.

— Ἰδέ τον, ἐλθέ, μὰ τὸν Θεόν!

Καὶ κεραυνὸς ἐὰν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ Φερδινάνδος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπληχθῇ περισσότερον· μόλις δύο μῆνες παρῆλθον ἀπὸ τοῦ ἀκρατήτου, ἀπὸ τοῦ ἀδαμάστου ἔρωτος τοῦ Ρινάλδου! ἡ ἀστασία δὲ αὕτη, ἡ ἀπότομος τοῦ αἰσθήματος μεταβολὴ καὶ ἡ μέθη τῆς κεφαλῆς, ἡ ἀδιακόπως ἐκλείπουσα καὶ ἀνανεουμένη, διετάρασσον τὰς ἰδέας τοῦ ποιητοῦ, ὅστις εἶχε τὴν καρδίαν πολὺ θετικωτέραν καὶ σταθεράν. Παρ' ὀλίγον δὲ νὰ ἀνακαγχάσῃ, τοσοῦτον ἐστενοχώρει αὐτὸν ἡ περὶ τοῦ Μομβὰλ εἰρωνικὴ κρίσις του, καὶ ὅμως ἐκρατήθη.

Ὁ Ρινάλδος Μομβὰλ ἐν τούτοις πτοηθεὶς ἀπὸ τὰ φῶτα τῆς αἰθούσης, δὲν διέκρινε κἀνένα καὶ ἐχαιρέτησεν ὅλους. Ἔθλιψε δὲ τὴν χεῖρα τοῦ Καρόλου ἐγερθέντος πρὸς ὑποδεξίωσίν του, ἐκάθησε πλησίον τοῦ ῥώσσου συνταγματάρχου, ἔτρωγεν ἐν τάχει καὶ ἔτεινεν ἔνθα καὶ ἔνθα γοργὰ βλέμματα, ἐνῷ ἡ τεχνῖτις τοῦ μελοδράματος τὸν ἔβλεπε διὰ τοῦ διπλοῦ τηλεσκοπίου, ἔνθα ἐπέλαμπεν ὁ ἄνθραξ καὶ τὸ τοπάζιον. Ὁ δὲ Κάρολος ἐπέπληττεν ἐρασμίως τὸν Ῥινάλδον ὅστις τῷ ἀπεκρίνετο χωρὶς νὰ ἄρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὸ ὀρεκτικώτατον φαγητὸν τοῦ πιναλίου του.

— Τί τὰ θέλεις; εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ἔχω ἄρα καιρὸν νὰ ἐρωτήσω τί ὥρα εἶναι; . . . ἀλλὰ δύναμαι, κύριε Βεδφὸρ, νὰ σοὶ εἴπω πῶς ἔχουσιν οἱ οἰκεῖοί σου· αἱ κυρίαι τώρα ἀπῆλθον εἰς τὸ ἰταλικὸν θέατρον, τὰς ἐχαιρέτησα καὶ ἦλθον νὰ σᾶς εὕρω.

— Μεγίστη ἡ θυσία!

— Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν κυρίαν καὶ διὰ τοὺς ἐδῶ κυρίους.

— Πᾶ! εἶπον οἱ φίλοι του· δὲν εἶναι εἰς τὸν νοῦν του· σπεῦσον τὸν γάμον, κύριε Βεδφόρ . . . γίνεται λόγος πολὺς περὶ τούτου . . .

— Ἀλήθεια; εἶπεν ὁ Ρινάλδος ὑπερευχαριστηθείς.

— Κάποιος μοὶ τὸ εἶπε σήμερον, προσέθηκε φωνή τις καὶ ὁ Μομβὰλ παρ' ὀλίγον νὰ ἀποβάλῃ τὸ ποτήριόν του, στρέφων δὲ περίφοβον βλέμμα πρὸς τὸ μέρος τοῦ ταῦτα εἰπόντος δαιτυμόνος, ἐγένετο ὠχρότερος τοῦ μαρμάρου. Αἱ συνομιλίαι δὲν ἔπαυον καὶ περιεστρέφοντο ἀπὸ θέματος εἰς θέμα ὡσεὶ πτηνὰ ἀτάκτως περιϊπτάμενα.

— Τὶ ἔχετε κόμη; ἠρώτησε τὸν γείτονα αὐτοῦ ὁ Ρῶσσος συνταγματάρχης.

— Φαντάσου μίαν στιγμὴν, ἀπεκρίθη φωνῇ ταπεινοτάτῃ ὁ Ρινάλδος, ὅτι βλέπω ἐκεῖ κάτω, πρὸ ἐμοῦ, τὴν μορφὴν ἑνὸς νέου, ὃν ἐφόνευσα μονομαχήσας . . .

Καὶ ὁ συνταγματάρχης ἐκάγχασεν, ὁ δὲ Κάρολος καὶ οἱ φίλοι του ἠθέλησαν νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν, ἀλλ' ὁ Ρινάλδος ὤθησε τὸ γόνυ τοῦ ῥώσσου νεανίου. Οὗτος δὲ, λίαν πνευματώδης, διηγήθη πῶς ὁ γείτων αὐτοῦ, ζητήσας πέρδικα, ἔφαγεν ἀστακὸν καὶ ἐπῆνει πέρδικα. Καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐγέλασεν ὡς οἱ λοιποὶ, ἀλλ' ἐγέλασε διὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὠχροῦ δαιτυμόνος, οὗτινος ἐμάντευσε τὴν διάνοιαν, ἡ δὲ τεχνῖτις τοῦ μελοδράματος εἶπε πλῆθος ὡραίων λόγων περὶ πέρδικος καὶ ἀστακοῦ καὶ πτηνῶν καὶ διπόδων καὶ τετραπόδων καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ ὄχλου τῶν τοιούτων μωρολογιῶν, ὁ δὲ ὑπάλληλος δαιτυμὼν εὕρισκεν αὐτὴν μάγισσαν χαρίτων καὶ πνεύματος, ἐνῷ ὁ Κάρολος ἠγάλλετο ἐρεθίζων τὴν ζωηρότητα τῶν προσκεκλημένων φίλων.

Οἱ δύο φίλοι ἐν τούτοις ἀναγνωρίσαντες ἀλλήλους, ἐβλέποντο μὲν ἐνίοτε δειπνοῦντες, καὶ μετεῖχον τῆς κοινῆς συνδιαλέξεως, οὐδέποτε ὅμως εἶπον τὴν ἐλαχίστην λέξιν, ἰδίως εἰς αὐτοὺς ἀναφερομένην. Ὁ δὲ δεῖπνος τοῦ εὐγενοῦς Ἄγγλου εἶχέ τι ἰδιότροπον, διότι οἱ δαιτυμόνες ἐκυριεύοντο σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ κούφης τινὸς εὐθυμίας, ἥτις ἐτρέπετο ἐπὶ τέλους εἰς παράνοιαν ἢ εἰς φιλοσοφίαν, κατὰ τὸν χαρακτῆρα ἑκάστου. Ὁ Κάρολος ἦτο δεινὸς καὶ ἐξησκημένος περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ προεδρεύων ἤδη τὸ συμπόσιον διεύθυνε μὲν κατὰ θέλησιν τοὺς δαιτυμόνας, ὡς ναύτης ἔμπειρος ὅστις ὁδηγεῖ τὸ πλοῖον κατὰ τὸν ἄνεμον καὶ τὸ ῥεῦμα καὶ τὰς ὑφάλους, ἠρέσκετο δ' ἐνίοτε παρεκτρέπων καὶ αὐτὸ το πλοῖόν του, ἵνα ἐπαινεθῇ μετὰ τοῦτο σώζων αὐτὸ ἀπὸ τὸν κίνδυνον.

Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ὁ ὑπάλληλος, ὑποβεβρεγμένος ἤδη, ἐπῃρμένος δὲ διὰ τὰ προτερήματά του καὶ θελγόμενος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς βασιλίσσης τοῦ μελοδράματος, ἠγείρετο προτείνων πρόποσίν τινα ἀκατανόητον. Τοσοῦτον δὲ τεχνικῶς διεσκέδαζε τὰς περιόδους τοῦ λόγου του, ὥστε εἶχε τὴν μὲν κεφαλὴν κεκλιμένην, τὰς δὲ χεῖρας καταπιπτούσας.

— Τὴν πρόποσιν, Κύριε Κάρολε, τὴν πρόποσίν μου!

— Μετὰ πάσης χαρᾶς! εἶπεν ὁ δημοτικὸς Κάρολος.

Ἀλλὰ μόνον ὁ τοῦ ναυτικοῦ ἀξιωματικὸς ἠγέρθη καὶ προέπιε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἡρώων τοῦ βάκχου, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμεινον ἀγερώχως οὐδέτεροι.

— Πίνω εἰς ὑγείαν τῆς καλλονῆς! εἰς ὑγείαν τοῦ μεγάλου καὶ περιλαμποῦς ἀστέρος! Εἰς ὑγείαν πασῶν τῶν ὡραίων ἃς ἡμεῖς λατρεύομεν! εἶπεν ὁ Κάρολος.

Ἠγέρθησαν τότε πάντες καὶ ἡ πρόποσις ἐτελέσθη γενικῶς ἐν μέσῳ χαροποιῶν ἐπιφωνήσεων. Ὁ δὲ Μομβὰλ, προσκληθεὶς ἀπὸ τοὺς γείτονας αὐτοῦ, ὡρκίσθη ὅτι, οὐδέποτε ἠγάπησεν ἄλλην καλλονὴν, πρὶν τῆς ὡραίας ἣν ἤλπιζε νὰ νυμφευθῇ, καὶ ὁ Φερδινάνδος εὐθὺς ἠτένισεν εἰς αὐτόν· ἐν τούτῳ δύο ἄλλοι ἐνηγκαλίζοντο, ὅ,τε Ρῶσσος συνταγματάρχης, καὶ ὁ τοῦ ναυτικοῦ ἀξιωματικὸς, διότι εὑρέθησαν ἐντελῶς σύμφωνοι ἐπαινοῦντες τὰς χάριτας καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν κομψότητα τῶν γυναικῶν τῆς Πετρουπόλεως, οἱ δὲ λοιποὶ δαιτυμόνες ἔλεγον εἰς τὴν τεχνῖτιν τοῦ θεάτρου πῶς γυνή τις δύναται σήμερον νὰ γίνῃ κόμησα καὶ σύζυγος γερουσιαστοῦ, καὶ τέλος πάντων ὁ Κάρολος, ὁ νεανίας ἀγαλματοποιὸς καὶ ὁ Φερδινάνδος δὲν ἔπαυον θαυμάζοντες τὴν ἑλληνικὴν ἀγαλματοποιΐαν, τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων ἠθοποιῶν, τὴν κωμῳδίαν τὴν ἀριστοφάνειον, τοῦ Σοφοκλέους τὰς τραγῳδίας, τὰς Ἀθήνας τοῦ Περικλέους, τοὺς ἀγῶνας τοὺς Ὀλυμπιακούς.

— Ὦ ἤθη! ὦ καιροί! ἐπεφώνει ὁ Φερδινάνδος.

— Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἶπεν ὁ ἀγαλματοποιὸς, ἐγνώριζον τὴν τέχνην τοῦ καλῶς ζῆν καὶ τοῦ ἐνδόξως θνήσκειν.

— Λαμπρὸς αἰὼν, ἔλεγεν ὁ Κάρολος, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἐδείπνουν μετὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῆς Ἀσπασίας, ἐπὶ τριήρεως ἐλλιμενιζούσης, εἴτε εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, εἴτε εἰς τὸ Μυρτῷον πέλαγος!. . .

— Καὶ ὅμως, ἐπεφώνησεν ὁ Γερουσιαστὴς ὅστις ἤκουσε ταῦτα, εἶναι πολὺ καλλίτεροι οἱ δεῖπνοι τοῦ κυρίου Βεδφὸρ καὶ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Rocher de Cancale.

— Πιστεύεις; εἶπεν ὁ Ἄγγλος, ἔστω, δὲν μαλλόνομεν!

— Παμπόνηρε! ὑπέλαβεν ἡ μελῳδὸς, ἡ κυρία Ξ... τοῦτο εἶναι πασίγνωστον ὅτι δὲν ἔχει κανένα πόθον, τὸν ἐλάχιστον πόθον.

— Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄλλοι, ἔχοντες ὅλως ἀντιθέτους ὀρέξεις, παρετήρησεν ὁ Ἀρώνης.

Ἀλλ' ἦτο ἤδη ἀργὰ καὶ ὁ Κύριος Βεδφὸρ ἐνόησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τῆς διαλύσεως, ἄλλως ἐκινδύνευον νὰ διανυκτερεύσωσιν ἐκεῖ. Ἔλαβε λοιπὸν τὸν Φερδινάνδον ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ πάντες ἐπορεύθησαν εἰς μίαν αἴθουσαν. Ἐκεῖ δὲ, μέσῳ χαρᾶς πολυθορύβου, ὁ Βεδφὸρ παρουσίασε τὸν φίλον του εἰς τὸν Ρινάλδον Μομβὰλ καὶ ἀμφότεροι οὗτοι, χαιρετηθέντες, πρῶτον, εἶπον τῷ κυρίῳ Καρόλῳ, ὅτι ἐγνωρίσθησαν ἤδη ἀπαντηθέντες που κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος.

— Χὰ, χά! ἐγέλασεν ὁ εὐγενὴς Ἄγγλος, καὶ λοιπὸν γνωρίζεσθε; ἀξιόλογα, μὰ τὸν Θεὸν, εἰπέτε τα, κύριοι, εἰπέτε τα. Εἶτα δὲ Μομβὰλ, προσέθηκε, τὴν νύκτα ταύτην εἶμαι εἰς συνοικίαν τινὰ μακροτάτην, συνιστῶ τὸν ἀξιόλογον φίλον μου εἰς σέ· φέρε αὐτὸν διὰ τῆς ἁμάξης σου εἰς τὴν κατοικίαν του.

— Μετὰ πάσης χαρᾶς, ἀπεκρίθη ὁ Ρινάλδος.

Καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐδέχθη ἀμέσως τὴν πρότασιν. Πάντων δὲ ἀποχωρισθέντων μετ' ὀλίγον, ὁ Φερδινάνδος, εἰπὼν τῷ Μομβὰλ τὸν ἀριθμὸν τῆς κατοικίας του, εἰσῆλθεν ἐν τῇ ἁμάξῃ. Ἦτο δὲ παράδοξος ἡ ἐπικρατήσασα σιωπὴ, ἀλλ' ὁ Ρινάλδος τὴν διέκοψεν ἀμέσως.

— Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἤλπιζον νὰ συντροφεύσω τὸν κύριον Ἀρώνην ἀπόψε ἕως εἰς τὴν κατοικίαν του.

— Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀπεκρίθη ὁ Φερδινάνδος, δὲν θαυμάζω διὰ τίποτε εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Ἀφοῦ εἶδα τόσα πράγματα, δὲν ἀπορῶ πλέον δι' οἱονδήποτε συμβαῖνον.

— Σᾶς ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Ρινάλδος, ἐμείνετε ὀλίγον ἐκστατικὸς μαθόντες ὅτι νυμφεύομαι...

— Τὶ τὰ θέλετε; εἶναι μερικοὶ ὀργανισμοί... Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ, ὅτι εἶμαι ὑπερβολικὸς καθ' ὅλα, ἀλλὰ τὰ προσκόμματα μὲ φέρουσιν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ἂν ἀδυνατῶ νὰ τὰ ὑπερνικήσω, βαρύνομαι καὶ ὀπισθοδρομῶ. Ἴσως ἐχρειάζετο ἐξαμηνία ὁλόκληρος λατρείας εἰς τὰ ὄρη ὅπως τύχω συγκαταθέσεως· τοῦτο ἦτο μακρόν. Ἄλλως τε, ὀμνύω ὅτι οὐδέποτε ἠγάπησα τοσοῦτον, ὅσον ἤδη τὴν ἀδελφὴν τοῦ κυρίου Καρόλου.

— Σᾶς θαυμάζω, κύριε, εἶπεν ὁ Φερδινάνδος· ἐξησκήσατε τὴν ψυχὴν ὡς ἵππον τινὰ μάχιμον, τὴν ὁδηγεῖτε ὅπως θέλετε, τὴν διευθύνετε κατὰ τὰς περιστάσεις ἢ κατὰ τὴν φαντασίαν σας.. Ἀξιόλογα τῇ ἀληθείᾳ.

— Πολὺ φοβοῦμαι, ἀπεκρίθη ὁ Ρινάλδος, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ συμφωνῶμεν...

— Βεβαίως, ἀλλ' ὅμως ἐννοούμεθα.

— Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ὑπέλαβεν ὁ Ρινάλδος, ἐλπίζω ὅτι δὲν σᾶς ἔμεινε κάμμία δυσαρέσκεια...

— Αἴ! καὶ πρὸς τὶ νὰ δυσαρεστῶμαι; ἀπεκρίθη ὁ Φερδινάνδος, πρὸς τὶ νὰ ζῶ μισῶν ἢ ἀγαπῶν; ἀδιαφορῶ διὰ τὰ πάντα, βεβαιωθῆτε.

— Κύριέ μου, εἶπεν ὁ Ρινάλδος στηριζόμενος εἰς τὴν μαλακὴν γωνίαν τῆς ἁμάξης, πιστεύω ὅτι ἀπατᾶσθε. Δυσκόλως πείθομαι ὅτι δὲν ἀγαπᾶτε τήν...

— Σᾶς ζητῶ μίαν χάριν, τὸν ἀντέκοψεν ὁ Φερδινάνδος· τόνομα αὐτὸ νὰ μὴ προφέρηται καθόλου.

— Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἔχω δίκαιον;

— Βλέπω, ὑπέλαβεν ὁ Φερδινάνδος, ὅτι ἔχετε ὡραίαν τύχην. Ἀκούσατέ με, κύριε, ἂν καὶ δὲν ἦμαι φίλος σας, πιστεύσατε τὴν συμβουλήν μου ταύτην· ἐστὲ γενναῖος εἰς τὴν εὐτυχίαν, ὡς ἄλλοι εἶναι γενναῖοι εἰς τὴν συμφοράν. Ἀγαπήσατε τέλος καὶ πιστεύσατε μίαν φορὰν καὶ καλήν.

— Εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ Ρινάλδος· ἀρχίζω νὰ βαρύνωμαι τὸ κενόν, ἀλλ' ἰδοὺ, εἴμεθα εἰς τὴν κατοικίαν σας, προσέθηκε μετ' ὀλίγον.

Ὁ δὲ Φερδινάνδος καταβὰς ἀπὸ τῆς ἁμάξης, ηὐχαρίστησε τὸν Ρινάλδον, ὅστις τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα μετά τινος συστολῆς· ὁ Φερδινάνδος τὴν ἔθλιψε καὶ οὕτως ἐχαιρετήθησαν, ὁ μὲν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς ἁμάξης, ὁ δὲ, ὁ ποιητὴς, ἀπὸ τοῦ δρόμου.

— Ἐχθροὶ ἢ φίλοι;... ἠρώτησεν ὁ Ρινάλδος.

— Οὔτε ἐχθροὶ, οὔτε φίλοι, ἀπεκρίθη ὁ Φερδινάνδος.

— Ὑγιαίνετε λοιπὸν, καὶ εἴθε ἐνταμωθῶμεν εἰς καλλιτέραν ἐποχήν! προσέθηκεν ὁ Ρινάλδος.

— Δυσκολεύομαι νὰ τὸ πιστεύσω, εἶπεν ὁ ποιητής.

Καὶ ἐχωρίσθησαν. (ἀκολουθεῖ.)

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΙ.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ (1)

(Συνέχεια, ὅρα φυλλάδ. 26.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

Ὁ Ναπολέων ἰδιωτεύων. Ἡ Ἰωσηφίνη.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1794 ὁ Ναπολέων, ὑποστράτηγος ἤδη προβιβασθεὶς, ἔφθασεν εἰς τὸ ἐν Νικαίᾳ στρατόπεδον τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐξετάσας τὰς διαφόρους τοποθεσίας, συνέταξε σχέδιον πολεμικὸν, ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Συμβούλιον. Τὸ σχέδιον δὲ τοῦτο ἐγκριθὲν—μεγάλη ἦτο ἤδη καὶ δημοτικὴ τοῦ Ναπολέοντος ἡ ὑπόληψις μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τουλῶνος — ἐξετέλεσεν ὁ στρατηγὸς Μασσήνας, τοῦ ἀρχιστρατήγου Δυμερβιὼν ἀσθενήσαντος. Καὶ ἐκυριεύθη μὲν ἡ πόλις Oneille, ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατεχομένη, διέβη δὲ ἡ γαλλικὴ στρατιὰ ἀπὸ ἐδάφους τῆς δημοκρατίας τῶν Γενουϊνσίων, ἂν καὶ αὕτη ἐπέμενεν ἀποποιουμένη τὴν διάβασιν, καὶ ἡ περίφημος τοποθεσία Saorgio, ὑπὸ δισμυρίου στρατοῦ κρατουμένη, ἡλώθη τῷ κράτει τῆς λόγχης, καὶ ἡ σημαία τῆς Δημοτρατίας ἐστήθη ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν Ἄλπεων κορυφῆς. Τετράκις χίλιοι αἰχμάλωτοι καὶ ἑβδομήκοντα τη-

(1) Ἐξακολουθοῦμεν μεταφράζοντες καὶ οὐχὶ ἐρανιζόμενοι ὡς κατὰ λάθος προείρηται. Ταῦτα δὲ ἐκ τῆς ἀξιολόγου ἱστορίας τοῦ Ναπολέοντος ὑπὸ Νορβαίν.

λεβόλα ἐδόξασαν τὰς θαυμασίους νίκας τῶν γαλλικῶν ὅπλων, καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος Δυμερβιὼν ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν μαχῶν, ὅτι ὤφειλε τὰς νίκας εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ναπολέοντος.

Καὶ ἄλλαι βραδύτερον νίκαι — ἡ κατὰ τὸ Cairo καὶ Dego — καθ' ἃς ἡ στρατιὰ τῶν Γάλλων ἐξουσίασε τὰς πύλας τῆς Ἰταλίας, ὀφείλονται ἐπίσης εἰς σχέδιον ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος συνταχθέν. Ἐπέμενε δὲ προτείνων νὰ προσβληθῇ τὸ Πιδεμόντιον, καὶ ἐπλαστούργει σχέδιον εὐρύτερον ἄλλο καὶ μεγαλουργόν, οὗτινος τὴν ἐκτέλεσιν ὅμως ἡ τύχη ἐπεφύλαττεν εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἐνῷ διελογίζετο νὰ δοξάσῃ τὸ στρατόπεδον τῆς Ἰταλίας, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ τὸ ἐξασφαλίσῃ ἐπὶ τῶν Ἄλπεων καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἐπῆλθεν ἡ 9 τοῦ θερμημεριῶνος, καὶ καταλύεται ἡ κατὰ Ῥοβεσπιέρον τριανδρία. Ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη, νίκη στάσεως προτοῦ κατιδιωκομένης, δὲν ὠφέλησε τὰ ἐν ταῖς εἱρκταῖς στενάζοντα λείψανα τῶν θυμάτων τῆς τριανδρίας, καὶ ἡ ἅμαξα τοῦ θανάτου περιεφέρετο ἐπί τινας ἔτι ἡμέρας εἰς τὰς ἀγυιὰς τῆς πρωτευούσης. Οἱ δὲ περιελθόντες εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲν ἦσαν ἢ διάδοχοι, ἐνίοτε μάλιστα ἐκδικηταὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρου, καὶ ὁ πέλεκυς αὐτῶν ἠπείλησεν, ἐπὶ μίαν στιγμὴν, τὴν κεφαλὴν τοῦ στρατηγοῦ Ναπολέοντος. Κατηγορηθεὶς ὡς σκευωρῶν κατὰ τῆς νέας τάξεως τῶν πραγμάτων, λόγῳ μὲν ὅτι συνέταξε πολεμικόν τι σχέδιον, ἔργῳ δὲ ὅτι ἦτο φίλος τοῦ νεωτέρου, κατὰ τὴν στάσιν πεσόντος, Ῥοβεσπιέρου, ἐφυλάττετο ὑπὸ δύω χωροφυλάκων εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Νικαίας, ἀλλ' αἱ μεγάλαι τῶν ἐξωτερικῶν πολεμίων προπαρασκευαὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἀντιπροσώπους νὰ γράψωσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐφορίαν ὅτι εἰς τὸν στρατὸν εἶναι ἀνυποφεύκτως ἀναγκαῖος καὶ χρήσιμος ὁ Ναπολέων.

Ἐν τούτῳ ἀρχαῖός τις λοχαγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ, διορισθεὶς διευθυντὴς τῆς ἐφορίας τῶν πολεμικῶν, κινηθεὶς ἀπὸ ἀγενῆ φθόνον, ἔφραζε τὸ ἔνδοξον τοῦ εἰκοσιπενταετοῦς Ναπολέοντος στάδιον, ἀναθεὶς αὐτῷ, ἀντὶ τῆς ἀρχηγίας τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἰταλίαν στρατόπεδον, τὴν διοίκησιν ἑνὸς σώματος Πεζικοῦ εἰς τὴν Βανδέαν, στασιάζουσαν ἤδη κατὰ τῆς δημοκρατίας. Ὁ Ναπολέων δὲν ἐδέχθη καὶ πορευθεὶς εἰς Παρισίους, ἐζήτει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν θέσιν, ἀλλ' ὁ φθονερὸς ἀντιπρόσωπος ἐπέμενεν εἰπὼν, ὅτι ἦτο πολὺ νέος διὰ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πυροβολικοῦ. *Γηράσκει τις ταχέως εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης*, ἀπεκρίθη ὁ Ναπολέων, *ἐγήρασα καὶ ἐγώ*, καὶ ἀποποιηθεὶς τὴν διοίκησιν τοῦ Πεζικοῦ, διέτριβεν εἰς Παρισίους ἰδιωτεύων.

Καὶ πολλὰς μὲν ὑπέστη δι' ἀχρηματίαν στενοχωρίας, ἀναγκασθεὶς νὰ ἐκποιήσῃ, πᾶν ὅ,τι εἶχε πολύτιμον, τέλος δὲ ἄλλος τις ἀναδειχθεὶς παρὰ τῇ Πολεμικῇ ἐφορίᾳ ἀντὶ τοῦ Ὠθρὰν διώρισε τὸν Ναπολέοντα εἰς τὴν Τοπογραφικὴν ἐπιτροπὴν, ἔνθα ἐσχεδιάζοντο καὶ προπαρεσκευάζοντο αἱ κινήσεις τῶν στρατοπέδων.

Ἀλλ' ὁ Ναπολέων, στερούμενος ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἀργίας καὶ μισθοῦ καὶ ἄλλων πόρων, ἐμελέτα ἐμβριθῶς τὴν πολεμικὴν ἐπιστήμην καὶ διέτριβεν ἐν ἐρημίᾳ καὶ σιωπῇ τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐκεῖνο πολεμικὸν σχέδιον, ὅπερ ἐγχειρισθὲν βραδύτερον εἰς τὴν ἐφορίαν ἐδόξασε τοσοῦτον αὐτόν.

Ἡ ἀντεπανάστασις τῆς 13 τοῦ θερμημεριῶνος κατέλυσε τὴν δεσποτείαν τοῦ τρόμου, ἀλλὰ τοῦ τολμήματος ὁ σκοπὸς ἦτο ἄλλος, μόνον δὲ οἱ ἐπιχειρήσαντες αὐτὸ προέλαβον τοὺς βασιλικούς.

Ἡ Γαλλία ἐν τούτοις ἐφαίνετο ἐπικράτεια καταδιωκομένη ὑπὸ ἀδυσωπήτων χρεοφειλετῶν καὶ διαρπαζομένη ὑπὸ πιστωτῶν ἀπεγνωσμένων, καὶ χρεοφειλέται μὲν ἦσαν οἱ πολῖται, πιστωταὶ δὲ οἱ τὴν ἀντεπανάστασιν ἐπιχειρήσαντες. Διὸ οἱ πόροι τῆς δημοκρατίας ἐξηντλήθησαν ταχέως, καὶ ἡ δημόσιος καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πίστις ἐξέλιπε, καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀποθῆκαι ἐξεκενώθησαν, καὶ εἰς τὸν στρατιώτην, ἐπιδεῆ τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων, δὲν ἔμενεν ἢ μόνη ἡ δόξα. Οἱ δὲ βασιλικοὶ, ἐν τῇ δημοκρατικῇ χλαμύδι ὑποκρυπτόμενοι, ἔβλεπον ἄσμενοι τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων, καὶ ἡτοιμάζοντο διαλογιζόμενοι πῶς νὰ ὠφεληθῶσι.

Μεγίστη ἦτο ἡ ταραχὴ τῶν πνευμάτων εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ πολλαὶ ἠγέρθησαν ὀχλαγωγίαι, ὑποκινούμεναι μὲν ὑπὸ τῶν βασιλικῶν καὶ τῶν ξένων, ἐγειρόμεναι δὲ ὑπὸ τῆς κυρώσεως νέου συντάγματος, δι' οὗ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία μετεβιβάζετο εἰς πενταμελὲς Διευθυντήριον. Τὸ Σύνταγμα δὲ τοῦτο ὑποβληθὲν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ, περιέκλειε τὸ σπέρμα τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ πολέμου, οὗτινος ἡ ῥῆξις ἤγγιζεν ἤδη.

Ὁ Ναπολέων ἐν τούτοις, αὐτόπτης γενόμενος τῶν ταραχῶν, ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον τῆς Συνελεύσεως τοῦ λαοῦ, ὅπου ηὔξανε μὲν κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁ θόρυβος, ῥήτορες δὲ διεδέχοντο ἐπὶ τοῦ βήματος τοὺς ῥήτορας, καὶ μεγάλη ἐγίνετο λογομαχία περὶ ἐκλογῆς ἀρχηγοῦ δυναμένου νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα! Αἱ γνῶμαι ἐπὶ τέλους, διεστῶσαι κατ' ἀρχὰς καὶ διαφέρουσαι, συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν μόνην, καὶ ὁ Ναπολέων, ἀναμεμιγμένος μετὰ τῆς πληθύος τῶν ἀκροατῶν, ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν δι' ἧς ἐπεφορτίζετο τὴν στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν ὑπαγορευθεῖσαν ἀπὸ τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν, δι' ὧν αὐτὸς περιεβλήθη κατὰ τὰ στρατόπεδα τῆς μεσημβρίας. Ἀλλ' αἱ ταραχαὶ καὶ αἱ στάσεις δὲν ἔπαυον κατὰ τὰς ἀγυιὰς τῶν Παρισίων, καὶ ὁ Ναπολέων, ὑποδυθεὶς τὴν στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν ἐξουσιάζει τὰς κυριωτέρας θέσεις καὶ τὰ πυροβολοστάσια, προσβάλλει τὰς ἐνόπλους ἀθροίσεις καὶ σώζει καὶ ἐνισχύει τὴν Κυβέρνησιν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ ὄνομα τοῦ Ναπολέοντος ἦτο δημοτικὸν, διότι, ἠναγκασμένος αὐτὸς νὰ ἐπιτηρῇ τὴν εἰρήνην καὶ τάξιν τῆς πόλεως, πολλάκις ἐδημηγόρησεν εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς ἀγυιὰς πείθων καὶ κερδίζων τοὺς πολίτας. Ἡ

συμβατικὴ συνέλευσις ἐψηφίσατο τὴν ἀφόπλισιν τοῦ λαοῦ, ἥτις, ἂν καὶ ἀντικειμένη εἰς τὰς ἕξεις καὶ τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, δὲν εὗρε τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν, ἐκ δὲ τῆς ἐκτελέσεως προέκυψεν ὁ παράδοξος τοῦ Ναπολέοντος γάμος. Ἀκριβῶν ἐξετάσεων γινομένων ἐν ταῖς οἰκίαις, παιδίον τι δωδεκαετὲς παρουσιάσθη πρωΐαν τινὰ εἰς τὸν στρατηγὸν Ναπολέοντα, ζητῶν τὸ ξίφος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, στρατηγοῦ τῆς Δημοκρατίας, θανατωθέντος ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος. Τὸ παιδίον τοῦτο ἦτο ὁ Εὐγένιος Βωαρνὲ, καὶ τὸ μὲν ξίφος ἀπεδόθη, ἡ δὲ μήτηρ ἠθέλησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ναπολέοντα, ὅστις ματαίως ἐζήτει νὰ ἀπατήσῃ ἑαυτὸν διὰ τὸ πρὸς αὐτὴν αἴσθημά του. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰωσηφίνη ἠγάπησεν αὐτὸν, βραδύτερον δὲ ὁ γάμος αὐτῶν ἐτελέσθη (9 Μαρτίου 1796), καὶ ὁ Ναπολέων, δυστυχὴς τοσοῦτον μετὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰταλίας, εὗρεν εἰς τὸν σύνδεσμον τοῦτον τὴν εὐδαιμονίαν του. Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν καρδίαν του εἰς σύντροφον τῆς ζωῆς του, ἦτο, ὡς εἰπεῖν, κατεπείγουσα, διότι εἶχεν ἀνάγκην φίλου καὶ οὐχὶ εὐνοουμένου ἢ συμβούλου. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν ἦτο ἀποκλειστικῶς πολιτικὴ καὶ εἶχεν — ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πρὸς οὓς τοσοῦτον διέφερε — τὰς δυσαρεσκείας της, τὰς παρηγορίας, τὰ μυστήρια καὶ τὰς ἀδυναμίας της.

Ἀναφέρεται τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ γάμου τούτου. Ὁ συμβολαιογράφος Ῥαγιδὼ, μέλλων νὰ συντάξῃ τὸ προικοσύμφωνον, εἶπεν εἰς τὴν Ἰωσηφίνην « Πῶς ἀπεφάσισες νὰ ὑπανδρευθῇς ἕνα στρατιώτην ὅστις δὲν ἔχει ἢ τὸν μανδύαν καὶ τὸ ξίφος του; — Τοιαύτας παρατηρήσεις καὶ πολλοὶ ἄλλοι οἰκεῖοι τῇ ἀπεύθυνον. — Ὁ Ναπολέων εἰς δωμάτιον εὑρισκόμενος, ἔδειξεν ὅτι δὲν ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους, ἀλλ' ὀκτὼ ἔτη βραδύτερον, τὸ 1804, τὴν ἡμέραν τῆς στέψεως αὐτοῦ, πορευόμενος εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας, βλέπει μεταξὺ τοῦ πλήθους τὸν Ῥαγιδὼ, τὸν καλεῖ κατὰ μέρος καὶ δεικνύων αὐτῷ τὴν χρυσοκέντητον αὐτοκρατορικὴν χλαμύδα καὶ τὸ μακρὸν ξίφος Καρόλου τοῦ Μεγάλου « Αἴ κύριε! τῷ λέμει μειδιῶν, ἰδοὺ ὁ μανδύας, ἰδοὺ τὸ ξίφος! »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Ἓξ νίκαι εἰς δύο ἑβδομάδας.

Μεταβιβασθείσης τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς Διευθυντήριον πενταμελὲς, ὁ Ναπολέων διορίζεται ἀρχιστράτηγος τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν στρατιᾶς, ὅπου ἀντίμαχοι τῆς Δημοκρατίας συμμαχοῦσιν ἡ Αὐστρία, τὸ Πιδεμόντιον, ἡ Νεάπολις, πάντες οἱ μικροὶ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας καὶ οἱ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς, ἧς τὴν κατάκτησιν προεῖδεν ὁ Ναπολέων πρὸ δύο ἤδη ἐτῶν. Ἀλλὰ πρὸ πασῶν τῶν δυνάμεων τούτων ἡ Αὐστρία ἀνάγκη νὰ καταπολεμηθῇ καὶ ἐπὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου καὶ πέραν τῶν Ἄλπεων, καὶ τὸ Διευθυντήριον ἐπισπεύδει τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐλπίζον νὰ κατορθωθῇ ὑπὸ στρατηγοῦ μόλις τὸ εἰκοστὸν ἕβδομον ἔτος ἄγοντος. Ἐπιβάλλει δὲ εἰς αὐτὸν, ὡς ἔργον προκαταρκτικὸν, τὴν κατάκτησιν τοῦ Πιδεμοντίου διὰ της καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ του καὶ τῆς ἁλώσεως τῶν φρουρίων του. Καὶ τὸ σχέδιον τοῦτο ἦτο σχέδιον τοῦ Ναπολέοντος αὐτοῦ συνταχθὲν τὸ 1793.

Φθὰς δὲ εἰς τὴν Νίκαιαν, ὁ Ναπολέων ἀπήντησε πολλὰς δυσκολίας καὶ προσκόμματα, διότι ὑπῆρχον εἰς τὸ στρατόπεδον ἄνδρες ἀνώτεροι μὲν κατὰ τὸ στάδιον, γηράσαντες δὲ εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἰς τὴν νίκην, οὓς ἔμελλε νὰ κυβερνήσῃ αὐτὸς, νεανίας τοσοῦτον καὶ ἀσθενὴς τὴν μορφήν. Ἐκτὸς δὲ τῶν δυσκολιῶν τούτων, ἃς ἡ μόνη εὐφυΐα αὐτοῦ ὑπερενίκησε, ὑπῆρξε καὶ ἄλλη πολὺ δυσχερεστέρα, διότι, ἐνῷ ἡ κατάστασις τῆς δυνάμεως, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ὑπουργὸς τοῦ πολέμου, περιεῖχε δεκάκις μυρίους πολεμιστὰς, δὲν εὗρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ μόνον τρισμυρίους καὶ τριάκοντα πυροβόλα. Ἀλλ' εἶχε συμμάχους κραταιοὺς, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἀνδρίαν τοῦ στρατοῦ καὶ μάλιστα τὴν μνήμην τοῦ παρελθόντος καὶ τὴν πίστιν, ἥτις ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν συνήθειαν τοῦ πάντοτε νικᾶν.

Ἡ στρατιὰ ἐν τούτοις ἀφοσιωθεῖσα ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὸν νέον αὐτῆς ἀρχηγὸν, ἦτο ἐπιδεὴς μὲν τροφῶν καὶ ἐνδυμάτων καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐπιτηδείων, ἑτοίμη δὲ καὶ εἰς διαρπαγὰς, εἰς ἀντιπειθαρχίαν καὶ εἰς ἀθυμίαν, εἰς τόπον ἔνθα πόλεμος τετραετὴς εἶχε φέρει τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐρημίαν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ καταπληχθῇ ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ καὶ νὰ ὁρμηθῇ τεραστίως εἰς τοὺς θριάμβους καὶ εἰς τὴν δόξαν, καὶ ὁ Ναπολέων, πρὶν τὴν μεταφέρῃ ἐκ τῆς Νικαίας εἰς τὴν Ἀλβέγγην, οὕτως ἐδημηγόρησε τοὺς στρατιώτας.

Πολεμισταί!

« Εἶσθε ἄσιτοι καὶ γυμνοὶ, ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει εἰς ὑμᾶς πολλὰ, καὶ δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ, ἡ δὲ ὑπομονὴ καὶ ἡ γενναιότης ὑμῶν μεταξὺ τῶν ξηρῶν τούτων βράχων, εἶναι μὲν ἀξιοθαύμαστα, ἀλλὰ δὲν παρέχει δόξαν τινὰ, οὐδὲ λάμψις τις φωτίζει τὰς σημαίας. Ἐγὼ θέλω νὰ σᾶς ὁδηγήσω πρὸς τὰς πλέον εὐφόρους πεδιάδας τοῦ κόσμου, ἵνα κατακτήσετε εὐτυχεῖς ἐπαρχίας καὶ πόλεις μεγάλας καὶ περικαλλεῖς· ἐκεῖ σᾶς περιμένουσι τιμὴ δόξα καὶ πλούτη.

Πολεμισταὶ τῆς Ἰταλίας! σᾶς λείπει ἄρα ἡ ἀνδρία καὶ ἡ σταθερότης; »

Οἱ λόγοι οὗτοι, ἀπαγγελθέντες ἐντόνως ὑπὸ τοῦ νεανίου στρατηγοῦ, ἠλέκτρισαν τὸ στρατόπεδον, ἐκπληχθὲν διὰ τοῦ νέου τούτου Καίσαρος τὴν δημηγορίαν. Πάντες ἐπευφήμησαν μιᾷ φωνῇ, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐνεποιήθη εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνδρείων καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ναπολέοντος ἀμοιβαῖόν τι φρόνημα πολεμικὸν καὶ πίστις τις θεμελιώδης, ἅτινα εἶναι πηγὴ τῶν μεγάλων ἔργων καὶ τῶν θριάμβων, τῶν καταπληξάντων τὴν οἰκουμένην.

Οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν πολέμιοι συμποσοῦνται εἰς τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας Αὐστριακοὺς, εἰς εἰκοσιπέντε χιλιάδας Σαρδῴους καὶ εἰς μυρίους Νεαπολίτας, μέλλοντας μετ' ὀλίγον νὰ αὐξυνθῶσιν εἰς ὀκτὼ μυριάδας, ἔχουσι δὲ πάντες διακόσια τηλεβόλα. Ὁ δὲ στρατὸς τῆς δημοκρατίας δὲν ὑπερβαίνει τοὺς τρισμυρίους, ἐξ ὧν δύο χιλιάδες καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς, οὐδ' ἔχει πλέον τῶν τριάκοντα τηλεβόλων. Ἡ στρατιὰ αὕτη τοῦ Ναπολέοντος διαιρεῖται εἰς τέσσαρας μοίρας διοικουμένας ὑπὸ τοῦ Μασσήνα, τοῦ Ὠγερὼ, τοῦ Λαχὰρπ καὶ τοῦ Σερρυριέρου, τοῦ Ἰουβέρτου καὶ τοῦ Κερβόνη.

Ὁ Ναπολέων ἐμελέτα νὰ διαβῇ τὰς Ἄλπεις, ὅπου αὗται ἑνοῦνται μετὰ τοῦ Ἀπεννίνου, καὶ νὰ χωρίσῃ τοὺς Αὐστριακοὺς ἐκ τῶν Σαρδῴων, διότι μικρὰς ἔχων δυνάμεις ἔπρεπε νὰ προσβάλῃ τοὺς ἐχθροὺς ἰσοδυνάμους, ἀποφεύγων πᾶσαν γενικὴν συμπλοκὴν μετὰ τῆς μεγάλης τῶν πολεμίων στρατιᾶς. Ὑπερβὰς ὅθεν τὸν ἅγιον Ἰάκωβον, τὸ ταπεινότερον ὄρος τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐτοποθέτησε τὴν μοῖραν τοῦ Σερρυριέρου εἰς Γαρέσσιον πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν Σαρδῴων, ὠχυρωμένων εἰς τὸ περίφημον Ceva, καὶ ἠπείλει διὰ τῆς μοίρας τοῦ Λαχὰρπ τὴν Γενούην, ἐνῷ αἱ τοῦ Μασσήνα καὶ τοῦ Ὠγερὼ ἐπορεύοντο πρὸς τὸ Λοάνον, τὸ Φινάλιον καὶ τὴν Ζαβώνην. Ἀλλὰ τὰ σχέδια ταῦτα ἐπήνεγκον ἡμιτελῆ ἀποτελέσματα, διότι ὁ ὁδηγῶν τοὺς Αὐστριακοὺς καὶ τοὺς Σαρδῴους, πορευθεὶς εἰς Novi εἰς προφύλαξιν τῆς Γενούης διήρεσε τὸν στρατόν του εἰς τρία σώματα, εἰς Ceva εἰς Montenotte καὶ εἰς Voltri. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τρία σώματα ἔπρεπε νὰ πολεμηθῶσιν ἰδίως καὶ νὰ ἀποχωρισθῶσιν. Ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Σαρδῴων, ὥρμησε πρὸς τὰς τοποθεσίας τὰς φυλασσομένας ὑπὸ τοῦ Κερβόνη, ὅστις κραταιῶς προσβληθεὶς οὕτω, πυροβολούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ στολίσκου, καὶ πανταχόθεν περικυκλούμενος ὑπὸ ἀναριθμήτων ἐχθρῶν, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ Λαχὰρπ. Τὸ δὲ δεύτερον σῶμα τῶν ἐχθρῶν, ἐφέρετο διὰ τῆς Μοντενοττε, ὅπως ἐπισέσῃ κατὰ τοῦ Λαχὰρπ καὶ κατώρθωσε νὰ κυριεύσῃ δύο γαλλικὰ χαρακώματα. Τὸ τρίτον σῶμα τέλος ἔφρασσε τὸν πρὸς Montenotte δρόμον, θέλον νὰ ἀποχωρίσῃ τὴν δεξιὰν τῶν Γάλλων πτέρυγα. Τρὶς δὲ οἱ πολέμιοι προσβάλλουσι ταύτην, καὶ τρὶς ἀναχαιτίζονται καὶ ἀπωθοῦνται διὰ τῶν ὅπλων καὶ πυροβόλων. Τὸ δεύτερον σῶμα τῶν πολεμίων ἐμψυχόνει τοὺς Αὐστριακοὺς, καὶ προχωροῦσιν ὁμοῦ φαλαγγηδὸν ἀλλ' ἀφόβως, πλησιάζουσι δὲ τὰ χαρακώματα, καὶ οἱ πολεμισταὶ τῆς δημοκρατίας σχεδὸν καταβάλλονται, διότι δὲν ἔχουσι πλέον πολεμεφόδια! Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης Ῥαμπὼν, ὁ διοικῶν τοὺς ἀνδρείους, προχωρεῖ εἰς τὸ κέντρον καὶ τοὺς ὁρκίζει νὰ ἀποθάνωσι μᾶλλον ἢ νὰ ἀφήσωσι τὴν θέσιν, καὶ διὰ θαυμάτων ἡρωϊσμοῦ ἡ θέσις ἀνθίσταται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οὕτω προσβαλλομένη δι' ὅλης τῆς νυκτός. Καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς τῶν ἐχθρῶν, γνωρίζων τὴν ἀπορίαν τῶν Γάλλων, ἑτοιμάζεται εἰς ἔφοδον ὁριστικὴν, ὁ δὲ Λαχὰρπ, ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἀποσταλεὶς πρὸς τὰ ὀπίσθια τοῦ Monte-Legino, καταφθάνει μετὰ στρατοῦ καὶ πολεμεφοδίων καὶ τότε τὰ πολύβολα κεραυνοβολοῦσι τὸν πλησιάζοντα ἐχθρὸν, δύο δὲ ἐνέδραι ἐπιτυχεῖς τὸν καταπυροβολοῦσιν ἐκ τῶν πλαγίων. Καὶ οἱ Αὐστριακοὶ ἐστάθησαν καταπλαγέντες καὶ περίφοβοι, συγχέουσι δὲ μετ' ὀλίγον τὰς τάξεις, καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν πανταχόθεν, ἀδυνατοῦντες νὰ ἐννοήσωσι τὸ αἴτιον τῆς ἥττης. Ἡ μοῖρα ἐν τούτοις τοῦ Ὠγερὼ ἐφέρετο πρὸς τὸ Κάϊρον διὰ τῶν κοιλάδων τῆς Βορμίδης καὶ ὁ Μασσήνας κατελάμβανε τὰς κορυφὰς τοῦ Altare, ἐνῷ ὁ Ναπολέων αὐτὸς, προπορευόμενος τοῦ Μασήνα, ἔσπευδε πρὸς τὸ Carcare, θέλων νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ τρίτου ἀντιπάλου σώματος, ὅπως καταστρέψῃ διὰ μιᾶς τὸ κέντρον τοῦ συμμάχου τῶν πολεμίων στρατοῦ, πρὶν ἢ προφθάσῃ ἡ ἐπικουρία τοῦ ἀρχιστρατήγου.

Καὶ ἡ ἐχθρικὴ φάλαγξ, ἡ καταπολεμηθεῖσα εἰς τὸ Monte-Legino, συνῆψε πάλιν τὴν μάχην, ἀλλ' ὁ Μασσήνας, τῇ ἐπικουρίᾳ τοῦ Ναπολέοντος ἀναβὰς εἰς τὰ ὕψη τοῦ Ἀπεννίνου, κατέλαβε τὴν οὐσιώδη θέσιν Bric-de-Menau καὶ ἐπέπεσε διὰ τοῦ Montenotte, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ δὲ Αὐστριακοὶ προσβαλλόμενοι ἀπανταχόθεν, ἐμάχοντο ἀμυνόμενοι πεισματωδῶς, μέχρις οὗ ὁ Μασσήνας, ἐπέπεσεν ἐφορμήσας διὰ στρατοῦ πολυαριθμοτέρου καὶ ἔσπειρεν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν τὸν τρόμον καὶ τὴν ταραχὴν καὶ τὸν θόρυβον. Καὶ αὐτοὶ μὲν, πληγωθέντων τῶν ἀρχηγῶν, ἐδιώκοντο κατατροπωθέντες μέχρι Sassello, οἱ δὲ μαχηταὶ τῆς δημοκρατίας δὲν ἠδύναντο, δι' ἔλλειψιν ἱππικοῦ, νὰ κατορθώσωσι τὴν νίκην πληρεστέραν.

Οἱ Αὐστριακοὶ ὑπεχώρησαν εἰς Dego, οἱ δὲ Σαρδῷοι εἰς τὸ Μιλέζιμον, ἀλλὰ τούτου μὲν τὰς στενωποὺς ἐκυρίευσεν ὁ Ὠγερὼ, τὸ Dego δὲ κατέλαβεν ὁ Μασσήνας καὶ ὁ Λαχὰρπ, καὶ τρόπαια, κατὰ τὰς δύο ταύτας νίκας καὶ κατὰ τὴν κυρίευσιν μικροῦ τινος φρουρίου, ἔμεινον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Γάλλων αἰχμάλωτοι πολλοὶ, εἴκοσι πέντε τηλεβόλα, καὶ σημαῖαι ὀκτὼ, ἀναριθμήτων ἐχθρῶν πεσόντων εἰς τὸ πεδίον. Πλὴν δὲ τούτων διεχωρίσθη ὁ στρατὸς τῶν Αὐστριακῶν ἀπὸ τὸν στρατὸν τῶν Σαρδῴων.

Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ ἐπίλεκτοι τοῦ τρίτου αὐστριακοῦ σώματος, ἐπανερχόμενοι ἀπὸ τὸ Voltri, ἐπιπίπτοντες αἰφνιδίως διώκουσιν ἀπὸ τὸ Dego τὰ Γαλλικὰ τάγματα, ἀλλ' ὁ Ναπολέων προφθάνει, συνάπτει κραταιὰν μάχην, ἐξουσιάζει τὴν ἀποβληθεῖσαν θέσιν, καὶ κατατροπόνει τὴν ἐχθρικὴν στρατιάν. Ἡ ἐπίσημος αὕτη νίκη ἠγοράσθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ στρατηγοῦ Κώσσου, ὅστις θνήσκων ἐρωτᾷ τὸν Ναπολέοντα — Τὸ Δέγον τὸ ἐκυριεύσαμεν; — Εἶναι ἰδικόν μας, ἀπεκρίθη ὁ Ναπολέων. — Ζήτω λοιπὸν ἡ δημοκρατία, ἐπεφώνησεν ἡρωϊκῶς ὁ τραυματίας, ἀποθνήσκω εὐχαρίστως! καὶ ἐτελεύτησε.

Ἐνταῦθα ὁ Ναπολέων προσβίβασεν, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀντισυνταγματάρχην τὸν ταγματάρχην Lannes ὅστις ἠξιώθη, μετὰ τὸν Νέϋ, τῆς ἐπικλήσεως ὁ ἀνδρειότατος, κατὰ τοῦτο μόνον ὑπὲρ αὐτὸν εὐτυχήσας, ὅτι ἀπέθανεν εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς.

Ἀναβάσης δὲ τῆς γαλλικῆς στρατιᾶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Monte-Zemoli, καὶ θεωμένης μετ' ἐκπλήξεως τὰς γιγαντιαίας σειρὰς τῶν Ἄλπεων, ὧν μέσῳ εἰσέτι εὑρίσκετο, — Ὁ Ἀννίβας ὑπερέβη τὰς Ἄλπεις, ἐπεφώνησεν ὁ Ναπολέων, ἡμεῖς τὰς ἐπατήσαμεν πανταχόθεν. Καὶ αὐτὸς ἦτο ἀληθῶς ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θαυμαστῆς ταύτης ἐκστρατείας.

Τὸ δὲ σῶμα τῶν πολεμίων ὅπερ κατεῖχε τὴν Ceva, ἀπειλούμενον κατὰ μέτωπον ὑπὸ ἀνωτέρων δυνάμεων, ἠναγκάσθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν θέσιν ἀμαχητὶ, ἀλλ' ὁ Ναπολέων, καταδιώκων αὐτὸ τὸ προφθάνει, καὶ τὸ τρέπει εἰς φυγὴν ταραχώδη. Οἱ Σαρδῷοι ἀπέβαλον ἐκεῖ τρισχιλίους μὲν πολεμιστὰς, τηλεβόλα δὲ ὀκτὼ, τρεῖς στρατηγοὺς, χιλίους πεντακοσίους αἰχμαλώτους καὶ δέκα σημαίας. Οὕτω δὲ ἐν τῷ διαστήματι δεκαπέντε ἡμερῶν ἡ γαλλικὴ στρατιὰ ἐμάχετο καθ' ἑκάστην συνάντησιν, καὶ καθ' ἑκάστην μάχην ἐνίκα.

Καὶ ἰδοὺ ὁ στρατὸς, ὁ πάντων τῶν ἐπιτηδείων ἐπιδεὴς, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔχων ἤδη ἑξήκοντα τηλεβόλα, καὶ σπεύδει νικηφόρος καὶ εὐπορῶν ἵνα συνενωθῇ μετὰ τῶν λοιπῶν ἡρώων τῆς δημοκρατίας. Ὁ δὲ ἀρχιστράτηγος οὕτως ὡμίλει αὐτῷ ἐν τῇ προκηρύξει ἣν ἐξέδωκεν εἰς Cherusco, ἔνθα ἔστησε τὸ στρατόπεδόν του.

Πολεμισταί,

« Ἐξ νίκας ἐνικήσατε, εἰς διάστημα δύο ἑβδο-
» μάδων, καὶ ἐκυριεύσατε εἴκοσι σημαίας, πεντή-
» κοντα πέντε τηλεβόλα, φρούρια πολλὰ καὶ τὴν
» πλουσιωτέραν γῆν τῆς Βορείου Ἰταλίας. Δεκαπέντε
» χιλιάδας ἐχθρῶν ἐζωγρήσατε, καὶ μυρίους ἐ-
» φονεύσατε ἢ ἐπληγώσατε. Ὑμεῖς μέχρι τοῦδε
» ἐπολεμήσατε ὑπὲρ βράχων τινῶν ἀγόνων, δοξα-
» σάντων μὲν τὴν ἀνδρίαν σας, ἀνωφελῶν ὅμως
» εἰς τὴν πατρίδα, ὑμεῖς κατορθώσαντες ταῦτα
» εἶσθε ἐφάμιλλοι τῶν πολεμιστῶν τῆς Ὀλλάνδης
» καὶ τοῦ Ῥήνου. Ὑπερενικήσατε πάσας τὰς δυσ-
» κολίας καὶ τὰς στερήσεις. Δὲν εἴχετε πυροβό-
» λα καὶ ἐκερδήσετε μάχας, διέβητε ἄνευ γε-
» φύρας ποταμοὺς, ἀνυπόδητοι ἐταχυδρομήσετε καὶ
« πεινῶντες. Μόναι τῆς δημοκρατίας αἱ φάλαγ-
» γες, μόνοι οἱ πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας ἠδύναντο
» νὰ ὑποστῶσιν ὅσα ὑμεῖς ὑπέστητε. Σᾶς εὐχα-
» ριστῶ, ἀνδρεῖοι! ἡ εὐγνωμονοῦσα πατρὶς ὀφεί-
» λει εἰς ὑμᾶς τὴν εὐδαιμονίαν της, καὶ ἂν διὰ
» τῶν νικῶν τῆς Τουλῶνος προεγγείλετε τὴν ἀθά-
» νατον ἐκστρατείαν τῶν 93, αἱ σήμερον νίκαι
» προαγγέλλουσι καὶ ἄλλην ἔτι ἐπιφανεστέραν.

« Ἡ διπλῆ στρατιὰ, ἥτις σᾶς ἐπολέμει θρασεῖα
» καὶ τολμηρὰ, σᾶς φεύγει τώρα δειλὴ καὶ πεφο-
» βημένη, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὅσοι κατεγέλων τὴν
» γυμνότητά σας, καὶ ἐσκίρτων ἐλπίζοντες τοὺς
» ἐχθρούς σας θριαμβεύοντας, τρέμουσιν ἤδη καὶ
» ἀπελπίζονται, οἱ πονηροὶ», Καὶ ὅμως, ἀνδρεῖοί
» μου— δὲν πρέπει νὰ τὸ κρύψω— οὐδὲν κατωρ-
» θώσετε εἰσέτι, ὅταν καὶ ἄλλα ὑπολείπωνται·
» οὐδὲ τὰ Μιδιόλανα, οὐδὲ τὸ Τορῖνον ἐξουσιάσετε, ἡ
» κόνις τῶν νικητῶν τοῦ Ταρκυνίου βεβηλόνεται ἔτι
» πατουμένη ὑπὸ τῶν δολοφόνων τοῦ Βασβίλλου. »

« Πᾶν μέσον σᾶς ἔλειπεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκστρα-
» τείας, σήμερον εὐμοιρεῖτε παντὸς ἐπιτηδείου·
» αἱ κυριευθεῖσαι ἀποθῆκαι τῶν πολεμίων εἶναι
» ἀναρίθμητοι καὶ ἔφθασαν ἤδη τὰ πυροβόλα τῆς
» πολιορκίας καὶ τὰ πεδινά. Πολεμισταί! ἡ πα-
» τρὶς δικαιοῦται νὰ προσδοκήσῃ μεγάλα ἔργα
» ἀπὸ τὰ ὅπλα σας· δικαιολογήσατε τὰς ἐλπίδας
» της. Ὦ ἀναμφιβόλως, τὰ δυσχερέστερα κατωρ-
» θώθησαν, ἀλλ' ἔχετε εἰσέτι καὶ ἄλλας μάχας νὰ
» συγκροτήσετε, καὶ ἄλλας πόλεις νὰ κυριεύσητε,
» καὶ ἄλλους ποταμοὺς νὰ διαβῆτε. Μήπως ὑπάρ-
» χει τις μεταξὺ ὑμῶν, οὗτινος τὸ θάρρος ἐταπει-
» νώθη; ὑπάρχει τις ὅστις θέλων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς
» τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ἀπεννίνου,
» προτιμᾷ νὰ ὑπομείνῃ τὰς ὕβρεις τῶν δουλοφρό-
» νων ἐχθρῶν του; ὄχι, οὐδεὶς τῶν νικητῶν τοῦ
» Μιλλεζίμου, τοῦ Dego τοῦ Mondovi καὶ τοῦ
» Montenotte, οὐδεὶς ὑπάρχει τοιοῦτος! Ὅλοι
» φλέγονται ἀπὸ πόθον νὰ φέρωσι μακρότερον τὴν
» δόξαν τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, ὅλοι θέλουν νὰ τα-
» πεινώσωσι τοὺς ἀλαζόνας βασιλεῖς, οἵτινες ἐμε-
» λέτων νὰ σᾶς δουλώσωσιν, ὅλοι ποθοῦν νὰ ἐπι-
» βάλωσιν εἰρήνην ἀλλ' εἰρήνην ἔνδοξον, ἀποζη-
» μιοῦσαν τὰς μεγάλας τῆς πατρίδος θυσίας,
» ὅλοι θέλουσιν, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς ἑστίας των,
» ὅλοι θέλουν νὰ λέγωσι· *Εἶμαι ἐκ τῆς ἀνδρείας*
» *στρατιᾶς ἥτις κατέκτησε τὴν Ἰταλίαν.*

» Φίλοι, τὴν κατάκτησιν ταύτην ἐγὼ σᾶς τὴν
» ὑπόσχομαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁρκισθῆτε, ὅτι πρέ-
» πει νὰ ἀπέχητε διαρπαγῶν ἀξιομισήτων, πρὸς ἃς
» ὁρμῶνται οἱ πονηροὶ, οἱ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν σας ὑ-
» ποκινούμενοι· ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου δὲν εἶσθε
» σωτῆρες, ἀλλὰ βασανισταὶ τῶν λαῶν, δὲν τιμᾶ-
» τε τὸν γαλλικὸν λαὸν, ὅστις θέλει σᾶς ἀποκη-
» ρύξει· αἱ δὲ νίκαι σας καὶ ἡ ἀνδρία καὶ οἱ θρί-
» αμβοι καὶ τὸ αἷμα τῶν πιπτόντων ἀδελφῶν εἶ-
» ναι τότε μηδὲν, μηδὲν εἶναι καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ
» καὶ αὐτὴ ἡ δόξα. Ἐγὼ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς πί-
» στεώς σας στρατηγοὶ, αἰσχυνόμεθα τότε νὰ ὁδη-
» γῶμεν στρατιὰν ἀπειθῆ, ἀχαλίνωτον, μὴ ἔχου-
» σαν νόμον ἄλλον ἢ τὴν δύναμιν καὶ τὴν βίαν.
» Ἀλλ' ὑποδυθεὶς τὴν ἐθνικὴν ἐξουσίαν, κραταιὸς
» ἐν δικαιοσύνῃ καὶ νόμῳ, θέλω ἀναγκάσει τοὺς ὀ-
» λίγους τούτους, τοὺς ἀκάρδους καὶ τοὺς ἀνάν-
» δρους, νὰ εὐλαβηθῶσι τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπό-
» τητος καὶ τῆς τιμῆς. Δὲν θέλω ὑπομείνει λη-
» στὰς μιαίνοντας τὴν δάφνην σας, θέλω ἐκτελέ-
» σει αὐστηρῶς τοὺς γεγραμμένους κανόνας· ὁ δι-
» αρπάζων θέλει τουφεκισθῆ, τοῦτο δὲ ὑπέστησαν
» ἤδη τινὲς, καὶ εἶδον εὐχαρίστως ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι

» ἔσπευσαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατεταγμένων.

« Λαοὶ τῆς Ἰταλίας! ἡ γαλλικὴ στρατιὰ συν-
» τρίβει τὰ δεσμά σας, ὁ γαλλικὸς λαὸς εἶναι ἀ-
» δελφὸς ὅλων τῶν λαῶν, προσέλθετε μετὰ θάρ-
» ρους εἰς τὰς σημαίας του, διότι θέλομεν εὐλα-
» βηθῆ καὶ τὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὴν
» θρησκείαν σας.

« Πολεμοῦμεν ὡς ἐχθροὶ γενναῖοι, καὶ δὲν ἔχο-
» μεν ἐχθροὺς ἢ μόνον τοὺς ὑποδουλοῦντας ὑμᾶς
» τυράννους. »

Ὅλος ἐπιφαίνεται ὁ Ναπολέων εἰς τὴν θαυμα-
στὴν ταύτην προκήρυξιν, ὅπου οὐδὲν παρέλιπε δυ-
νάμενον νὰ διαιωνίσῃ τὴν γαλλικὴν δόξαν, ἐνταῦθα
δὲ ὑποδεικνύεται ὁ μεγάλος διπλωμάτης, φέρων τὸ
ξίφος μεγάλου στρατηγοῦ.

Καὶ ἡ μὲν νομοθετικὴ Κυβέρνησις ηὐχαρίστησε
τὸν ἔνδοξον ἀρχιστράτηγον, ὅστις ἐμεγαλύνθη με-
γαλύνων τὴν στρατιὰν τῆς Ἰταλίας. Ὁ δὲ βασι-
λεὺς τῶν Σάρδεων ἀπέστειλε πρέσβυν εἰς Παρισίους
ἐπικαλούμενος τὴν εἰρήνην, ἐκλείσθη δὲ ἡ εἰρήνη
καὶ ἡ Εὐρώπη ἐθαύμαζε τὸν νεανίαν κατακτητὴν,
ὅστις, ἐν διαστήματι δεκαπέντε ἡμερῶν ἐξουσία-
σεν ἐπικράτειαν προστατευομένην ὑπὸ τῶν Ἄλ-
πεων, ὑπὸ φρουρίων ἤδη ἀπορθήτων, φρουρουμέ-
νην ὑπὸ δύο στρατοπέδων, ἅτινα ὡδήγουν στρατη-
γοὶ συνετοὶ καὶ ἐμπειροπόλεμοι. (ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΙΕΝΝΕΡΟΣ.

Ἡ

Ἀνακάλυψις τῆς δαμαλίδος.

Ἐδουάρδος ὁ Ἰέννερος ἐγεννήθη τῇ 17 Μαΐου 1749 εἰς Βαρκελέην, πόλιν τῆς κομητείας τοῦ Γλόφεστερ, ἐν ᾗ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ πολλὰ μὲν ἐκέκτητο ἀγαθὰ, μεγάλης δ' ἀπήλαυεν ὑπολήψεως. Νεώτατος δ' ἔτι ἔμεινε πατρὸς ὀρφανὸς, ὥστε ὁ πρωτότοκος ἀδελφὸς ἀνέλαβεν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν καὶ μετὰ φροντίδος ἀληθῶς πατρικῆς τὴν διεύθυνε.

Περὶ δὲ τῆς παιδικῆς τοῦ Ἰεννέρου ἡλικίας ὀλίγα μὲν γνωρίζομεν, φαίνεται ὅμως ὅτι ἐνωρὶς ἤδη ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ παιδὸς ἀνεφάνη πνεῦμα φιλομαθὲς καὶ ἐρευνητικὸν καὶ ῥοπὴ ἀκαταμάχητος πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Διελθὼν ἐν Κιρκεστέρῃ τὴν ἐγκύκλιον παίδευ-

σιν, ἐστάλη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ εἰς Σουθδορίαν, πλησίον τῆς Βριστόλης, ὅπως μαθητεύσῃ παρά τινι χειρουργῷ Λοῦδλοθ ὀνομαζομένῳ. Καὶ δὴ τότε συνέβη αὐτῷ μία τῶν *συμπτώσεων* ἐκείνων, ὅπως οἱ περὶ τὸν Φοντενέλλον ἀποκαλοῦσι τὰς ἀνακαλύψεις, αἵτινες συμπτώσεις δὲν συμπίπτουσιν ὅμως ἢ εἰς ἄνδρας μεγαλοφυεῖς, ὡς ἀστεῖως παρατηρεῖ ὁ Νορμάνδος.

Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν, γαλακτοπῶλίς τις ἐλθοῦσα νὰ συμβουλευθῇ τὸν Λοῦδλοθ, εἶπε, παρόντος καὶ τοῦ Ἰεννέρου, ὅτι οὐδόλως φοβεῖται πλέον τὴν εὐφλογίαν διότι ἔκαμε τὴν εὐφλογίαν τῶν δαμάλεων. Ἡ εὐφλογία δὲ, ἢ, ὡς καλοῦσιν αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι, ἡ **Cow-pox** εἶναι ἀσθένειά τις φλυκταινώδης προσβάλλουσα τὰ κτήνη, ἧς τὰ ἐξανθήματα ἐπιπολάζουσιν ἐπὶ τῶν μαστῶν τῶν δαμάλεων. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἤδη χρόνου οἱ χωρικοὶ ἐγίνωστον ὅτι ἡ ἀσθένεια αὕτη μεταδίδεται πολλάκις εἰς τοὺς διαχειριζομένους τὰ ζῶα ταῦτα, φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἡ γνώμη ἣν ἔφερεν ἡ γαλακτοπῶλις περὶ ἀποφυγῆς τῆς φλυκταινώσεως ταύτης ἦν γενικῶς γνωστή Οὐδ' εἶναι δυνατὸν ν' ἀμφιβάλλῃ τις ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτα καὶ ἰατρῶν τινων· ἀλλ' οἱ μὲν περιεφρόνησαν ἴσως αὐτὴν ὡς χυδαίαν πρόληψιν, οἱ δὲ δὲν ἀπέρριψαν μὲν αὐτὴν, ὠλιγώρησαν ὅμως νὰ ἀνερευνήσωσι καὶ μάθωσι κατὰ πόσον ἦν ἀληθὴς καὶ ὑποστατή. Ὁ Ἰέννερος ὅμως, σοφώτερος φανεὶς, δὲν ἐκηρύχθη μὲν ἀμέσως ὑπέρμαχος ἰδέας περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὁποίας μεγάλαι ἐπετρέποντο ἀμφιβολίαι, ἀλλὰ τὰ πάντα πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἀπεφάσισε τὴν πραγματοποίησιν καὶ ἐπαλήθευσιν αὐτῆς.

Τῷ δὲ 1770, ὁ Ἰέννερος παρεγένετο εἰς Λονδῖνον παρὰ τῷ διασήμῳ ἰατρῷ Ἰωνᾷ Οὐντέρῳ ὅστις ταχέως ἐξετίμησε καὶ μετεχειρίσθη αὐτὸν ὡς φίλον μᾶλλον ἢ ὡς μαθητήν. Δύο δ' ἔτη διατελέσας παρὰ τῷ περιφήμῳ τούτῳ ἀνατόμῳ, οὐ μόνον ἐτελειοποίησε τὰς ἰατρικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἀλλὰ καὶ ηὐχαρίστησε τὴν πρὸς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ἀκατάσχετον αὐτοῦ κλίσιν, καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς τερπνοτάτης ταύτης ἐπιστήμης ἐπιδώσας.

Ἐπανελθόντος δὲ εἰς Λονδῖνον τοῦ σὶρ Ἰωσὴφ Βάγκ, τοῦ συνοδεύσαντος τὸν μέγαν θαλασσοπόρον Κὼκ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν, καὶ κομίσαντος συλλογὴν, πλουσίαν μὲν καὶ μεγάλην, τακτοποιήσεως ὅμως χρῄζουσαν, ὁ Ἰέννερος ἐπεφορτίσθη τὸ ἔργον τοῦτο καὶ τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἔφερεν αὐτὸ εἰς πέρας ὥστε, νέας ἐπιστημονικῆς ἐκπομπῆς προετοιμασθείσης, προέτεινον νὰ συμπεριληφθῇ ἐν τῇ ἑταιρίᾳ καὶ αὐτὸς, φυσιολόγου θέσιν ἐπέχων· ἀλλὰ τὴν προσφορὰν ταύτην, καί τοι ἐπίζηλον καὶ ἐλκυστικὴν, ὅμως δὲν τὴν ἐδέχθη, πειθόμεθα δὲ ἐκ πάντων τῶν φαινομένων ὅτι τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ ὑπηγόρευσεν ἰδίως ἡ ἐπιθυμία ἣν εἶχεν εἰς τὸ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀνακάλυψιν ἣν προηγθάνθη.

Μικρὸν δ' ὕστερον ἠρνήθη καὶ ἑτέραν τινὰ λαμπροτέραν πρότασιν, καὶ ἰδοὺ εἰς ποίαν περίπτωσιν. Παρίστατό ποτε ἐν Βάθῃ εἰς μέγα τι συμπόσιον ἔνθα κατὰ τύχην ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὀφείλει τις νὰ θέσῃ τὸν βραστῆρα ἐν φλογώδει πυρὶ ὅπως ταχύτερον θερμανθῇ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον ῥευστόν. Καὶ οἱ μὲν τῶν συνδαιτυμόνων διϊσχυρίζοντο ὅτι ὀφείλει νὰ τεθῇ τὸ ἀγγεῖον ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, οἱ δὲ ὅτι ἄνωθεν, ἀμφότερα δὲ τὰ ἐρίζοντα μέρη ἀπεδείκνυον τοὺς ἰσχυρισμοὺς των διὰ λόγων ὀρθῶν κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἡ ἔρις δὲν διελύετο· τότε δὲ ὁ Ἰέννερος, ἀποταθεὶς πρὸς τὸν κυριώτερον τῆς πρώτης γνώμης ὑπερασπιστὴν, καὶ παρουσιάσας αὐτῷ λαμπάδα ἀνημμένην. « Κύριε, τῷ εἶπε, θὲς τὸν δάκτυλον ὑπεράνω τῆς φλογὸς ταύτης καὶ πειράθητι νὰ τὸν κρατήσῃς ἐπ' αὐτῆς. » Ἐκεῖνος δὲ ἔθεσε τὸν δάκτυλον τῷ ὄντι πολὺ ὑπὲρ τὴν φλόγα ἀλλ' ἀπέσυρεν αὐτὸν πάραυτα κραυγάσας. Τότε ὁ Ἰέννερος λαμβάνων αὐτὸς τὴν λαμπάδα ἔθεσεν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς τὸν δάκτυλον καὶ διεκράτησε αὐτὸν ἐν τῷ πυρὶ ἀδιαλείπτως ἐπί τινα δεύτερα· εἶτα δ' ἀποστραφεὶς, κύριοι, εἶπεν ἡσύχως, ἰδοὺ ἁπλούστατον πείραμα διαλύσαν ζήτημα ὅπερ πάντες ἡμῶν οἱ λόγοι καὶ αἱ ἀποδείξεις εἶχον ἀφήσει ἀδιάλυπτον. »

Τὸ μικρὸν δὲ τοῦτο γεγονὸς ἐπέσυρεν ἐπὶ τοῦ Ἰεννέρου τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ στρατηγοῦ Σμὶθ μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων ὄντος, ὅστις ἐλθὼν εἰς συνδιάλεξιν μακρὰν κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν μετὰ τοῦ νέου ἰατροῦ, τοσοῦτον ἐθαύμασε τὸ ἔξοχον τῆς κρίσεως καὶ τὴν εὐρύτητα τῶν γνώσεων αὐτοῦ, ὥστε τῇ ἐπαύριον ἐπρότεινεν αὐτῷ θέσιν τινὰ ἐν Ἰνδικῇ λαμπρὰ ἀποφέρουσαν ὀφέλη. Ἀλλ' ὁ Ἰέννερος, ὡς ἐρρέθη, δὲν ἐδέχθη αὐτήν. Καὶ οὐ μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν τινὰ ἠρνήθη ἐπίσης ἔτη τινὰ ὕστερον. Τότε δὲ δὲν προέκειτο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γενέθλιον γῆν, ν' ἀποχωρισθῇ διὰ παντὸς ἴσως τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς ὃν ἔτρεφε μεγάλην ἀφοσίωσιν καὶ εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ θεάτρου ἐνῷ τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ ἤθελον δεόντως ἐκτιμηθῆ. Ὁ Ἰωνᾶς Οὔντερος, ὅστις διεφύλαττε πρὸς αὐτὸν φιλίαν περιπαθῆ, ἔλαβε κατὰ νοῦν νὰ συστήσῃ ἐν Λονδίνῳ σχολήν τινα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν περιλαμβάνουσαν καὶ τὴν ἰατρικήν· ἤθελεν ὅμως νὰ ἔχῃ πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην καὶ τὸν Ἰέννερον συνεργόν, διὸ ἔγραψεν αὐτῷ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ἀλλ' οὗτος προείλετο τὴν ἐν Βαρκελέῃ διαμονὴν, ἔνθα ἀπό τινων ἤδη ἐτῶν ὁριστικῶς κατῴκει καὶ ἔνθα ἤρξατο ἀπολαύων, ὡς ἰατρὸς, μεγάλην καὶ δικαίαν ὑπόληψιν.

Ἀλλ' ὅμως αἱ φροντίδες καὶ αἱ ἀσχολίαι τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ δὲν ἀπησχόλουν ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸν ὥστε νὰ μὴ τῷ μένῃ ἱκανὸς χρόνος πρὸς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ ἱστορικὰς μελέτας, διὸ ἔκαμε τοσοῦτον βαθείας παρατηρήσης περί τε τῆς

φύσεως καὶ τῶν ἕξεων τοῦ κόκκυγος ὥστε, αἱ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ παραδόξου τούτου πτηνοῦ ἐνυπάρχουσαι ἀμφιβολίαι καὶ ἀβεβαιότητες, ἃς οἱ ἀπὸ Ἀριστοτέλους φυσιολόγοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὐκρινίσωσι, διελύθησαν, ὁ δὲ Ἰέννερος διωρίσθη διὰ τὸ σοφὸν τοῦτο ὑπόμνημα μέλος τῆς βασιλικῆς ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου.

Ἀλλ' ἡ κατέχουσα καὶ μηδέποτε καταλείπουσα αὐτὸν, ἀφ' ὅτου τὴν προῃσθάνθη, ἰδέα ἦτο τὸ ν' ἀποδείξῃ διὰ τεκμηρίων τὴν προφυλακτικὴν τῆς δαμαλίδος ἰσχύν. Μικρὸν δὲ μετὰ τὴν εἰς Λονδῖνον ἄφιξιν αὐτοῦ δὲν ἐδίστασε ν' ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Οὔντερον τὸν στοχασμόν του, καὶ ὁ διάσημος καθηγητὴς, χωρὶς ἴσως νὰ συμμερισθῇ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἰδέαν τοῦ μαθητοῦ, ἐποίησεν αὐτῆς μνείαν ἐν ταῖς κατὰ τὸ 1770 παραδόσεσιν αὐτοῦ. Ἐγκατασταθεὶς δὲ ἐν Βαρκελέῃ καὶ πελάτας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχων χωρικοὺς, ὁ Ἰέννερος ἔλαβε μεγάλας περὶ τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ εὐκολίας, ἃς ἐν Λονδίνῳ δὲν ἤθελεν εὕρει, καὶ μετὰ προθυμίας πρὸς αὐτὰς παρεδόθη.

Ἐφάνησαν δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐξερευνήσεων ἐντελῶς ὑποστηρίζοντα ὅσα ἐν Σουδβορίᾳ ἡ γαλακτοπῶλις διεβεβαίωσε, καὶ πολλάκις τῷ ὄντι ἔτυχε νὰ ἴδῃ φλυκταίνας, ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν δαμάλεων, ἐξανθιζούσας ἐπὶ τῶν βραχιόνων καὶ τῶν χειρῶν τῶν ἐπιμελουμένων τὰ ὑπὸ τῆς φλυκταινώσεως ταύτης προσβεβλημένα ζῶα, καὶ τῷ ἐφάνη ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν ἦσαν πλέον ἐπιδεκτικοὶ τῆς εὐφλογίας καὶ ἐπίτηδες ἂν ἤθελέ τις διὰ τῆς τέχνης νὰ τὴν μεταδώσῃ εἰς αὐτούς. Καὶ ἦτο μὲν ἤδη αὐτὸς περὶ τούτου πεπεισμένος σχεδὸν, ἀλλ' ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους δυνηθῇ νὰ καταπείσῃ ἀνάγκη ἦν νὰ τοῖς παρουσιάσῃ τεκμήρια πολλὰ καὶ ἀναμφισβήτητα, διὸ καὶ ἐξυκολούθησε συλλέγων τοιαῦτα.

Ἐν τούτοις ἐπιδημικῆς εὐφλογίας ἀναφανείσης, πολλοὶ μὲν τῶν προσβληθέντων ὑπὸ τῆς δαμαλίτιδος δὲν διέφυγον αὐτὴν, τινες δὲ μάλιστα καὶ ἀπέθανον. Ὁ Ἰέννερος λοιπὸν εἶδε διασκεδαζομένας τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ, καὶ, ὡς εἶναι ἐπόμενον, ἐγκαρδίως ἐλυπήθη. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα, οὗ τὴν ἐπιτυχίαν ἐπεδίωκε, τοσοῦτον ἦν σπουδαῖον, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ μὴ παραιτήσῃ αὐτὸ πρὶν ἢ λάβῃ τρανὰς ἀποδείξεις ὅτι ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἦτο χιμαιρικὴ καὶ ἀνυπόστατος. Θέλων δὲ νὰ διαγνώσῃ διατὶ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις αἵτινες παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν, ἡ φλυκταίνωσις δὲν εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν, προσεκτικῶς καὶ περιεσκεμμένως ἐμελέτησε τὴν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἀνάπτυξιν τῆς δαμαλίτιδος· διότι πιθανὸν ἴσως ἡ δάμαλις ἔπασχε καὶ δύο ἀσθενείας, ὁμοίας μὲν περίπου καὶ ἀμφοτέρας διὰ τῆς προσψαύσεως μεταδοτὰς, ἡ ἑτέρα ὅμως αὐτῶν εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ προφυλάττῃ τοὺς ἐξ αὐτῆς μολυνθέντας ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς εὐφλογίας. Διὰ νέων λοιπὸν ἐξερευνήσεων ἐπείσθη μὲν ὅτι ἡ ὑπόνοια αὕτη ἦν κατὰ πάντα ὑποστατὴ, ἐγνώρισε δ' ἔτι μᾶλλον δι' αὐτῶν ὅτι οὐδ' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθοῦς δαμαλίτιδος ἀπήλαττεν ἡ προφυλακτικὴ αὕτη μέθοδος, τῆς φλυκταινώσεως διαρκούσης, ἀλλ' ὅτι τὸ ἐν ταῖς κατὰ τοὺς μαστοὺς τῆς δαμάλεως φλυκταίναις περιεχόμενον ῥευστὸν ὑρίστατο μεταβολὰς οὐσιώδεις, καθ' ὅσον αἱ φλύκταιναι αὗται ἐχώρουν πρὸς ἀποξήρανσιν, καὶ ὅτι, χρόνου τινὸς παρελθόντος, ἂν ἦτον ἔτι δυνατὸν, διὰ τῆς ἐπιθέσεως αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου δέρματος, νὰ προκληθῇ φλυκταίνωσίς τις, ἡ φλυκταίνωσις αὕτη οὐδαμῶς ἀπὸ τῆς εὐφλογίας ἀπήλαττε.

Καὶ ἡ μὲν εὐφλογία γνωρίζομεν ὅτι δύναται νὰ μεταδοθῇ ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον καὶ ἄνευ συχνῆς προσψαύσεως· ἀλλ' ἡ δαμαλὶς δὲν εἶναι τοσοῦτον μεταδοτὴ, διότι δύναται, γαλακτοπῶλίς τις, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ διαχειρίζεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν δάμαλιν κεκαλυμμένους ἔχουσαν ἐκ φλυκταινῶν τοὺς μαστοὺς, καὶ νὰ μὴ μεταδοθῇ εἰς αὐτὴν ἡ ἀσθένεια· ἀλλ' ἂν ἔχῃ ἢ πληγήν τινα ἐπὶ τοῦ δέρματος ἢ ἀμυχήν τινα εἰς τὰς χεῖρας, ὡς πολλάκις συμβαίνει τοῖς ἐξασκοῦσι βαναύσους καὶ τραχείας ἐργασίας, σπάνιον εἶναι ν' ἀποφύγῃ τὴν μετάδοσιν. Διὸ, ἂν ἤθελέ τις νὰ μεταδώσῃ τὸ νόσημα εἰς ἄνθρωπον, ἀνάγκη ἦν, κεντήσας τὸ δέρμα, νὰ ἐνσταλάξῃ ἐν αὐτῷ τὸ ἐκ τῶν φλυκταινῶν τῆς δαμάλεως ληφθὲν πῦον, καὶ τοῦτο ὁ Ἰέννερος διεγνώρισεν ἅμα περὶ τὸν τρόπον τῆς τοῦ νοσήματος διαδόσεως ἀσχοληθεὶς, δηλονότι ἅμα διὰ τεκμηρίων ἀποδείξας λογικὴν τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πρᾶξιν. Διότι ἔκτοτε δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν τύχην ἡ διανομὴ τοῦ εὐεργετήματος τούτου, ἁπλουστάτη δὲ ἦν ἡ μέθοδος ἡ ἀκολουθητέα, οὐδὲ κατὰ μικρὸν διέφερε τῆς πρὸς ἣν συνήθως κατέφευγον πρὸς τὴν τῆς εὐφλογίας διάδοσιν.

Ὁ ἐμβολιασμὸς τῆς δαμαλίδος, ἐντελῶς ἐγκαταλειφθεὶς σήμερον, ἦν ἄλλοτε λίαν ἀνεπτυγμένος ἔν τε τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Γαλλίᾳ καὶ τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις μέρεσι τῆς Εὐρώπης. Πρὸς τοῖς προδήλοις αὐτοῦ ἀτοπήμασι, ἐκέκτητο καὶ πλεονεκτήματα ἅπερ οἱ εὖ φρονοῦντες οὐδαμῶς παρεῖδον. Τῷ ὄντι παρετηρήθη ὅτι ἡ εὐφλογία δὲν ἐλυμαίνετο ἐξίσου τὸν ἄνθρωπον κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς, ἐπειδὴ δὲ ὀλίγιστοί τινες ἐξικνοῦντο εἰς τὴν τοῦ γήρατος ὁδὸν μὴ προσβληθέντες ὑπ' αὐτῆς, φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι ηὔχοντο νὰ προσβληθῶσιν ὑπ' αὐτῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ἐδεικνύετο ἠπιωτέρα καὶ μᾶλλον ἀκίνδυνος, καὶ καθ' ἣν τὸ σῶμα ἦν μᾶλλον προητοιμασμένον πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς. Ἀλλ' ὅμως ἐνῷ οἱ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἰατροὶ, οὐδὲ κἂν τὴν ἰδέαν συνέλαβον περὶ τεχνικῆς αὐτῆς ἐν εὐνοϊκαῖς περιστάσεσι μεταδόσεως, γυνή τις ἐπῆλθεν ἀγγέλλουσα ὅτι οὐ μόνον ἐγένετο δεκτὴ ἐν τόπῳ πάντῃ βαρβάρῳ παρ' αὐτῶν θεωρουμένῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπραγματοποιήθη

ἐν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς τῆς ἐπιτυχίας.

Ἡ γυνὴ δὲ αὕτη ἦν ἡ Λαίδυ Μοντέγου, ἥτις παρακολουθήσασα εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν σύζυγον αὐτῆς, πρέσβυν παρὰ τῷ Ὀθωμανῷ ἐκπεμφθέντα, ἐνεβολίασε τῷ 1717 τὸν υἱόν της. Τῷ 1721 πρώτη τις δοκιμὴ ἐγένετο ἐν Λονδίνῳ ἐπὶ ἑπτὰ ἀνθρώπων εἰς θάνατον καταδεδικασμένων, καὶ τόσῳ εὐτυχὲς ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα, ὥστε πολλὰς διασήμους καὶ λαμπρὰς οἰκογενείας παρώτρυνε νὰ ὑποβληθῶσι τῇ ἐγχειρίσει. Ὥστε ὁ ἐμβολιασμὸς κατέστη τότε ἔργον τοῦ συρμοῦ, κυρίως ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἡγεμονόπαιδες τὸν ἐδέχθησαν, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰσέδυ ἐν ὅλαις ταῖς τάξεσι τῆς κοινωνίας.

Σήμερον δὲ παράβολον ἴσως φανῇ πῶς ἀπεφάσισαν τοσοῦτον ἀποτόλμως νὰ μεταδώσωσιν ἀσθένειαν, μὴ ἐντελῶς ἀκίνδυνον, εἰς ἄνθρωπον ὅστις δὲν ἤθελε ἴσως τὴν ὑποφέρει δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. Ἀλλ' οἱ μεταξὺ ἡμῶν γηραιότεροι, ὅσοι ἔτυχον νὰ ἴδωσιν ἐπιδημίας εὐφλογίας μεγάλας καὶ ἄλλως ἢ ἐξ ἀκοῆς ἐγνώρισαν τὰς τρομερὰς ἐρημώσεις ἃς ἡ ἀσθένεια αὕτη ἐπέφερε, θέλουσι παραδεχθῇ ὅτι φρονιμώτατον ἦτο νὰ προσφύγωσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς μέσον ὀλίγον τι ἐπικίνδυνον, ὅπως διαφύγωσι κίνδυνον μέγαν καὶ ἐπικείμενον.

Καὶ δὲν ἔπρεπε μὲν ἄρα ὁ ἐμβολιασμὸς τῆς δαμαλίδος διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους νὰ εὕρῃ ἀντιπάλους, ἀφοῦ μάλιστα ὑπῆρχον πολλὰ τὰ τεκμήρια, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐμβολιασμένων ἀπέθανεν ἢ ἔπαθέ τι ἀνήκεστον, ἀλλ' ὅμως, κατὰ πρῶτον τότε, βέβαιοι πρέπει νὰ ἤμεθα ὅτι, ἡ πρότασις τοῦ νὰ μεταδώσωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ζῶον ἀσθένειαν δὲν ἦτο παραδεκτὴ εὐκόλως καὶ ἀπολέμητος. Καὶ ἀληθῶς, μικρὸν ὕστερον, ἀφοῦ πλέον, ἐντελῶς φωτισθεὶς, ὁ Ἰέννερος ἐξέθετο ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξευρεσέων αὐτοῦ ἅς ἠρκέσθη μέχρις ἐκείνου καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ διακοινώσῃ μόνον εἰς φίλους τινὰς, ἄνθρωποί τινες ἐξανέστησαν κατακραυγάζοντες αὐτοῦ καὶ τοσοῦτον ἡ μανία των τοὺς παρέσυρεν, ὥστε διεκήρυξαν τὸν ἐμβολιασμὸν ὡς πρᾶξιν ἐγκληματικὴν, μὴ ὁρίσαντες ὅμως ποῦ ἐνυπῆρχε τὸ ἔγκλημα. Ἀλλὰ τὰς τοιαύτας ἀντιπολιτεύσεις καὶ καταφορὰς παρατρέχων ὁ Ἰέννερος εὐθὺ προυχώρει πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, διότι προεῖδε μὲν αὐτὰς, τὸν ὠφέλησαν δὲ μᾶλλον, παρακινήσασαι αὐτὸν νὰ σκεφθῇ ὅσον τάχιον πῶς νὰ καταστήσῃ τὸ νόσημα ἴδιον, τρόπον τινὰ, εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, δηλονότι πῶς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον μετάδοσιν, ἀντὶ νὰ καταφεύγῃ ἐκάστοτε εἰς τὸ ζῶον ἐπιζητῶν τὸ ἀγαθοεργὸν πῦον.

Τῇ 14 λοιπὸν Μαΐου 1796 ἐνεβολίασε παῖδά τινα διὰ δαμαλίδος ληφθείσης ἐκ τῆς φλυκταίνης ἣν γαλακτοπῶλίς τις ἔφερεν εἰς τὴν χεῖρα ἀποκτήσασα ἔκ τινος δαμάλεως τοῦ κυρίου αὐτῆς. Ἡ φλυκταίνωσις ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ παιδὸς κατὰ τὸν χρόνον τὸν προϋποτεθέντα καὶ διέτρεξε τὰς συνήθεις αὐτῆς περιόδους μετ' οὐδενὸς συμβεβηκότος ἑτέρου περιπλακεῖσα. Τῇ δὲ 1 Ἰουλίου τὸ παιδίον ὑπεβλήθη εἰς τὸν ἐμβολιασμὸν τῆς ἀληθοῦς εὐφλογίας, μετὰ πάσης προφυλάξεως ἐνεργηθέντα, ἀλλ' ἡ εὐφλογία οὐδαμῶς ἀνεπτύχθη· εὐεννόητος δὲ εἶναι ἡ χαρὰ δι' ἧς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπλήρωσε τὸν Ἰέννερον· ἀλλ' ἡ χαρὰ αὕτη οὐδόλως διετάραξε τὴν συνήθη αὐτοῦ φρόνησιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προσοχὴν, διότι προεῖδεν ὅτι ἂν πολὺ ἔσπευδε πρὸς διασάλπισιν τῆς ἀνακαλύψεώς του, βραδυτέραν καθίστη τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς καὶ ὅτι ἀνάγκη ἦν νὰ παρουσιάσῃ αὐτὴν μεθ' ὅλων τῶν πειστικῶν ἀποδείξεων. Ἀνέβαλεν ἄρα αὐτὴν ἐπὶ δύο ἀκόμη ἔτη καθ' ἃ συνέλεξε τεκμήρια πολλὰ καὶ ἀναμφισβήτητα, καὶ μόνον τὸ 1798 ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σύγγραμμα αὐτοῦ. Τὸ ὑπόμνημα δὲ τοῦτο, ἐν ᾧ, πρὸς τῇ βαθείᾳ κρίσει, ἐπέλαμπεν ἡ μετριοφροσύνη, περιελάμβανε λεπτομερῆ ἔκθεσιν εἴκοσι καὶ τριῶν ἐμβολιάσεων διὰ δαμαλίδος, τὰς μὲν τυχαίας, τὰς δὲ ἐξ ἐπίτηδες ἐνεργηθείσας, μεταξὺ δὲ τῶν τελευταίων τούτων μία ἀνεφέρετο πρὸς ἓν τῶν τέκνων τοῦ συγγραφέως.

Τὸ σύγγραμμα δὲ τοῦτο παρήγαγεν ἄμεσον καὶ γενικὸν ἀποτέλεσμα, καὶ ὁ ἐμβολιασμὸς ταχέως διεδόθη, τῷ δὲ 1799 ἐπιστοποιήθη ἡ εὐεργετικὴ αὐτοῦ ἰσχὺς καὶ δραστηριότης διὰ μαρτυρικοῦ ὑπογεγραμμένου ὑπὸ ἑβδομήκοντα τριῶν ἰατρῶν, τῶν περιφανεστάτων τῆς πόλεως τοῦ Λονδίνου. Τῷ δὲ 1802 τὸ ἐγλικὸν Παρλαμέντον διέταξε νὰ παρουσιασθῇ αὐτῷ ἔκθεσίς τις περὶ τοῦ πράγματος, μετὰ δὲ τοῦτο ἐψήφισε τῷ Ἰεννέρῳ ἀμοιβὴν δεκακισχιλίων λιτρῶν στερλινῶν ἣν ἐπηκολούθησεν ἑτέρα τῷ 1807 ἐκ φράγκων πεντακοσίων χιλιάδων.

Ὅπως δὲ ἐπισπεύσῃ τὴν διάδοσιν τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντος ἀγαθοῦ, ὁ Ἰέννερος παρέμεινεν ἔτι χρόνον τινὰ ἐν Λονδίνῳ, ἀπεδήμησε δ' ἐκεῖθεν ἅμα πεισθεὶς ὅτι ἡ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατριβὴ αὐτοῦ δὲν ἦν ἔτι ἀναγκαία, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ γενέθλιον πόλιν, ἔνθα καὶ κατέλυσε τὸν βίον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1823, εὐτυχὴς καὶ εὐλογούμενος παρὰ πάντων.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ
Π. Γ.

Ο ΑΒΔΕΛ ΚΑΔΕΡ

Ἐνῷ παντοῦ νικοῦν οἱ Γάλλοι,
Ἀπὸ τὴν ἔρημον προβάλλει
Ἱππεὺς ταχύτερος ἀνέμου,
Καὶ πνέων μένεα καὶ μίση,
Πρὸ τῶν Ἀράβων ἐκτιλύσσει
Σημαίαν ἱεροῦ πολέμου.

Ο ΑΒΔΕΛ ΚΑΔΕΡ.

Τὸν ὀφθαλμόν του αἷμα καίει,
Κ' ἐνθουσιώδης διαῤῥέει
Ὁ λόγος του ἀπὸ τὰ χείλη,
Ἐμπρός! κραυγάζει ὁ Ἐμίρης,
Ἂν ἀποθάνωμεν ξιφήρεις,
Καλὸς ὁ θάνατός μας, φίλοι!

———

Πάντες ὁρμοῦν — ἐκεῖνος πρῶτος —
Ὅπου βαρύτερος ὁ κρότος,
Ὅπου πυκνότερα τὰ πλήθη,
Ὦ τίς κραυγῶν καὶ κτύπων ζάλη!
Πρὶν ἔτι συνταχθοῦν οἱ Γάλλοι,
Ἡ ὀπτασία διελύθη.

———

Οὕτως ὁρμᾷ πρωτεὺς πολέμων,
Οὕτω κτυπᾷ παντοῦ ὡς δαίμων,
Καὶ οὐδαμοῦ δὲν ἀπαντᾶται,
Ἐνθουσιώδης ἡ μορφή του
Ἄγει τὰ πλήθη, κ' ἡ φωνή του
Κλονεῖ τὴν ἔρημον «Κτυπᾶτε!»

———

Τὰ ἔργα του σαλπίζει (1) ἡ φήμη
Ἀλλὰ νικᾷ ἡ ἐπιστήμη,
Καὶ ὁ πολέμαρχος ζωγρεῖται,
Ἐὰν ποθῆτε ἐλευθερίαν,
Ἔθνη τῆς γῆς, τὴν θαυμασίαν
Τῆς λόγχης δύναμιν ποθεῖτε.

Ζ. ***

(1) Τὰ ὁμόφωνα φωνήεντα πρέπει ἀναγκαίως νὰ συγχωνεύσῃ ὁ ἀναγινώσκων. Ὡραία τοῦ λαοῦ ἡ γλῶσσα, ἥτις, ἀποφεύγουσα τὰ χασμωδίας, ὑπερτερεῖ ἐν ποιήσει τὴν τῶν λογίων.

ΜΕΤΕΛΛΑ Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ.

Ὑπὸ τῆς

Κ. ΑΝΝΗΣ ΔΕΣ-ΕΣΣΑΡ.

Α'.

Ἐσκίαζεν ἤδη τὴν γῆν ἡ πένθιμος χλαμὺς τοῦ φθινοπώρου, καὶ ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων ἀνηρπάζοντο τῶν δένδρων τὰ φύλλα. Ἀλλ' ὁ οὐρανὸς τῆς Ῥώμης ἦτο πάντοτε κυανοῦς, διότι τὸ ἔαρ ἐνίδρυσε τὴν κατοικίαν του εἰς Ἰταλίαν.

Εἰς ἓν τῶν πέριξ τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως χωρίων, τὸ Ἄλβανον, κόρη νεαρὰ περιεπάτει ἐντὸς κήπου χωρικῆς τινος, ἀλλὰ κομψῆς οἰκίας. Βαδίζουσα, ἡ κόρη αὕτη ἀπήγγελλε στίχους, τὸ βλέμμα της δὲ ἦτο ἐμπνεόμενον καὶ, ἐὰν τὸ χωρικὸν ἔνδυμά της δὲν ἐπρόδιδε τὴν ταπεινὴν αὐτῆς καταγωγήν, ἤθελες τὴν ἐκλάβει βλέπων τὴν εὐγενῆ φυσιογνωμίαν της, τὸ μεγαλοπρεπὲς διάβημά της, ἀπόγονόν τινα τῶν εὐγενῶν τῆς Ῥώμης οἰκογενειῶν.

Παράδοξος ἡ ἰδιοτροπία τῆς φύσεως, ἥτις ἐπροίκισε διὰ τῶν πολυτιμοτέρων δώρων της ἁπλῆν τινα κόρην ἀγρῶν. Ἡ Μετέλλα ἦτο ἐκ τῶν προνομιούχων πλασμάτων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης ἔφλεγε τὴν καρδίαν της. Δύστηνε κόρη! τί ἐζήτεις, τί ἐπεθύμεις; ἐφρόνεις ὅτι ἡ δόξα εἶναί τι ἄθυρμα εὐμεταχείριστον καὶ εὔθραυστον; Ὄχι! Ἡ δόξα εἶναι ὠκύπους τις καὶ ὁρμητικὸς ἵππος, τὸν ὁποῖον θέλουσι ν' ἀναβῶσι πάντες, ἀλλ' ὅστις ἀνατρέπει καὶ πάντας ἢ ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἀλλὰ μύχιός τις φωνὴ ἔλεγεν εἰς τὴν Μετέλλαν «Μοῦσα ἔνθεος, βάδιζε πάντοτε πρὸς τὸν φιλόδοξον σκοπόν σου διότι τὸ στῆθός σου ἀνακινεῖ, ὄχι αἴσθημά τι χυδαῖον, ἀλλ' ἡ μεγαλοφυΐα.»

Ἐλαφρὸς θόρυβος ἦλθε νὰ διακόψῃ τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν τῆς Μετέλλης. Ὁ ἀδελφὸς τῆς νεάνιδος, κεκρυμμένος ὄπισθεν θάμνων τινῶν, προέτεινε τὴν κεφαλήν του, ἵνα ἰδῇ τὴν ἀδελφήν, καὶ τὴν ἐξιππάσῃ· ἰδοῦσα τὸν Λουΐγην ἡ Μετέλλα ἐσιώπησε, καὶ ὡς θέλουσα νὰ ἐξηγήσῃ τὸν πρωϊνὸν περίπατόν της, ἥπλωσε τὴν χεῖρά της ἐπὶ ὡραίων βοτρύων σταφυλῆς τῆς ὁποίας τὸ κλῆμα συνεπλέκετο μετὰ τῶν κλάδων τῆς ἐλαίας.

— Δύστηνος Μετέλλα, εἶπεν ὁ Λουΐγης ἐξερχόμενος τῆς κρύπτης του, καὶ ὅμως σὺ μόνη θὰ κάμῃς τὸν εὐτελῆ τρύγον μας.

Ἡ Μετέλλα ἐμειδίασε θλιβερῶς.

— Ἤθελον, εἶπε, θλίβουσα εἰς τοὺς δακτύλους τὸν χυμὸν μιᾶς ῥαγὸς σταφυλῆς, νὰ ἔτρεχεν οὕτω καὶ τὸ κῦρα τῆς ζωῆς μου.

— Εἶσαι λοιπὸν πολλὰ δυστυχής, ἀδελφή μου;

— Ἄ, Λουΐγη, συγχώρησόν με ὅτι σὲ λυπῶ, ἀλλ' ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον πνέω ἐνταῦθα εἶναι πνιγηρὸς καὶ θέλει με θανατώσει. Τὸ πεπιεσμένον στῆθός μου ζητεῖ ἀτμοσφαῖραν εὐρυτέραν, καὶ τὸ φιλόδοξον ὄμμα μου ὁρίζοντα πλέον ἀνοικτὸν, τὸν ὁρίζοντα τοῦ μέλλοντος! Δέχομαι καὶ αὐτὴν τὴν δυστυχίαν ἂν ἕκαστος θνητὸς χρεωστῇ νὰ διέλθῃ διὰ τῆς μυσταγωγίας τῶν δακρύων. Προτιμῶ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν θάνατον, παρὰ τὴν ἀδιάκοπον ταύτην μονοτονίαν τῶν ἡμερῶν.

— Φυλάξου, Μετέλλα! Ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὴν δόξαν εἶναι κρημνώδης· πολλοὶ ἀποθνήσκουσι, πρὶν ἢ διανύσωσιν αὐτήν. Μετέλλα, τὸ ποτήριον τῆς γνώσεως ἦτο διὰ σὲ ποτήριον τῆς δυστυχίας.

Ἡ νεᾶνις ἔτεινε τὴν χεῖρά της εἰς τὸν ἀδελφὸν, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ. Ὡδεύσεν εἰς τὸ ταπεινὸν οἴκημά της, ὅπου μετ' ὀλίγον τὴν ἠκολούθησε καὶ ὁ ἀδελφός της.

Μετά τινας μῆνας, τῆς νυκτὸς ῥιπτούσης ἐπὶ τῶν οὐρανῶν τὸ μυστηριῶδες κάλυμμά της, γυνή τις περιτετυλιγμένη ἐντὸς εὐρέως μανδύου, ἐξῆλθε λαθραίως ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ γηραιοῦ Ἱερωνύμου, διωλίσθησεν εἰς τὸν κῆπον, ἤνοιξε τὴν θύραν αὐτοῦ καὶ εὑρέθη ταχέως ἐν μέσῳ τῶν πεδίων, ἐλευθεραζῶς τὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα ἐπέτων πρὸ αὐτῆς.

Ἡ δραπέτις αὕτη ἦτο ἡ Μετέλλα. Ἔφευγε τὴν πατρικὴν στέγην, ἵνα μεταβῇ εἰς Ῥώμην χάριν τῶν ποιητικῶν ὀνείρων της.

Β'.

Πληθὺς ἐκλελεγμένη συνέῤῥεεν εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς παρακειμένας εἰς τὸ Θέατρον Valle. Τὰ ὀχήματα ἐβραδυπόρουν κατὰ γραμμὴν καὶ ἤρχοντο νὰ σταματήσωσι πρὸ τοῦ περιστηλίου τοῦ θεάτρου. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπείγοντο ν' ἀκούσωσι νέαν ποιήτριαν αὐτοσχεδιάζουσαν, φθάσαν δὲ πρὸ μικροῦ εἰς τὴν πόλιν. Ὡμίλουν μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς καλλονῆς της, διηγοῦντο πῶς νεᾶνίς τις ἄγνωστος παρουσιάσθη εἰς τὸν θεατρώνην ζητοῦσα τὴν ἄδειαν ν' αὐτοσχεδιάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἤδη πλεῖσται γυναῖκες ἐζηλοτύπουν τὴν φήμην τῆς νέας ταύτης, ἥτις, καί τοι ἀρτιφυής, ἀλλὰ καθιερώθη ἤδη ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν.

Τέλος τὸ προσωπικὸν ἐγείρεται. Ἡ νέα κόρη, ἡ τοσοῦτον ἀνυπομόνως ἀπεκδεχομένη, ἵσταται ἐπὶ τῆς σκηνῆς σιωπηλὴ, ἀκίνητος, ἔχουσα τὸ μέτωπον μελαγχολικῶς κεκλιμένον ἐπὶ τῆς βαρβίτου. Ὦ πόσον εἶναι ὡραία! πῶς τὸ ἐμπνεόμενον βλέμμα της ὑψοῦται εὐφραδὲς ἐπὶ τοῦ ἐξεστηκότος πλήθους. Τὰ μαῦρα μακρὰ μαλλιά της ἐπίπτον βοστρυχηδὸν ἐπὶ τῶν ἀλαβαστρίνων ὤμων της. Στέφανος χρυσοῦς, φωτεινὸς κύκλος τῆς μεγαλοφυΐας, ἔστεφε τὸ διαυγάζον μέτωπόν της. Τίς ἤθελεν ἀναγνωρίσει τὴν Μετέλλαν, ἁπλῆν κόρην τοῦ Ἀλβάνου, ὑπὸ τὴν λευκὴν χλαμύδα τῆς Πυθίας;

Ψιθυρισμὸς θαυμασμοῦ ἠγέρθη ἐντὸς τῆς ὀμηγύρεως. Ἡ ποιήτρια ἐφείλκυσεν ἤδη ὅλας τὰς καρδίας. Τὸ θέμα ἐδόθη, ἦτο δὲ τοῦτο ἡ Ἀρ-

χαία Ῥώμη ἡ κοιτὶς τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ τοῦ Καλιγούλα, ἡ πόλις τῶν μεγάλων ἀρετῶν καὶ τῶν μεγάλων ἐγκλημάτων. Κατ' ἀρχὰς τὸ κοινὸν καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου, βλέπον αὐτὴν τὴν παῖδα τὴν τόσον νεαρὰν, μέλλουσαν ν' ἀναλάβῃ ἔργον τοσοῦτῳ τολμηρόν. Ἀλλὰ μόλις ἡ ποιήτρια ἤρχισε, καὶ ὅλοι ἔτεινον προσεκτικὸν οὖς εἰς τὸν ἁρμονικὸν ἦχον τῆς γλυκείας φωνῆς της. Ἀγανακτεῖ κατὰ τοῦ Καμίλλου, κλαίει μετὰ τοῦ Ὀκταβίου, θριαμβεύει μετὰ τῆς Βερονίκης.

« **Brava, bravissima, l'ornatissima, l'ilustrissima!** » ἀνεφώνουν οἱ ἐνθουσιῶντες θεαταί. Τὰ μανδίλια ἐκινοῦντο, καὶ βροχὴ στεμμάτων ἔπιπτεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Μετέλλης φερούσης τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της. Εἰς τὴν εὐφραδῆ ταύτην χειρονομίαν, αἱ χειροκροτήσεις διπλασιάζονται, καὶ τὸ πλῆθος γίνεται ἕξαλλον ἀπὸ ἐνθουσιασμόν. Ἡ Μετέλλα προχωρεῖ ὅπως εὐχαριστήσῃ, ἀλλ' αἴφνης ἵσταται ὡς τεθαμβωμένη ὑπὸ τῆς λάμψεως τῆς δόξης της. Ὅταν δὲ ἀποσύρεται τὴν ζητοῦσι πάλιν καὶ αὕτη λησμονοῦσα ὅτι εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ γέροντος Ἱερωνύμου, ἀπαντᾷ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κοινοῦ, τὸ ὁποῖον τὴν ὀνομάζει *θεότητά του*.

Γ'.

Παρῆλθεν ἔτος, ἔτος ἡμερῶν εὐτυχῶν καὶ ἀποφράδων ἀλληλοδιαδόχως! Ὁπόσα δάκρυα καὶ ὁπόσας χαρὰς ἀφήρπασαν αἱ ὧραι ἐν τῇ ταχείᾳ αὐτῶν παρελεύσει! Ἄλλοτε ἡ ἐλπὶς ἐνεφανίζετο αὐτῇ ὡς ἄνθος μέλλον ν' ἀνθίσῃ ἐν τῇ πραγματικότητι. Ἀλλ' ἦλθεν ἡ πραγματικότης, καὶ ταύτην παρηκολούθησεν ἡ διάψευσις . . .

Ἐνύκτονε. Γυνή τις ἵστατο μόνη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου οἰκίας μεμονωμένης. Ἡ αὔρα ἀπαλῶς ἐκυμάτιζε τὰ μακρὰ μαλλία της, καὶ ψιλὸς ὑετὸς κατέβρεχε τὰ λεπτὰ ἐνδύματά της. Ἀλλὰ δὲν φοβίζει ἡ αὔρα καὶ ὁ ὑετὸς γυναῖκα ἥτις ὑπὸ μιᾶς μόνης κατέχεται ἰδέας.

Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ ποιήτρια. Πρὸ ἑνὸς ἔτους, περιέμενε τὴν δόξαν, ἤδη περιμένει τὸν ἔρωτα.

Δύστηνος Μετέλλα! Ὁ μαρκίων Δελ-Φιόρ, νέος εὐγενὴς, ὡραῖος, εἵλκυσε τὴν καρδίαν σου, τὸν ἠγάπησες. Πόσον ἦσο εὐτυχὴς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεφάνης πλουσιωτέρα ἐξ ἔρωτος περιπαθοῦς ἐνώπιον τῶν προσεκτικῶν ἀκροατῶν σου. Ἡ φωνή σου ἦτο πλέον τρυφερὰ, ἕκαστος λόγος τὸν ὁποῖον ἐπρόφερες ὑπενόει τὴν λέξιν *σὲ ἀγαπῶ*. Καὶ ὅτε ἡ ἰδέα ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἐνθουσιῶντος πνεύματός σου, ἔστρεφες τὰ βλέμματα πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡ ἰδέα ἐπήνθει εἰς τὰ χείλη σου.

Ἄφρον! ἠγνόεις ὅτι εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ κόσμου τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα εἶναι ὑπέρτερα τῆς ἰσχύος τοῦ πνεύματος. Σὲ ἠγάπα, ἀλλ' ὄχι, δὲν σὲ ἠγάπα, διότι ἐπλήρωσε θλίψεων τὰς ἡμέρας σου! Φρικώδης ἦτο ἡ στιγμὴ, ὅτε ἡ Μετέλλα ἦλθεν ὠχρὰ καὶ πάσχουσα νὰ λάβῃ τοὺς στεφάνους τοὺς ὁποίους ἔρριπτον εἰς τὴν μεμαραμένην ἔμπνευσίν της. Ἡ φωνή της ἦτο βραδεῖα καὶ περίλυπος, καθότι ἐκεῖνος δὲν ἦτο παρὼν νὰ τὴν ἀκούσῃ. Τότε τὴν ἀπεστράφη τὸ πλῆθος, ἀγνωμονοῦν πρὸς τὴν δύουσαν δόξαν. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ μαρκίων· περιεφρόνησε τὴν ἐκθρονισθεῖσαν μεγαλοφυΐαν, καὶ τὴν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἡ Μετέλλα τὸν περιέμενε κεκλιμένη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου της, δὲν ἦλθε· δὲν ἦλθε πλέον.

Μετά τινας ἡμέρας, τὸ κοινὸν μετέβη εἰς τὸ θέατρον, ὅπως ἀκούσῃ τὸ τελευταῖον αὐτοσχεδίασμα τῆς Μετέλλης. Ἡ κόρη τοῦ Ἀλβάνου ἀπεδήμει τῆς Ῥώμης διὰ παντός. Τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὸν κύκνον τὸ ν' ἀκούσῃ τὸ τελευταῖον ᾆσμά του, εἰς τὸ ἄνθος τὸ νὰ συλλέξῃ τὸ τελευταῖον ἄρωμά του;

— Ῥωμαῖοι, ἀνεφώνησεν αὕτη, διὰ χειρὸς πυρετώδους θίγουσα τὰς χορδὰς τῆς λύρας της, ὅτε ἦλθον κατὰ πρῶτον εἰς τὴν κονίστραν ταύτην τῆς μεγαλοφυΐας, ἐπίστευον εἰς τὴν δόξαν, εἰς τὸν ἔρωτα, τὰς ἐφεστίους ταύτας θεότητας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας.

Ἔρως καὶ δόξα, ὡραῖα ἐκμαγεῖα τῶν ἐψευσμένων ἐλπίδων, ὁμοιάζετε τὰς εἰκόνας τοῦ Ἀπελλοῦς· σᾶς θαυμάζουν, σᾶς ζητοῦν καὶ δὲν σᾶς εὑρίσκουσι πλέον! . . Τάλαινα δόξα! Παρῆλθεν ὁ χρόνος, ὅτε ὤδευες κεκαλυμμένη ὑπὸ τὸ παλλάδιον τῆς δυστυχίας, τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς ἐπαιτείαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα κεκλεισμένους ὡς εἶναι οἱ τοῦ ἔρωτος· καθότι αἱ κακίαι τοῦ κόσμου δι' ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἔμελλον νὰ ἦναι αἴνιγμα διὰ παντὸς ἄλυτον. Ἀλλ' ὁ χείμαρρος τῶν χρόνων κατεπόντισε τὸν ἀρχαῖον πολιτισμόν· σεῖς δὲ, ὦ δόξα καὶ ἔρως, ἐλάβετε τὸ βάπτισμα τῶν νεωτέρων χρόνων· γεννηθέντες ἐν οὐρανῷ ἤλθετε νὰ προσορμίσετε εἰς τὴν ἀκτὴν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ἠθέλησαν νὰ σὲ κάμωσι βασιλίδα, ὦ ἀθάνατε δόξα, σὺ ἥτις ἦσο τὸ πάλαι θεότης.

« Τί σε μένει τώρα, ὦ ἀληθὴς δόξα; ἡ δάφνη τοῦ μετώπου σου. Τάλαν θῦμα, ἀγόμενον μετὰ τοῦ ἔρωτος εἰς τὴν σφαγήν! Τί σε μένει δύστηνε ἔρως; στέμμα ῥόδων ἐκ τῆς πενθηφορούσης φαρέτρας σου προσδεδεμένον! Καὶ ἤδη ἡ δόξα καὶ ὁ ἔρως ἔχουσι τὸν ἕνα πόδα εἰς τὸν τάφον διότι τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς δόξης τὸ τέλος εἶναι ὁ θάνατος ».

— Ἀκόμη, ἀκόμη, φιλτάτη, ἐκραύγαζε τὸ πλῆθος ἐνθουσιῶν.

Ἡ Μετέλλα ἐπανέλαβεν ὅλην αὐτῆς τὴν δύναμιν ἐπὶ τῶν ἐπικαμφθέντων ἀκροατῶν της . . . Ἀλλ' εἰς μάτην ἐζήτουν νὰ μένῃ μεταξύ των. Ἡ ποιήτρια ἦν ἄκαμπτος· « ὦ Θεέ μου, ἐψιθύρισεν αὕτη, βλέπουσα τὴν Ῥώμην πρὸ τῶν ποδῶν της, δός μοι τὴν δύναμιν νὰ ἐκτελέσω τὴν θυσίαν » καὶ ἐξῆλθε βιαίως τοῦ θεάτρου. Οὐδὲ τὴν εὗρον πλέον εἰς τὴν οἰκίαν της . . . εἶχεν ἀναχωρήσει.

Ἡ Μετέλλα ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον.

Ἡ δὲ ἐρημία ἡ οἰκιακὴ ἐθεράπευσε τὸ πάθος της, τὸ ποιητικὸν ὅραμά της, ἐὰν δύναταί τις νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ πυρετὸν δόξης καὶ ἀνάμνησιν ἔρωτος.

Κ. Π.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Η ΧΕΙΡΑΨΙΑ.

Ἔκρινα πάντοτε τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τρόπου τῆς χειραψίας αὐτῶν. Κατ' ἐμὲ, τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἀλάνθαστον. Ψυχρὰ χεὶρ μὲ στενοχωρεῖ, ὑγρὰ μὲ προξενεῖ κακήν τινα ἐντύπωσιν, θλίψις χειρὸς μεμετρημένη, οὕτως εἰπεῖν, μὲ παροργίζει, χεὶρ, ἥτις ἅπτεται δι' ἄκρων μόνον δακτύλων μὲ προξενεῖ φόβον, ἀλλὰ χεὶρ ἁπαλὴ καὶ θερμὴ, ἥτις θλίβει τὴν ἐμὴν χωρὶς νὰ τὴν στενοχωρήσῃ, καὶ ἥτις δὲν φοβεῖται ν' ἀφήσῃ εἰς ἀνδρικὴν χεῖρα τὴν ἀφὴν ὁλοκλήρου τῆς παλάμης, μοὶ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην καὶ σχεδὸν συμπάθειαν αἰφνιδίαν. Τινὲς τῶν παρατηρητῶν τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους κρίνουσιν ἐκ τοῦ βλέμματος, ἄλλοι ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ μετώπου, ἄλλοι τινὲς πάλιν ἐκ τοῦ ἤχου τῆς φωνῆς, τοῦ μειδιάματος, τοῦ χαρακτῆρος τῆς γραφῆς κλ. Ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἅπας ὁ ἄνθρωπος ἐμφαίνεται εἰς πᾶν τὸ συνιστῶν αὐτὸν, καὶ ὅτι πᾶσα πρᾶξις ἢ φαινόμενον αὐτοῦ εἶναι δεῖγμα ἀποκαλύπτον τὴν κυριεύουσαν αὐτὸν ἰδιότητα. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐξετάζωμεν πάντα, εἰ τοῦτο ἦν δυνατὸν, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συμπαθῶ ἢ ἀπωθοῦμαι ἐκ τῆς πρώτης χειραψίας.

Γ. ΣΑΝΔΗ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ CHENEDOLLE.

« Ὁ διδάσκαλός μου, λέγει ὁ Γάλλος ποιητὴς Chênedollé, μ' ἐδίδαξεν ἐγκαίρως νὰ προτιμῶ τοῦ Κικέρωνος, τὸν Δημοσθένη, τοῦ Οὐϊργιλίου τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Θεόκριτον, αὐτὸν τὸν Οὐϊργίλιον τοῦ Ὀβιδίου, νὰ αἰσθάνωμαι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Τερεντίου, τοῦ Λουκρητίου, τοῦ Κατούλλου ἐπὶ τῶν λατίνων ποιητῶν τῶν μετὰ ταῦτα αἰώνων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν τοῦ αἰῶνος τοῦ Αὐγούστου, τοὐλάχιστον διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀβίαστον καὶ ἀφελὲς τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς φράσεως. Μ' ἐδίδαξεν ὅτι ἡ ποίησις, καὶ αὐτὴ τῶν ὑψηλοτέρων ᾠδῶν καὶ τῶν μᾶλλον ἀσυναρτήτων τὸ φαινόμενον, ἔχει ἰδίαν τινὰ λογικὴν, αὐστηρὰν ὅσον καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἀλλὰ δυσκολωτέραν καθ' ὅσον εἶναι λεπτοτέρα καὶ πλέον σύνθετος καὶ ἀνάγεται εἰς πλείονας καὶ πλέον δυσερέστους αἰτίας. Εἰς τοὺς ἀληθῶς μεγάλους ποιητὰς, ἔλεγεν ὁ ἀγαθὸς οὗτος διδάσκαλος, οὐ μόνον ἑκάστη λέξις ἔχει τὸν λόγον της, ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις ἑκάστης λέξεως· ὅτι δὲν ὑπάρχει παρ' Ὁμήρῳ οὐδὲ ἓν συνώνυμον, ὅπερ νὰ τεθῇ ἀντὶ τῆς κειμένης λέξεως. Ὁσάκις μᾶς ἔδιδε νὰ συνθέσωμέν τι, ἦτον ἀνελεὴς πρὸς πᾶσαν φράσιν, μεταφορὰν ἢ εἰκόνα, ἥτις δὲν συνῆδεν αὐστηρῶς τῇ ὀρθῇ ἐννοίᾳ, ἥτις ἐκάλυπτεν αὐτὴν, ὡς διὰ προσωπείου, ἐκεῖ, ὅπου ἡ ἔννοια αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐξενεχθῇ μετὰ τῆς αὐτῆς ἰσχύος καὶ ἀξιοπρεπείας δι' ἁπλῶν λέξεων.» Ἰδοὺ τὸ μόνον μέσον δι' οὗ κατορθοῖ τις νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ πραγματοποιῇ καὶ ὁ ἴδιος ἐν τῇ ποιήσει, τὸ νευρῶδες καὶ γλυκὺ ὕφος τὸ ἀβίαστον καὶ συγκινοῦν, εἰς ὃ ἡ ἁρμονία καὶ ἡ κομψότης δὲν καταπνίγουσι τὸ πραγματικόν.

SAINTE BAUVE.

Φλύαρός τις καὶ πνεύματος ἐστερημένος, ἀφοῦ διὰ τῶν ἀνοησιῶν του κατεζάλισεν ἐπὶ ὁλόκληρον ὥραν τὴν συναναστροφὴν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὑρίσκετο, ἀποταθεὶς ἐπὶ τέλους πρὸς κυρίαν τινὰ, εἶπε, — Κυρία μου, δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι λαλῶ ὡς βιβλίον; — Ὦ! μάλιστα, κύριε, ὡς βιβλίον ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν λείπει ἄλλο εἰμὴ τὸ δέσιμον.

Ἀστεῖός τις εἰσῆλθεν ἑσπέραν τινὰ εἰς τὸ ἐργαστήριον ὡρολογοποιοῦ· — Κύριε, τὸν λέγει, μοῦ κάμνεις τὴν χάριν νὰ μὲ εἰπῇς πῶς ὀνομάζονται αἱ μικραὶ ἐκεῖναι στρογγύλαι μηχαναὶ ὅπου κρέμανται εἰς τὸ ἐργαστήριόν σου; — Πῶς, κύριε, ἀκόμη δὲν ἠξεύρεις αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι λοιπὸν καὶ δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ὡρολόγια; — Ἄ! εἶναι ὡρολόγια! καὶ εἰς τί χρησιμεύουν; — Εἰς τὸ νὰ δεικνύουν τὰς ὥρας· αὐτὴ εἶναι ἡ πλάξ, οἱ δὲ ἀριθμοὶ οὗτοι οἱ λατινικοὶ, τοὺς ὁποίους βλέπεις κύκλῳ, εἶναι αἱ ὧραι τὰς ὁποίας δεικνύει ἡ μικροτέρα καὶ ἀργοτέρα ἐκ τῶν δύο βελονῶν αἵτινες εἶναι προσηρμοσμέναι εἰς τὸ κέντρον τῆς πλακός. Ὅλαι αὗται αἱ μικραὶ γραμμαὶ σημαίνουσι τὰς στιγμὰς τὰς ὁποίας δεικνύει ἡ μεγαλητέρα καὶ ταχυτέρα βελόνη. — Ἀλλὰ μήπως αἱ ὡραῖαι αὗται μηχαναὶ κινοῦνται καὶ μόναι; — Μάλιστα, ἐνταθῶσι. — Καὶ πῶς ἐντείνονται λοιπόν; — Διὰ τοῦ μικροῦ τούτου κλειδίου τὸ ὁποῖον βάλλεις εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν τρύπαν καὶ τὸ στρέφεις ἕως ὅτου σταθῇ. — Ἄ! τῇ ἀληθείᾳ, εἶναι θαῦμα τοῦτο! Καὶ πῶς καὶ ποσάκις πρέπει νὰ κάμνῃ τις αὐτὴν τὴν ἐργασίαν; — Καθ' ἡμέραν τὸ πρωΐ. — Καὶ διατὶ τὸ πρωΐ καὶ ὄχι τὸ βράδυ; — Διότι τὸ πρωΐ εἶσαι νηστικὸς, κύριέ μου, ἐνῷ τὸ βράδυ εἶσαι βρεγμένος, ἀπεκρίθη ὁ ὡρολογοποιὸς ἄφωνον καταστήσας τὸν ἀστεῖον ὅστις ἤθελε νὰ γελάσῃ δι' ἐξόδων τοῦ τιμίου τεχνίτου.

Νέος τις τραγῳδοποιὸς ἄγγλος προσέφερεν εἰς διευθυντὴν θεάτρου τραγῳδίαν διῃρημένην εἰς πέντε πράξεις. — Ἡ τραγῳδία μου εἶναι ἀριστούργημα, ἔλεγε μετριοφρόνως ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς, καὶ ὑπόσχομαι ὅτι θὰ λάβῃ λαμπρὰν ὑποδοχήν· διότι ἐζήτησα νὰ ἐργασθῶ κατὰ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἔθνους μου, τὸ δὲ ποίημά μου εἶναι τόσον τραγικὸν ὥστε ὅλα τὰ πρόσωπα ἀποθνή-

σκουσιν εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν.— Καὶ ποῖα πρόσωπα παρουσιάζονται λοιπὸν εἰς τὰς δύο τελευταίας πράξεις ; — Αἱ σκιαὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐφόνευσα εἰς τὴν τρίτην.

———

— Αὐταὶ εἶναι διὰ νὰ μάθῃς νὰ μὴν ἀναμιγνύεσαι ἄλλοτε εἰς ὅσα δὲν σὲ ἐνδιαφέρουν, εἶπε κύριός τις εἰς τὸν δοῦλόν του ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ ἐμέτρησε παρὰ μίαν τεσσαράκοντα μαστιγώσεις. — Καλὲ ποῦ ἤσουν, κύρ.ἐμου, καὶ δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες προτήτερα; ἀπὸ τὴν πρώτην ἤθελα ἐννοήσει.

———

Μετὰ τὴν περὶ Ἄκτιον λαμπρὰν νίκην αὐτοῦ, ἐπανελθόντα εἰς Ῥώμην τὸν Αὔγουστον, πάντες ἔσπευδον νὰ συγχαρῶσι. Μεταξὺ δὲ τοῦ πλήθους τούτου, τεχνίτης τις προσέφερεν αὐτῷ ψιττακὸν ὃν εἶχε διδάξῃ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς λέξεις ταύτας· « Χαῖρε, Καῖσαρ, νικηφόρε αὐτοκράτωρ ! » Τοσούτῳ δ' ἐθέλχθη ὁ Αὔγουστος ἐκ τῆς ὀξυνοίας τοῦ πτηνοῦ ὥστε ἠγόρασεν αὐτὸ ἀντὶ μεγάλης χρημάτων ποσότητος. Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο παρεκίνησε σχοινοπλέκτην τινὰ, πτωχὸν ἄνθρωπον, νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ διδάξῃ τὸ αὐτὸ μάθημα εἰς ἕτερόν τινα ψιττακόν· ἀλλὰ τοῦ νέου μαθητοῦ τόσον ὀλίγαι ἦσαν αἱ πρόοδοι, ὥστε πολλάκις ἀπελπιζόμενος ὁ διδάσκαλος ἐπεφώνει. « Κρίμα τοὺς κόπους μου καὶ τὸν καιρὸν ὅπου ἔχασα ! » Καὶ ὁ μὲν ψιττακὸς κατώρθωσε νὰ ἐκστηθίσει ἐπὶ τέλους τὸ μάθημά του, ἀλλ' ὁ Αὔγουστος, διερχόμενος ἡμέραν τινὰ καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ εἴπῃ μόνον. « — Καὶ ἄλλους τοιούτους κόλακας ἔχω παρ ἐμοί. » Ἀλλ' ὦ τοῦ εὐκαίρου ! ὁ ψιττακὸς, ὡς ἀπάντησιν τρόπον τινὰ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Καίσαρος, ἐπανέλαβε τὴν ἐπίπληξιν, ἣν ὁ διδάσκαλος ἀγανακτῶν ἔκαμνε πρὸς αὐτὸν « Κρίμα τοὺς κόπους μου καὶ τὸν καιρὸν ὅπου ἔχασα • καὶ τοσοῦτον ἀστεία ἐφάνη τῷ αὐτοκράτορι ἡ αἰφνίδιος αὕτη ἀποστροφὴ τοῦ πτηνοῦ, ὥστε ἄπλετον γελάσας πάραυτα ἠγόρασεν αὐτὸ ἀκριβώτερον τοῦ πρώτου.

———

Ὑπαξιωματικός τις, καταδικασθεὶς εἰς ἀπαγχόνισιν, ἠθέλησε νὰ πληροφορήσῃ περὶ τούτου τὴν γυναῖκά του τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου του. Ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ κάμῃ παθητικωτέραν τὴν περιγραφὴν, τῇ ἐσημείωσε τὰ πράγματα οὐχὶ οἷα ἦσαν καθ' ἣν στιγμὴν ἔγραφε τὴν ἐπιστολήν του, ἀλλ' οἷα ἤθελον εἶσθαι καθ' ἣν στιγμὴν ἡ σύζυγός του ἤθελε τὴν ἀναγινώσκει « Ἀγαπητή μου συμβία, τῇ ἔλεγεν, ἀφοῦ σοὶ εὐχηθῶ τὴν ὑγείαν τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν ἀπολαμβάνω, σοῦ λέγω ὅτι ἐγὼ ἐκρεμάσθην χθὲς τὸ μεσημέρι, ὅτι δὲν ἐβασανίσθηκα πολὺ, δόξα τῷ Θεῷ, καὶ ὅτι ἔλαβα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδω ὅλην τὴν συνάθροισιν λυπουμένην με. Σὺ δὲ ἐνθυμοῦ μου ἐνίοτε, καὶ ἐνθύμιζέ με εἰς τὰ πτωχὰ τὰ παιδία μου, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πλέον πατέρα. Ταῦτα καὶ μένω ὁ μέχρι θανάτου πιστὸς σύζυγός σου.

———

Φερδινάνδος ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας, ἀκολουθῶν ἐπίσημόν τινα λιτανείαν ἐν Βαρκελόνῃ, προσεβλήθη διὰ ξιφιδίου ὑπό τινος Ἱσπανοῦ εὐρόντος τὸν καιρὸν νὰ εἰσδύσῃ ἐν μέσῳ τῶν μεγιστάνων τῶν περικυκλούντων τὸν Βασιλέα. Πάραυτα ὁ δολοφόνος συλλαμβάνεται καὶ εἰς τὰς βασάνους τῆς ἀνακρίσεως ἐπιμένει λέγων ὅτι ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου παρεκινήθη νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα, παρὰ διότι ἡ ἀσχημία του τοῦ ἐφαίνετο ἀνυπόφορος. « Γνωρίζω δὲ, προσέθηκεν, ὅτι δὲν τὸν ἐπλήγωσα καιρίως, ἀλλ' ὑπόσχομαι ὅτι, ἄν ποτε ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου, δὲν θὰ τὴν μεταχειρισθῶ παρὰ εἰς τὸ ν' ἀπαλλάξω τοὺς συμπολίτας μου ἀπὸ τοσοῦτον δυσειδῆ βασιλέα.

———

Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Αἰσώπου ἀναφέρεται καὶ τὸ περιεργοτικὸν τοῦτο. Ἡμέραν τινὰ ὁ φιλόσοφος Ξάνθος, θέλων νὰ δώσῃ δεῖπνον εἴς τινας φίλους του, διέταξε τὸν δοῦλόν του Αἴσωπον νὰ ἀγοράσῃ ὅ,τι καλλίτερον εὕρῃ ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Ὁ Αἴσωπος λοιπὸν δὲν ἀγοράζει εἰμὴ γλώσσας, τὰς ὁποίας μαγειρεύει ποικιλοτρόπως, καὶ εἰς τὸ δεῖπνον ἄλλο δὲν παρατίθεται εἰμὴ γλῶσσαι καὶ πάλιν γλῶσσαι. Οἱ δὲ δα τυμόνες κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπῄνεσαν τὴν ἐκλογὴν τῶν ὄψων, ἀλλὰ μέχρι τέλους δυσηρεστήθησαν. « Δὲν σὲ διέταξα, εἶπε τότε ὁ Ξάνθος πλήρης ὀργῆς εἰς τὸν ἄξιον προμηθέα, νὰ ἀγοράσῃς ὅ,τι καλλίτερον εὕρῃς ; — Καὶ ὑπάρχει λοιπὸν καλλίτερόν τι τῆς γλώσσης, ἀπήντησεν ὁ Αἴσωπος. Ἡ γλῶσσα εἶναι ὁ δεσμὸς τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὸ ἄσυλον τῶν ἐπιστημῶν, τὸ ὄργανον τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ λόγου· διὰ τῆς γλώσσης ἀνεγείρονται πόλεις, ἐξευγενίζονται οἱ ἄνθρωποι, διδάσκονται, πείθονται, ἐξέχουσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐκπληροῦσι τὸ πρῶτον τῶν καθηκόντων καὶ ἱερώτερον, τὸ λατρεύειν τοὺς θεούς. — Ἔστω, εἶπεν ὁ Ξάνθος ἐλπίζων νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς ἀμηχανίαν, αὔριον ἀγόρασε ὅ, τι χειρότερον ὑπάρχει· οἱ φίλοι μου θὰ ἔλθωσι καὶ θέλω νὰ μεταβάλω τὰ φαγητά ». Τῇ ἐπαύριον ὁ Αἴσωπος δὲν παραθέτει εἰς τὴν τράπεζαν πάλιν εἰμὴ γλώσσας, λέγων ὅτι « Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ χειρότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Ἡ γλῶσσα εἶναι μήτηρ πάσης ἔριδος καὶ παντὸς πολέμου, τροφὴ τῶν δικῶν, πηγὴ πάσης διαιρέσεως. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς πλάνης, τοῦ ψεύδους, τῆς συκοφαντίας, καὶ τῆς βλασφημίας.

Περίληψις.

Οἱ Χρυσοθῆραι, συνέχεια. — Ἡ Κ. Μαρινιὰν, συνέχεια. — Σκηνογραφίαι ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ναπολέοντος. — Ἀνακάλυψις τῆς Δαμαλίδος, ἤτοι Ἰεννέρου βιογραφία. — Ποίησις. — Ὁ Ἀβδ-ελ-Καδέρ. — Μετέλλα ἡ Ποιήτρια. — Ποικίλα.

Παράρτημα. — Ἰέννερος.— Ἀβδ-ελ-Καδέρ.
Εἰκονογραφίαι.— Ὁ ὑποκόμης τῆς Βραζελόννης.